

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı
İlköğretim Programı

FERİDUN ORAL'IN RESİMLİ ÖYKÜ KİTAPLARI ÜZERİNE BİR DOKÜMAN
İNCELEMESİ

Şennur DEMİR

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2019

Liderlik, araştırma, inovasyon, kaliteli eğitim ve değişim ile

Daha ileriye ... En İyiyeye ...

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı
İlköğretim Programı

FERİDUN ORAL'IN RESİMLİ ÖYKÜ KİTAPLARI ÜZERİNE BİR DOKÜMAN
İNCELEMESİ

A DOCUMENT ANALYSIS ON FERİDUN ORAL'S PICTURE STORY BOOKS

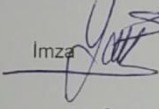
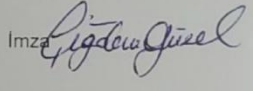
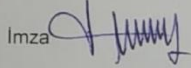
Şennur DEMİR

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2019

Kabul ve Onay

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼ne,
Şennur DEMİR'in hazırladığı "Feridun Oral'ın Resimli Öykü Kitapları Üzerine Bir
Doküman İncelemesi" başlıklı bu çalışma j¼rimiz tarafından **Temel Eğitim Ana Bilim
Dalı, İlköğretim Bilim Dalında Yüksek Lisans** olarak kabul edilmiştir.

J¼ri Başkanı	Dr. Öğretim Üyesi Yasemin KUŞDEMİR	Imza
J¼ri Üyesi (Danışman)	Dr.Öğr.Üyesi Çiğdem İŞ GÜZEL	Imza
J¼ri Üyesi	Doç. Dr. Hakan DEDEOğLU	Imza

Bu tez Hacettepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki j¼ri üyeleri tarafından 10 / 07 / 2019 tarihinde uygun gör¼lmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunca ..... / ..... / ..... tarihinde kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ali Ekber ŞAHİN
Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼r¼

Öz

Resimli öykü kitaplarının okumaya başlama, okumaktan zevk alma ve okumayı sevme açısından önemi yadsınamaz. Dolayısıyla, okuma üzerinde büyük bir yeri olan resimli öykü kitaplarının resimlemelerinin ve metinlerinin bazı niteliklere sahip olması gerekir. Bu kapsamda, bu çalışma “Feridun Oral’ın Resimli Öykü Kitapları Üzerine Bir Doküman İncelemesi” olarak tasarlanmıştır. Çalışma, Oral’ın 1993-2017 yılları arasında kendisinin yazıp resimlediği 15 öykü kitabını kapsamaktadır. Araştırmada, Oral’ın bu 15 öykü kitabının resimlemelerinin ve metinlerinin biçimsel, içeriksel ve sanatsal açıdan analizlerinin gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Doküman analizi için, literatürden yararlanılarak “Resim ve Metin Analiz Maddeleri” oluşturulmuş, uzman görüşleri doğrultusunda düzenlemeler yapılarak maddelere son hali verilmiştir. Bu analiz maddeleri doğrultusunda Oral’ın 15 öykü kitabının her bir sayfası ayrı ayrı ele alınarak incelenmiştir. Verilerin analizinde doküman yanında içerik analizi gerçekleştirilmiş, bunun yanı sıra betimsel istatistik yöntemlerinden de yararlanılmıştır. Çalışmanın geçerliği uzman görüşleriyle, güvenilirliği ise araştırmacı yanında alandan başka bir kişinin de gerçekleştirdiği değerlendirmelerin iç tutarlılığı ile sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmacı ve analizi gerçekleştiren diğer alan uzmanının değerlendirmeleri arasındaki iç tutarlılık 0.92 olarak elde edilmiştir ki bu da oldukça yüksek bir güvenilirlik düzeyidir. Çalışmanın bulgularına göre, resimlemeler incelendiğinde biçimsel açıdan kitapların %91’inde; resimlemeler içeriksel açıdan kitapların %80’inde ve resimlemeler sanatsal açıdan kitapların %99’unda bu niteliklere uygun şekilde verildiği görülmüştür. Diğer yandan, metinler incelendiğinde biçimsel açıdan kitapların %97’sinde; içeriksel açıdan kitapların %94’ünde; sanatsal açıdan kitapların %92’sinde beklenen niteliklerin gözlemlendiği tespit edilmiştir. Çalışmanın Feridun Oral’ın resimli öykü kitaplarının resim ve metinlerinin ayrı ayrı biçimsel, içeriksel ve sanatsal bileşenlerinin analizleri hakkında bilgi vermesi açısından önemli olduğu ve bu kapsamda çocuk edebiyatına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar sözcükler: Feridun Oral, resim ve metin analizi, biçimsel analiz, içeriksel analiz ve sanatsal analiz.

Abstract

This study was designed as “A Document Analysis on Feridun Oral's Picture Story Books”. The study includes 15 story books both written and illustrated by Oral between 1993 and 2017. The aim of this study is to perform formal, contextual and artistic analyses of illustrations and texts of Oral's 15 story books. For document analysis, “Picture and Text Analysis Items” were created by making use of literature and arrangements were made according to expert opinions and finalized. In the analysis of the data, besides document analysis, content analysis was performed and descriptive statistics methods were also used. The validity of the study was tried to be ensured by expert opinions and the reliability of the study was ensured by the internal consistency of the evaluations performed by another person besides the researcher. The internal consistency between the researcher and the other field expert's evaluations was 0.92, which is a very high level of reliability. According to the findings of the study, when the illustrations were examined, 91% of them were formal; 80% in terms of content and 99% in terms of artistic aspects were given in accordance with these qualities. Other way, 97% of the texts in terms of formal analysis; 94% in context; 92% of the artistic qualities were observed. This study is important in that it provides information about the analysis of the formal, contextual and artistic components of the paintings and texts of Feridun Oral's illustrated story books and will contribute to children's literature in this context.

Keywords: Feridun Oral, picture and text analysis, formal analysis, contextual analysis and article analysis.

Teşekkür

Çabanın izleri olan her çalışma ileten ve alan kişilerce birer dönüm noktasıdır. Çalışma, dönüm noktasının çok uzağında durup bir bakış açısı kazandırdığı sürece veya başlangıç noktasına getiriyorsa her iki durumda ilerlemeye işaretir. Bakış açısı kazandıracak kadar ya iyidir ya da çok eksik olduğu için başa dönmüştür.

Tez çalışmamın her aşamasında yardımını benden esirgemeyen kıymetli danışmanım Doktor Öğretim Üyesi Çiğdem İŞ GÜZEL'e sonsuz teşekkürler... Bu çalışmada ayrıca desteğini görmüş olduğum, isimlendirerek vurgulamakta aciz kalacağım herkese teşekkürü bir borç bilirim.

Şennur DEMİR

İçindekiler

Öz.....	ii
Teşekkür.....	iv
Tablolar Dizini.....	vii
Şekiller Dizini.....	viii
Simgeler ve Kısaltmalar Dizini.....	ix
Bölüm 1 Giriş.....	1
Problem Durumu.....	1
Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	4
Araştırma Problemi.....	5
Alt problemler.....	5
Sayıltılar.....	5
Sınırlılıklar.....	6
Tanımlar.....	6
Bölüm 2 Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar.....	7
Çocuk Edebiyatı ve Resimli Öykü Kitapları.....	7
Resimli Öykü Kitaplarının Biçimsel Açısından Özellikleri.....	11
Resimli Öykü Kitaplarının İçeriksel Açısından Özellikleri.....	14
Resimli Öykü Kitaplarının Sanatsal Açısından Özellikleri.....	18
Resimli Öykü Kitaplarında Olmaması Gereken Özellikler.....	21
Resimli Öykü Kitabı İllüstratörü ve Yazarı Feridun Oral.....	24
İlgili Çalışmalar.....	25
Bölüm 3 Yöntem.....	35
Araştırmanın Doküman Seçimi.....	35
Veri Toplama Araçları.....	36
Veri Toplama Süreci.....	41
Verilerin Analizi.....	41

Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği.....	42
Bölüm 4 Bulgular ve Yorumlar.....	44
Feridun Oral'ın Analiz Edilen Öykü Kitaplarındaki Resimlerin Bulguları	44
Feridun Oral'ın Analiz Edilen Öykü Kitaplarındaki Resimlerin Biçimsel Bulguları	44
Feridun Oral'ın Analiz Edilen Öykü Kitaplarındaki Resimlerin İçeriksel Bulguları	52
Feridun Oral'ın Analiz Edilen Öykü Kitaplarındaki Resimlerin Sanatsal Bulguları	65
Feridun Oral'ın Analiz Edilen Öykü Kitaplarındaki Metinlerin Bulguları	69
Feridun Oral'ın Analiz Edilen Öykü Kitaplarındaki Metinlerin Biçimsel Bulguları	70
Feridun Oral'ın Analiz Edilen Öykü Kitaplarındaki Metinlerin İçeriksel Bulguları	72
Feridun Oral'ın Analiz Edilen Öykü Kitaplarındaki Metinlerin Sanatsal Bulguları	91
Bölüm 5 Sonuç, Tartışma ve Öneriler	96
Sonuç ve Tartışma.....	96
Öneriler.....	113
Kaynaklar	115
EK-A: Etik Komisyonu Onay Bildirimi	122
EK-B: Etik Beyanı	123
EK-C: Yüksek Lisans Tez Çalışması Orijinallik Raporu	124
EK-Ç: Thesis Originality Report	125
EK-D: Yayımlama ve Fikrî Mülkiyet Hakları Beyanı	126

Tablolar Dizini

Tablo 1 <i>Feridun Oral'ın Öykü Kitapları</i>	36
Tablo 2 <i>Resimlerin Biçimsel Analiz Maddeleri</i>	37
Tablo 3 <i>Resimlerin İçeriksel Analiz Maddeleri</i>	38
Tablo 4 <i>Resimlerin Sanatsal Analiz Maddeleri</i>	38
Tablo 5 <i>Metinlerin Biçimsel Analiz Maddeleri</i>	39
Tablo 6 <i>Metinlerin İçeriksel Analiz Maddeleri</i>	40
Tablo 7 <i>Metinlerin Sanatsal Analiz Maddeleri</i>	41
Tablo 8 <i>Feridun Oral'ın 15 Öykü Kitabının Güvenirliği</i>	43
Tablo 9 <i>Öykü Kitaplarındaki Ana Karakterler ile Verilen İletiler</i>	81
Tablo 10 <i>Öykülerin Konularının Evrensel Değerleri</i>	88

Şekiller Dizini

Şekil 1. Böğürtlen cini ve sarı gaga.	45
Şekil 2 ve 3. Meyveleri kim yemiş?.....	46
Şekil 4. Böğürtlen cini ve sarı gaga.	48
Şekil 5. Kırmızı elma.	50
Şekil 6. Ay ne zaman gelecek?.....	53
Şekil 7. Farklı ama aynı.....	54
Şekil 8. Guguklu saatin küçük kuşu.....	54
Şekil 9. Kırmızı elma.	55
Şekil 10. Benekli faremi gördünüz mü?.....	56
Şekil 11. Babaannem kime benziyor?.....	57
Şekil 12. Küçük fare bidî.....	58
Şekil 13. Küçük fare bidî.....	59
Şekil 14. Yağmurlu bir gün.	60
Şekil 15. Farklı ama aynı.....	61
Şekil 16. Baloncu dede ve üç küçük yaramaz.	62
Şekil 17. Piriñ lapası ve küçük ejderha.	62
Şekil 18. Baloncu dede ve üç küçük yaramaz.	63
Şekil 19. Bu kış kimse üşümeyecek.	64
Şekil 20. Baloncu dede ve üç küçük yaramaz.	65
Şekil 21. Guguklu saatin küçük kuşu.....	66
Şekil 22. Ay ne zaman gelecek?.....	71
Şekil 23. Yağmurlu bir gün.	71

Simgeler ve Kısaltmalar Dizini

TDK: Türk Dil Kurumu

Bölüm 1

Giriş

Bu bölümde problem durumu, araştırmacının amacı ve önemi, araştırma problemi ve alt problemler, sayıtlar, sınırlılıklar, araştırmaya ilişkin tanımlar yer almaktadır.

Problem Durumu

Çocuk edebiyatı, pedagoji, psikoloji ve çocuk düşüncesi ile yoğrulmuş edebiyata; çocukluk çağında bulunan insanların hayal, duygu ve fikirlerine hitap eden sözlü ve yazılı eserlerin tümüne; çocukta canlılık uyandıran edebiyata denilir (Oğuzkan, 2006; Russell, 2001; Sever, 2017; Şirin, 2016). Çocuğun ilgisini çektiği kadar, gereksinimlerini, kazanması gereken edinimleri göz önünde tutmayı adet, ilke edinmiş bu edebiyat, çocukta dil gelişimi ve bilişsel gelişimin yanında kişilik gelişimini de önemsemektedir (Tüfekçi Can, 2014). Çocuğa göre, çocuğun gerçekliğini önemseyen ve yaşamındaki olayları çocuğun perspektifinden göstererek çocuğun hayata hazırlanmasında yardımcı olan çocuk edebiyatının en büyük yardımcısı da kitaplardır (Çer, 2016; Şirin, 2010).

Çocuk edebiyatının yardımcısı olan kitaplar, resimli ve resimli olmayan kitaplar olarak ikiye ayrılır (Lukens, Smith ve Coffel, 2013; Oğuzkan, 2006). Ayrıca sadece resimlemelerden oluşan metinsiz resimli kitaplar da bulunmaktadır. Bu çalışma ise, hem resimli hem de metinli öykü kitapları üzerinedir. Resimli öykü kitaplarının metin olarak kurguları kadar resimlemeleri de önemlidir. Resimli olmayan öykü kitaplarının ise, metin içerikleri resimlere olan gereksinimi en aza indirecek düzeyde kurgulanmalıdır. Resimli ya da resimli olmayan öykü kitapları okuyucusuna hitap ederken okumayı teşvik eden, hayal dünyasına seslenen, kitaplardaki karakterlerle özdeşim kurulabilecek şekilde, hayata dair olumlu hisler oluşturan ve hayatı anlamlandırmada rehberlik edebilecek niteliklere sahip olmalıdır (O' Neill, Pearce ve Pick, 2004). Böylelikle nitelikli bir kurguya, resimlemeye ve anlatım diline sahip resimli öykü kitabı, okuma sorumluluğunu çocuğa tek başına kazandırabilecek düzeydedir. Çocuk edebiyatındaki kurgu, resimleme ve anlatım dili okurun duygu ve zihinsel gelişimlerini zenginleştirmelidir. Aksi takdirde okurun düzeyine uygun olmadıkça verimli olması da beklenemez (Sever, 2005; Şirin, 2010). Bununla birlikte okurun içinde bulunduğu yaşama dair

kalıp öğretiler vermenin ve ideolojik söylemlerin ötesinde farkındalık da kazandırılmalıdır (Oktay, 1994). Tüm bunlar çocuk edebiyatının resim ve metin anlamında taşıdığı sorumluluklardır (Taşdelen, 2005).

Çocuk edebiyatı taşıdığı sorumluluk yüküyle ilk olarak Türkiye’de okuyucusuna 19. yüzyılda Tanzimat Fermanı sonrası çevrilen fabllar ve dünya klasikleriyle seslenmektedir (Tan, 2013). İlk çocuk edebiyatı eserlerinde metin içeriğine verilen önem daha fazla iken, resimli kitapların metinlerinin yanında resimlemeleri de zaman içinde önem kazanmaya başlamıştır (Tuncer, 1994a). Çünkü çocuk edebiyatı eserlerinin içeriğinin önemi kadar resimlemeleri de oldukça önemlidir. Çocukluk döneminin başlangıcındaki okurlara göre her şey dikkat çekici olduğu için karşılaştıkları resimlerin niteliklerinin de okuruna uygun olması gereklidir (Wu, 2014). Okurunu iyi bir okur haline getiren resimli öykü kitapları, okurunun dış dünyayı algılamasında yardımcı bir araç olduğu gibi içeriğinde barındırdığı resim ve metinlerle de hayal dünyasını genişletmektedir (Stebler, 2016). Çocukların yanı sıra yetişkinlerde, resimli öykü kitaplarından dış dünyaya farklı bir açıdan bakabilme adına faydalanmaktadırlar. Bu sebeple bu kitaplarda resim ve metinler bir mantık örgüsüne göre tasarlanmalıdır. İyi bir hayal gücü ise, karşılaşılan problemleri çözmeye, olayları ve durumları analiz etmeye güçlü bir yardımcıdır (İpek Yükselen, 2013; Sever, 2005).

Resimli öykü kitaplarında biçimsel açıdan resim-yazı oranı, sayfa tasarımı, varlıkların doğal formları, iç ve dış kapak tasarımı, satır boşlukları ve yazı puntosu ile ifade edilmesi çocuğun algılaması ve kendi kontrolünü sağlaması için göz önünde bulundurulmalıdır (Kıbrıs, 2010). Resimli öykü kitaplarında içeriksel açıdan resmin metni yordaması, resimlerin dışavurumculuğu, resimlerin metnin ana fikrini desteklemesi, resimlerin metinde bahsedilen bir kültürü ya da zamanı yansıtması, kitabın başlığı ile içeriğinin uyumu, konunun ve karakterlerin hangi yaş grubuna uygunluğu, ana fikrin metne hâkimliği, evrensel değerler içermesi, ideolojik söylemlerden kaçınılması, cümlelerin özelliklerinin dikkate alınması, metnin planlanmasının yapılması, akılcı düşüncenin gözetilmesi resmi ve metni anlamlandırabilmek için göz önünde bulundurulmalıdır (Tuncer, 1994a, 1994b). Yine resimli öykü kitaplarında sanatsal açıdan çizgilerin ve şekillerin formları, renkler ve gölgeler, doku, resimlerin detaylı ve ön planda olması, resimlerin kompozisyonu, söz tekrarları, üslubu ve ilgi çekici kurgusuyla ifade edilen kitaplar,

okuyucusunun kitapla kurduğu bağı güçlendirip ileriki zamanlarda okuma alışkanlığı kazanmış bir okur olarak yetişmesine katkı sağlamaktadır (Sever, 2017).

Gönen (2017), Gönen, Karakuş, Uysal, Kehci, Ulutaş ve Kahve (2015) ve Yıldız, Yazıcı ve Durmuşoğlu (2015)'nin bu araştırmaya da yön veren çalışmalarında, resimli öykü kitaplarının çoğunluğunun resimlemelerinin ve metinlerinin genel anlamda çocuk edebiyatının uygun gördüğü nitelikleri taşıdığını tespit etmişlerdir.

Gönen (2017), Feridun Oral'ın yazarı ve çizeri olduğu 15 çocuk kitabını, çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelediği çalışmada, Feridun Oral'ın çocuk edebiyatımızdaki yerini ve kitaplarında yer alan eğitsel değerleri tespit etmiştir. Çocuk edebiyatının temel nitelikleri dikkate alındığında, eserlerin tasarım özelliklerinin eserlerin hedef kitesinin duyuşsal ve fiziksel özelliklerine uygun yapıda olduğu ifade edilmiştir. Fakat bu çalışma, Feridun Oral'ın çocuk edebiyatındaki yeri ve öykü kitaplarının taşıdığı eğitsel değerler olarak bir başlığa ve bu kapsamda bir içeriğe sahip olmasına rağmen, kitapların içeriklerinin belirli niteliklerinin incelenmesi açısından teknik olarak başlık ve yapılan çalışmanın içeriği ile uyumlu olmadığını göstermektedir.

Gönen, Karakuş, Uysal, Kehci, Ulutaş ve Kahve (2015), 2000-2010 yılları arasında Türkiye'de yayınlanan resimli çocuk kitaplarının içerik ve resimleme özelliklerinin incelendiği çalışmada, hazırladıkları kitap inceleme formunu seçilen 150 kitaba uygulamışlardır. Resimleme özellikleri açısından incelenen kitapların %98'inin renkli, %76'sının yalın ve %62'sinde resim çerçeve ile metinden ayrılmamış olduğu belirlenmiştir. İncelenen kitapların %60'ının öykü kitabı olduğu ve bunların %52'sinin de hayvanlardan bahseden öykülerden oluştuğu görülmüştür. Ayrıca incelenen resimli çocuk kitaplarının %61,33'ü hayal ürünü olduğu ve %93,33'ünde resimle metin işbirliğinin bulunduğu tespit edilmiştir.

Yıldız, Yazıcı ve Durmuşoğlu (2015), 2010-2015 yılları arasında 3-8 yaş çocukları için yayımlanmış resimli çocuk kitaplarını resimleme özellikleri bakımından incelemiştir. Çalışmada, seçilen 37 yayınevinden yayımlanmış, seçkisiz örnekleme ile seçilmiş 300 resimli çocuk kitabı "Resimli Çocuk Kitabı Bilgi Formu" ve "Resimli Çocuk Kitabı Resimleme Özellikleri Kontrol Listesi" ile

değerlendirilmiştir. Kitapların tamamına yakınının resim-metin uyumu taşıdığı ve sayfalarda yer alan resimlemelerin tamamına yakınının sayfadaki metin ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Çocukların bilişsel ve kişilik gelişimine katkısı olan Feridun Oral'ın 15 adet öykü kitabı, resim ve metin analizinin biçimsel, içeriksel ve sanatsal özellikleri açısından çocuk edebiyatı niteliklerine uygunluğunun incelenmesinin çocuk edebiyatı alanyazınına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte yapılan birçok çalışmada resimlerin ve metinlerin uyumu, ilişkisi ve değerler açısından incelendiği görülmekteyken bu çalışmada Oral'ın kendisinin yazıp resimlediği 15 öykü kitabının resim ve metin analizi biçimsel, içeriksel ve sanatsal temalar içerisinde ayrı ayrı incelenmesiyle alana farklı bir bakış sunacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmada, Feridun Oral'ın kendisinin hem resimleyip hem metnini yazmış olduğu 15 öykü kitabının resim ve metin incelemesi biçimsel, içeriksel ve sanatsal olarak üç farklı tema bakımından gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada, resimli öykü kitaplarında kullanılan resimlerin ve metinlerin analizi biçimsel açıdan resim - yazı oranı, resimlerin ve metnin sayfa tasarımı, zemin özelliği, varlıkların doğal formları ile ifade edilmesi, dış-ıç kapak tasarımı, satır boşlukları, metnin çerçeve ile sunulması ve yazı puntosu özelliklerinin, içeriksel açıdan resmin metni yordaması, resimlerin dışavurumculuğu, resimlerin metnin ana fikrini desteklemesi, resimlerin metinde bahsedilen bir kültürü ya da zamanı yansıtması, kitabın başlığı ile içeriğinin uyumu, konunun ve karakterlerin küçük yaş aralığındaki çocuğun yaş grubuna uygunluğu, ana fikrin metne hâkimliği, evrensel değerleri içermesi, ideolojik söylemlerin yer almaması, cümlelerin özelliği, metin planlamasına uygunluğu, akılcı düşünce özelliklerini taşıması ve sanatsal açıdan çizgilerin ve şekillerin formlarının uygunluğu, renklerin ve gölgelerin verilmek istenen duyguyu yansıtması, doku, resimlerin detaylı ve ön planda olması, resimlerin kompozisyonu, söz tekrarlarının olması, üslubunun uygunluğu, kurgusunun özelliklerinin incelenerek ortaya konması amaçlanmıştır. Araştırma çağdaş çocuk edebiyatında önemli bir yer tutan Feridun Oral'ın resimli öykü kitaplarının resim ve metinlerinin biçimsel, içeriksel ve sanatsal bileşenlerinin analizleri hakkında bilgi vermesi açısından önemlidir.

Araştırma Problemi

“Feridun Oral’ın 15 öykü kitabının resim ve metin analizi nasıldır?”

Alt problemler.

Araştırmada aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Feridun Oral’ın öykü kitaplarının resim ve metinlerinin biçimsel açıdan (resim - yazı oranı, resimlerin ve metnin sayfa tasarımı, zemin özelliği, varlıkların doğal formları ile ifade edilmesi, dış-ıç kapak tasarımı, satır boşlukları, metnin çerçeve ile sunulması ve yazı puntosu) analizi nasıldır?
2. Feridun Oral’ın öykü kitaplarının resim ve metinlerinin içeriksel açıdan (resmin metni yordaması, resimlerin dışavurumculuğu, resimlerin metnin ana fikrini desteklemesi, resimlerin metinde bahsedilen bir kültürü ya da zamanı yansıtması, kitabın başlığı ile içeriğinin uyumu, konunun ve karakterlerin küçük yaş aralığındaki çocuğun yaş grubuna uygunluğu, ana fikrin metne hâkimliği, evrensel değerler, ideolojik söylemler, cümlelerin özelliği, metin planlaması, akılcı düşünce) analizi nasıldır?
3. Feridun Oral’ın öykü kitaplarının resim ve metinlerinin sanatsal açıdan (çizgilerin ve şekillerin formları, renkler ve gölgeler, doku, resimlerin detaylı ve ön planda olması, resimlerin kompozisyonu, söz tekrarları, üslubu, kurgusu) analizi nasıldır?

Sayıtlar

Araştırma sürecinde katkıları olan uzman kişilerin düşünce ve fikirlerinin geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmaktadır.

Bunun yanı sıra, alanyazından ulaşılan bilgilerle oluşturulan ve alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda geçerliliği sağlanan, öykü kitaplarının resim ve metin analizine ilişkin biçimsel, içeriksel ve sanatsal olmak üzere üç tema kapsamında geliştirilen analiz maddelerinin araştırmanın amacına hizmet ettiği varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma, öncelikle 1993'den 2017'ye kadar olan süreçte Feridun Oral'ın kendisinin resimleyip yazdığı 15 adet resimli öykü kitabıyla sınırlandırılmıştır. Feridun Oral'ın 15 öykü kitabının resim ve metin analizine ilişkin biçimsel, içeriksel ve sanatsal olmak üzere üç temada ele alınan analiz maddeleriyle gerçekleştirilen inceleme bulgu ve sonuçlarıyla da sınırlıdır.

Tanımlar

Çocuk Edebiyatı: Çocukların büyüme, hayal, duygu, düşünce, yetenek ve zevklerine hitap eden, eğitirken eğlenmelerine katkıda bulunan sözlü ve yazılı verimlerdir (Yalçın ve Aytaş, 2003, s.5).

Metin Analizi: Çocuğun yaş grubuna göre anlamlandırma yetilerini geliştirmeyi hedefleyen ve kavram öğrenimini geliştirebilmesini sağlayabilecek ilişkilendirmeleri öğreten metinlerin biçimsel olarak sayfa kenar boşluğunun, cümle ve paragraf uzunluğu gibi, içeriksel olarak konusu, karakterleri, iletileri gibi ve sanatsal olarak güncel Türkçe kullanımı, açık ve anlaşılır olması gibi niteliklerin analiz edilmesine metin analizi denir (Dilidüzgün, 2004; Levina ve Munsch, 2016; Sever, 2017).

Resim Analizi: Çocuğun yaş grubuna göre görme duyularını geliştirerek yeni bilgiler edinebilmesine sevk edecek resimlerin biçimsel olarak mat bir zemin üzerine resmedilmesi, doğal formları ile çizilmesi gibi, içeriksel olarak renklerle verilmek istenen duygunun iletilmesi, resimlemelerde dışavurumculuk gibi ve sanatsal olarak da dokularının, gölgelerinin incelenmesi gibi niteliklerin analiz edilmesine resim analizi denir (Sever, 2005; Oğuzkan, 2006; Nodelman, 1988).

Resimleme (İllüstrasyon): Verilmek istenen mesajı en kısa yolla anlatan görsel iletişim yöntemidir (Türk Dil Kurumu, 2011).

Vinyet: Bir kitabın sayfalarını süsleyen başlık, süslü harf gibi motif(Türk Dil Kurumu, 2011).

Bölüm 2

Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar

Bu bölümde çocuk edebiyatı ve resimli öykü kitapları, resimli öykü kitaplarının biçimsel, içeriksel ve sanatsal açıdan özellikleri, resimli öykü kitaplarında olmaması gereken özellikler, Feridun Oral'ın biyografisi ve ilgili çalışmalar yer almaktadır.

Çocuk Edebiyatı ve Resimli Öykü Kitapları

Dilidüzgün, (2004), Oğuzkan, (2006), Stephens, (2009), Şirin, (1994) ve Yalçın ve Aytaş, (2008)'a göre, edebiyatın en incelikli yanını sunduğu alanyazına; çocukların yararlanabileceği üstün nitelikli yapıtların olduğu alanyazına; yetişkinlere sunulan edebiyattan tamamen farklı niteliklere sahip olan edebiyata; çocuk gerçeğini yansıtan edebiyat dünyasına çocuk edebiyatı denilmektedir. Çocuk edebiyatı, erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi, kişilik gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını edebiyatın sanatsal yönleriyle zenginleştiren ürünlerin genel adıdır (Sever, 2017, s.17). Çocukların dil gelişimini, kişilik gelişimini ve anlama düzeylerini geliştiren çocuk edebiyatı, çocuk gerçekliğini dikkate alarak tasarlanan eserleri ile çocukların doğalarını ve bakış açılarını geliştiren ürünler olup çocuğun anlam dünyasının yardımcılarıdır. Çocuk edebiyatı, çocuğun kendi gerçekliğine, ilgisine, gereksinimlerine, dil ve anlam gelişimine göre düzenlenmeli ve bunlara uygun olarak tasarlanmalıdır (Fang, 1996; Lukens, Smith ve Coffel, 2013; Oğuzkan, 1994; Oktay, 1994). Ayrıca çocuğa göre, kitabın biçimsel, içeriksel ve sanatsal özelliklerinin çocuğun doğasına uygun olduğu da göz önünde bulundurulmalıdır. Çocuğa eğitim yaşamında kazandırılması beklenen her bir özelliğin çocuk gerçekliği kavramında bahsedilen gelişimsel evrelere uygun olması beklenmektedir. Çünkü gelecekteki topluma farkındalığa sahip bir yetişkin hazırlamak son derece önemlidir (Bee ve Boyd, 2009; Cüceloğlu, 2013).

Gelecekteki toplumun, etkin ve duyarlı bir yetişkine sahip olabilmesi için, çocukluk dönemindeki her etkileşim gibi çocuk edebiyatının da etkisi büyüktür. Çocuk edebiyatı bu etkisini yazılı ve sözlü eserleriyle aktarmaktadır. Yazılı eserler, basımı yapılan kitaplar ve dergilerden oluşmaktadır. Sözlü eserler ise,

ağızdan ağza aktarılarak getirilen çağlar öncesinden süregelen bir gelenekle tekerlemeler, masallar, bilmece ve fıkralardan oluşmaktadır. Çocuğa ve çocukluğunu unutmayanlara hitap eden çocuk edebiyatının asıl işlevi yazılı eserleriyle çocuk ile kitap arasındaki etkileşimi sağlamaktır (Baratz ve Hazeira, 2012; Şirin, 2016; Yılmaz, 2016). Çocuk edebiyatı tanımlamalarına bakıldığında, çocuğa sunulan kitabın, çocuğun gerçekliği ile birlikte sunulmasının da ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Çünkü çocuğun duygu ve düşünlerini doğru yönde geliştiren kitaplar, çocuğun içinde bulunduğu evreni algılamasını da kolaylaştıracaktır. Evreni algılaması ile birlikte anlam dünyası zenginleşen bir çocuk, gelecek için de farkındalığı yüksek bir yetişkin olacaktır (Cüceloğlu, 2013). Böylelikle farkındalığı yüksek bir yetişkinin dil gelişimi, kişilik gelişimi ve anlam dünyası zenginleştiği için sanatsal niteliklerle de donatılmış bir şekilde dünyayı algılıyor olacaktır (Foster, 2009). Bir başka açıdan bakıldığında, çocuğun birçok alandaki gelişiminin ve beğenilerinin göz ardı edildiği çocuksu veya bir yetişkinin kendi beklentilerine hitap eden şekildeki eserler ise, çocuk edebiyatının tanımını doğrulamadığı gibi, çocukların kitaba dair ilgisini olumsuz yönde etkileyebilmekte ve çocuğun okuma isteğini köreltebilmektedir (Russell, 2001). Çünkü çocuklar, her alanda kendilerine özgü eğlendikleri ve keyif aldıkları şeylere ilgi gösterirler. Böylelikle çocuğun ve çocuk edebiyatına ilgisi olan okurun kitaba olan ilgisini çekmeye çalışan birçok çocuk edebiyatındaki kitap ise, çocuk edebiyatının tanımlamalarını doğruladığı gibi, çocuk gerçekliğini çocuğa göre ele almayı başarmış ve çocuğa sesini duyurabilmiştir (Wu, 2014). Kısacası, çocuk edebiyatı, çocuğun okuyacağı bir kitabı çocuğa göre ve çocuğun gerçekliğine uygun olarak sunmalıdır ki, okuyucusunun okumaya karşı isteğini artırarak bugünde ve gelecekte de iyi bir okur olmasını sağlayabilmelidir. Aynı zamanda iyi bir okur, okuduklarını düşünür, eleştirir ve başka düşüncelerle de sentezleyebilmelidir. Geleceğin iyi bir insan olabilmesi için birden fazla beceriye sahip olması gerekmektedir (Şirin, 2010).

Geleceğin iyi insanı olmasına yardımcı olan kitaplar şiir, öykü, masal gibi edebi anlamda birçok türe ayrılmaktadır. Bu edebi türler içerisinde öykü kitapları, öğrenme, eğlenme ve farkındalık kazandırma gibi çeşitli işlevleriyle birlikte tür olarak da resimli olmayan, resimli ve sadece resimden oluşan öykü

kitapları olarak üçe ayrılmaktadır (Ural, 2013; Uzuner, 2016). Kitabın içeriğinde sadece bir durumu öyküleyerek anlatan metinlerden ibaret olan kitaplara resimsiz öykü kitapları; metinle birlikte resimlemelerin ve görsellerin de olduğu kitaplara ve sadece resimden oluşan kitaplara resimli öykü kitapları denilmektedir. Her birinin değerinden şüphe edilmemesine rağmen tüm çocuklar, genellikle resimli öykü kitaplarını tercih etmektedir (Bassa, 2013; Çer, 2016; Nodelman, 1988 ve Oral, 1994b). Resimli öykü kitaplarının bir yarısı resim diğer bir yarısı metin olarak bir bütünü oluşturmaktadır (İpşiroğlu, 2000; Marsh ve White, 2013). Resim ne kadar önemliyse metin de o kadar önemli bir yere sahiptir. Resim çizgi ve renklerle bir şeyleri anlatırken, metinde sözcüklerle anlatılmaktadır. Resmin metinden farkı ise, okuma bilmeyen bir çocuk bile, bir resme bakarak duyularını harekete geçirerek içerik hakkında bilgi sahibi olabilir (Berger, 2013; Çer, 2016; İpşiroğlu, 1994 ve Oral, 1994b). Aynı zamanda bir yetişkin bile kelimelerle sınırlandırılmamış resimli bir öykü kitabını kendi günlük yaşantısına göre yorumlayabilme fırsatı yakalayabilmektedir. Birde küçük yaş aralığındaki çocukların çoğunluğu nadiren okumayı bilirler ya da genel durum okuma bilmedikleri için ebeveynleri tarafından kitap okunmaktadır. Çocuk tarafından bu okunan kitapların resimlerine göz gezdirildiği sırada, anlam bakımından zorlanmadıkları, merak ögesinin kitabın başından sonuna kadar devam ettiği, resimlemelerin çok olduğu kitaplar çocuk tarafından sevilmektedir. Çünkü bir okuyucu olmasına rağmen zaman zaman metnin içeriğini anlayabilme adına açıklamaya gerek duyarken, resimlerle kolayca ve sorunsuz bir iletişim kurabilmektedir. Çünkü resim, evrensel bir iletişim aracı olarak her kültür ve her yaş arasında tercih edilmektedir ve resimlemelerin öykü kitabındaki temel işlevi metni açıklığa kavuşturmadır.

Resimli öykü kitaplarını sadece resimlemeleri ile okumaya başlayan bir okur, bu süreci eğlence ve keyifle ilerletirken, zaman içerisinde resimlemelerin metinlerle de desteklenilmesiyle kitapla arasında duygusal bir bağ kurulmasına fırsat tanır (Sever, 2017). Böylece resimlemelerin görsel olarak okura hitap etmesi okurların duyularını da eğitmektedir. Duyuları eğitilen okur eğlenir, düşünür ve heyecanlanır. Duyuları eğitildiği için gelecekte karşılaşılabilecek durumlara karşı duyarlı bir birey olarak topluma kazandırılır (İpşiroğlu, 2000). Okurların, özellikle küçük yaş aralığındaki okurların gördüğü şeye inanması

daha kolaydır. Onlar için varlıkların biçimleri ile ortaya koyulduğu resimlemeler, metnin aydınlatıcısı ve somut halidir. Özellikle çocuklar, okuma bilmedikleri dönemde kitaplarla ilk karşılaştıklarında resimlemeleri olan kitaplara yönelirler ve kendi algıları nispetinde resimleri yorumlayarak, bir tür resim okuması yapmaktadırlar. Bu şekilde keşfetmeyi, kendi kendine öğrenebilmeyi ve bir kitapla zaman geçirmeyi de öğrenmiş olmaktadır (Tüfekçi Can, 2014). Resimli öykü kitaplarının yardımı ile duyarlılık kazanan okurlar, hayal güçlerini de zenginleştirirler (Yılmaz, 2016). Resimlerin rengârenk olması ve çizgilerinin farklılığının yanında metinlerdeki edebî anlatımda kullanılan sözcüklerin seçkinliği de okurun zihninde yeni bir dünyaya ufuk açmaktadır (Lukens, Smith ve Coffel, 2013). Çünkü okura çocuk edebiyatının zenginliği sunulurken, çocuk edebiyatının, okurun kendisine bir o kadar da yakın olduğu ifade edilmektedir.

Çocuk edebiyatı, özellikle çocuğu özne edindiği için okuru için üretilen bir resimli öykü kitabının tasarımında biçimsel, içeriksel ve sanatsal özellikleri göz önünde bulundurmaya önemsemektedir (Muller, 2017). Bir çocuğun sağlıklı bir şekilde büyütülmesinde tüm pedagojik durumlar nasıl önemsenmekteyse, çocuğun kişiliği için de çocuğa sunulan kitabın biçimi, içeriği ve sanatsal özellikleri aynı öneme sahiptir. Aynı zamanda her yaştan okuru için de iyiliği, umudu taşıyan bu kitapların önemi büyüktür. Çünkü okurunun nasıl düşüneceğini, nasıl hissedeceğini, ne ölçüde estetik kaygı taşıyacağını ve yapacağı yorumları nasıl mantıksal bir sıralama halinde sıralayacağını okuduğu ve incelediği kitaplar belirlemektedir. Bir resimli öykü kitabının biçimsel açıdan kaliteli olarak tasarlanması okurun kitaba yönelişini güçlendirecektir. Kitabın kapağının renkli ve dayanıklı bir tasarıma sahip olması kitapla ilk tanışan okur için ilgi çekicidir (Levina, ve Munsch, 2016). Bir resimli öykü kitabının içeriksel açıdan kitabın başından sonuna kadar merak öğesinin sıcak tutulması, iletilmek istenen mesajların açık ve anlaşılır olması kitapla ilk tanışan okur için yakınlık kurmaya değerdir ve bir resimli öykü kitabının sanatsal açıdan estetik değerlere göre tasarlanması kitapla ilk tanışan okur için estetik kaygıyı geliştirir. Sonuç olarak, nitelikli bir resimli öykü kitabı biçimsel, içeriksel ve sanatsal açıdan da okurun okumaktan zevk alma ve okumayı sevmesine göre düşünülmelidir (Lambert, 2015; Muller, 2017).

Resimli Öykü Kitaplarının Biçimsel Açıdan Özellikleri

Resimli öykü kitaplarının biçimsel özellikleri, kâğıdın cinsi, kapak tasarımı, ciltleme, harf-karakter büyüklüğü, boyut(büyükük), sayfa tasarımı ve resim gibi biçim kavramlarıyla ifade edilmektedir (Ural, 2013; Nodelman, 1988; O'neill, Pearce ve Pick, 2004). Bu kavramların sahip olduğu özellikler, kitabın tasarımında fiziksel olarak kullanılan kâğıdın cinsine, kapağının nasıl tasarlandığına, ciltlemesine, metinde kullanılan harflerin biçimine, sayfanın yüzeyinin nasıl planlandığına ve resimlemelerine bakarak ifade edilebilir (Sever, 2017; Oral, 1994c). Eseri ortaya koyacak olan sanatçı, biçimsel kavramların bütünlüğünü düşünerek okura göre bir eser sunmalıdır. Kullanılan kâğıdın cinsi gereği hızlı yıpranması, kapak tasarımının ilgi çekici olmaması, cildinin dağılarak bozulması, okurun okumasını aksatacak şekilde harflerin küçük ya da büyük olması, sayfa da dikkati dağıtacak düzeyde ve bütünlüğün olmadığı bir tasarımın varlığı, duyguları olduğu gibi aktarmayan renkler ve metin ile ilişkilendirmede güçlük yaşanan resimlerin seçimi biçimsel anlamda bir kitabın eksik yanlarını göstermektedir (Oğuzkan, 1994; Bassa, 2013). Bundan kaynaklı, sanatçı okurun okumasını keyifli hale getirecek, okuma akışını engelleyebilecek her türlü tasarımı düşünmelidir. Çünkü özellikle küçük yaş aralığındaki okurlar çoğu şeyden çok çabuk ilgilerini kaybedip farklı bir şeye yönelirler ve bir kitabın biçimsel özelliklerinin sağlanması okurun kitap ile olan bağını güçlendirme adına ilk anlamda çok önemlidir (Oğuzkan, 1994; Oral, 1994a).

Kâğıdın cinsi. Resimli öykü kitaplarında, kitapların sayfalarında tercih edilen kâğıdın özelliği okurların yaş gruplarına göre değişmektedir. Görsel yeterlilikleri farklı olduğu gibi algılama düzeylerinin de farklı olması kullanılan kâğıdın içeriğini değiştirmektedir (Bee ve Boyd, 2009). Okumaya yeni başlayan ya da okuma öğrenen okurların kitaplarında kullanılacak kâğıtların mürekkebin üzerinde dağılmaması için birinci hamur, mat ve sağlam olması önemlidir. Çabuk yırtılmayı önleyebilmek için naylon kullanıldığı da görülmektedir. Çocuklar için kitabın kâğıdının sağlamlığı kadar bakarken bir sonraki sayfadaki içeriği görülmemesi de önemlidir. Çünkü çocuk bir sonraki sayfadaki resmi ve metni gördüğünde olumsuz etkilenebildiği gibi, çocuğun merak duygusunda zedelenebilir (Çer, 2016; Temizyürek, Şahbaz ve Gürel, 2016). Bunların yanı sıra resimli öykü kitaplarında, kullanılan kâğıdın sağlamlığı ve kaliteli olması,

yazıların okunaklılığı ve okurun gözüne uygunluğu için de kâğıdın kalitesi önemlidir (Karatay, 2016; Nodelman, 1988; Sever, 2005 ve Ural, 2013)

Kapak tasarımı. Resimli öykü kitaplarında, kapağın tasarımı okuru okumaya yönlendirecek bir sanatçı duyarlılığına sahip olmalıdır (Temizyürek, Şahbaz ve Gürel, 2016). Öncelikle okumaya yeni başlayan çocukların özellikle bir kitabı seçmesinin birinci sebebi kapağındaki tasarımın ortaya koyduğu resimler, renkler ve kelimelerdir (Oral, 1994b). Yetişkinlerde bir kitabın kapağından en az çocuklar kadar etkilenmektedir. Resimlerin, okurun yaş grubuna göre ilgi çekici olması, renklerinin birbiri ile uyumu ve zenginliği okurun algı dünyası için oldukça önemlidir (Karatay, 2016). Okurun kapaktan edindiği ilk izlenim kitabın içeriği hakkında bilgi edinmesini sağlamaktadır. Okuru özellikle küçük yaş aralığındaki okuru ilk görüşte etkisi altına almayan bir kapak tasarımı ise okur ile kitap arasındaki bağı gelişmesini engelleyebilir, duyuşsal yönden etkisini düşürebilmektedir (Çer, 2016). Aynı zamanda kapak, okur tarafından albenili olduğu kadar kitabın içeriği hakkında yordayıcı öğeleri barındırmalı ve hayal kurduracak şekilde iyi tasarlanmalıdır (Nodelman, 2009). Okurlara için, iç kapak resimlemesi de kitabın dış kapağındaki resimleme kadar dikkat çekmektedir. İç kapakta kitabın içeriğine uygun ilgi çekici birkaç resimleme okurun kitaba olan ilgisini artıracaktır (Sever, 2017).

Ciltleme. Resimli öykü kitaplarında, ciltleme tekniği kitabın dayanıklılığını ifade etmektedir. Okurlar sevdiği bir kitabı ellerinden düşürmezler ve bu bakımdan kitabın ciltleme tekniğinin tutkallama ya da zımbalı olmasından çok dayanıklılığı için iplik dikiş olması tercih edilmektedir (Çer, 2016). Çünkü özellikle okurların okumaya ilk başladıkları dönemde, yetişkinler gibi kitaba hassas davranmasını bekleyemeyiz. Okurun birçok kez eline alıp istediği şekilde sayfalarını çevirdiğinde cildinin bozulmaması için iplik dikişli olması önemlidir (İpek Yükselen, 2013; Ural, 2013).

Harf-karakter büyüklüğü. Resimli öykü kitaplarında, harf-karakter büyüklüğü okurun yaş grubuna göre ve gözünü yormayacak biçimde olmalıdır (Oğuzkan, 2006). Özellikle okumaya yeni başlayan okurların okumayı sevebilmesi için çabuk yorulmayacakları, kolay okuyabilecekleri kitapların harf-karakter büyüklüğü yaşlarının gelişim özelliklerine göre seçilmesi gerekir. Örneğin, küçük yaş aralığındaki bir çocuğun, 24 punto harf büyüklüğü

algılamasını kolaylaştırdığı yapılan araştırmalar sonucu tespit edilmiştir (Oğuzkan, 1994; Sever, 2017 ve Ural, 2013). Okurun yaşına göre harf büyüklüğünün seçilmesi, sözcük içinde harfleri tanımasını kolaylaştırır ve göz sıçramasını azaltır. Okurun göz sıçramasının azalması ile kelimeleri anlamlı hale getirerek daha kolay anlam kurmasına olanak sağlar (Arıcı, Urgan ve Şimşek, 2016; Karatay, 2016)

Sayfa tasarımı. Nas, (2004) ve Sever, (2017)'e göre, resimli öykü kitaplarında, resimlerin metin ile konumlandırılması, satır boşlukları, sayfanın sağ-sol, alt-üst boşlukları sayfa tasarımının ve görsel anlatımının önemini ortaya koymaktadır. Nodelman, (1988), Oğuzkan, (1994), Oral, (1994), Temizyürek, Şahbaz ve Gürel, (2016) ve Ural, (2013)'a göre, okumaya yeni başlayan ve okumayı yeni yeni keyifli bulan okurların okumalarını kolaylaştırabilmek ve okudukları kitabın etkisini güçlendirebilmek için sayfanın kenarlarında geniş boşluklar bırakılmalı ve satırların aralığı normal ya da biraz daha fazla aralıklı olmalıdır ve böylelikle verilmek istenen ileti okurun zihninde bir karmaşa oluşturmadan anlaşılır bir biçimde verilmelidir. Bununla birlikte resimlerin ve metnin sayfa üzerindeki kurgusal bütünlüğü okurların zihninde canlanan imgeyi anlaşılır kıldığı kadar güçlü de kılmakta ve sayfa tasarımının iyi olmasıyla kitabın etkisini de güçlendirmektedir (Çer, 2016). Ayrıca okumaya yeni başlayan okurların kitap okumasını kolaylaştırmak ve okumaya olan sevgilerini artırabilme adına sayfanın tamamı metinden de oluşmamalıdır (Ural, 2013). Genel ifade ile $\frac{1}{4}$ ' ü yazı, $\frac{3}{4}$ ' ü resim olmalıdır; yerleştirilen metin tek sütun halinde yerleştirilirken metinler çerçevesiz sunulmalı ve resimler metnin üstünde, kenarında ya da sol tarafında yer almalıdır (İpek Yükselen, 2013; Kıbrıs, 2010; Nas, 2004 ve Sever, 2017).

Resim. Resimli öykü kitaplarında, okura göre gerçekliği yansıtan renk ve çizgilerin oluşturduğu görsellere resim adı verilir (Muller, 2017; Nodelman, 1988; Oral, 1994a ve Ural, 2013). Okurların kitaplarındaki resimler, okurlara hayattaki davranışları, durumları, varlıkları ilgi çekici bir biçimde öğretmektedir (Sever, 2107; Şirin, 2010). Okurlar için, kitabın resimlerinin görsel çekiciliği kitapla kurulan bağ ile doğrusaldır. Resimlerde görselliği çekici hale getirmek için kullanılan karşıt renkler, tonlamalar ve yalın çizgiler metin ile uyumu da sağlayarak iletilmek isteneni anlamlı bir bütün olarak sunduğunda okurun

belleğinde kavramlar gerçek yerini bulmaktadır (Çer, 2016; Oğuzkan, 2006). Bununla birlikte, okuma bilmeyen bir çocuk bile, resimli bir kitaptan bir metni dinlerken resimlere göz gezdirmesi, algılaması için çok uyaranlı bir ortam oluşturmaktayken bu durum anlamasını da güçlendirmektedir (Bee ve Boyd, 2009; O'neill, Pearce ve Pick, 2004 ve Sever, 2017).

Özellikle okumaya yeni başlayan okurlar, bilişsel ve duyuşsal anlamda her türlü deneyime açık oldukları kadar da meraklıdırlar ve bir resimden öğrenebilecekleri çok şey vardır. Bu yüzden bir kitaptaki resim, okurun sorularına cevap verebilecek derecede önemli, büyük bir öğreticidir. Başka bir ifadeyle resim, öykü kitaplarında çocuğa açıkça ya da gizlenerek verilmek istenen iletileri veyahut estetik kaygıları aktaran bir öğreticidir (Bee ve Boyd, 2009). Eğer resim, okurların merakını pek fazla cezbetmeyecek biçimde, basitçe hazırlanmış, hayal gücü ile yorumlamaya elverişli değilse resimlemeler okur tarafından yeterince rağbet görmeyebilir. Okur ve kitap arasındaki bağ zarar görebilir. Bu yüzden okumaya yeni başlayan okurların, hayatı kolayca algılayıp anlamlandırabilmeleri için okudukları kitaplardaki resimlerde okurun hareketlerini, davranışlarını, heyecanını, içtenliğini, hayallerini ve neşesini yansıtan renkler ile çizgilerin uyumunun okur perspektifinde verilmesi önemlidir (Kıbrıs, 2010; Oral, 1994b; Tuncer, 1994a).

Resimli Öykü Kitaplarının İçeriksel Açıdan Özellikleri

Resimli öykü kitaplarının içeriksel özellikleri konu, karakterler, dil ve anlatım, ortam ve iletiler içerik kavramlarıyla ifade edilmektedir (Dilidüzgün, 2004; Tuncer, 1994a). İçerik, bir sayfada ya da kitabın bütününde konunun ne olduğunu, neyi anlattığını, anlatırken kimleri ve neleri anlattığını, nasıl bir üslup ile anlattığını, anlatılanların nerede geçtiğini ve tüm bunların neden anlatıldığını belirten kitabın künyesidir (Sever, 2017).

Kitabın künyesini oluşturan içerik, özellikle okumaya yeni başlayan okurların yaş gruplarının anlamlandırabileceği biçimde oluşturulmalı ve seçim yapılırken göz önünde bulundurulmalıdır (Çer, 2016). Çünkü okurlar için tercih edilen bir kitabın biçimsel özelliklerinin sağlanması içerik anlamında da bir tamlığı barındırmayabilir (Oğuzkan, 1994; Oral, 1994a). Okura göre uygun olmayan bir konu ve anlatım, okurun kitaplara karşı ilgisini zayıflatabilir

(Oğuzkan, 2006). Böylelikle bir kitabın içeriği oluşturulurken en çok dikkat edilmesi gereken özellik, seçilen konu ve karakterlerin oluşturduğu kurgunun, okurun gerçekliğine uygun kurgulanarak ona hayatı tanıtmalı ve ona kendi yaşamında duyarlılığa sahip bir birey olmayı öğretmelidir (Oktay, 1994; Temizyürek, Şahbaz ve Gürel, 2016). Aynı zamanda bu kavramların sahip olduğu özellikler, metnin içeriği hakkında da yönlendirici bir niteliğe sahiptir.

Konu. Resimli öykü kitaplarında, üzerinde konuşulan, yaşamda karşılaştığımız herhangi bir duruma, incelenen bir fikre, olaya ya da duruma konu adı verilir (Ayverdi, 2010; Ural, 2013). Okumaya yeni başlayan okurların gerçeklik algısına göre yaşamdaki birçok şey okurun kitabının konusu olabilmektedir (Pearson ve Reynolds, 2010; Şirin, 2016). Örneğin hayvan sevgisi, aile ilişkileri, değerler, duygular, bilimsel bilgiler, fantastik olaylar gibi birçok konu bulunmaktadır. Okur için seçilecek konular umut dolu, sevgi dolu, meraklandırıcı, heyecan verici ve iyiye dair ne varsa onları kapsmalıdır (Gönen, 1994; Ural, 2013). Seçilen bir konu olumsuzluk içerse bile, örneğin bencillik, yazar sonucunu evrensel temel değerlerde olması gereken bağlama göre şekillendirmeli, mutlu ve olumlu bir son ile bitirmelidir (Çer, 2016; Tuncer, 1994a; Arıcı, Ungan ve Şimşek, 2016; Nodelman, 1988). Böylelikle okur okuduğu kitaplardan edindiği evrensel temel değerler ile hayata daha olumlu ve güçlü hazırlanmasına yardımcı olmalıdır.

Golden ve Gerber (1990), Sever, (2017) ve Sınar, (2006) ve'a göre, resimli öykü kitapları için seçilebilecek birçok konunun önemi yanı sıra çok önemli olan diğer bir durum da yazarın konuya yaklaşımı ve üslubudur. Çünkü abartılmış merak ile yoğunluk kazanan bir anlatım, heyecan ve merak dengesini korumada güçlük yaşatacağı için okurun konuya olan inancını yitirmesine sebep olabilir. Rastlantısallık ile sonuçlanan anlatımlarda, okurun kendi mantıksal çıkarımlarıyla yazarın vermiş olduğu ipuçlarından yola çıkarak sonuca ulaşmamış olması, abartılmış merakta olduğu gibi okurun konuya olan inandırıcılığın yitirilmesine sebep olabilir. Bir diğeri ise aşırı duygusallık ile yoğunluk kazanan anlatımlarda, okurun gelecekte yaşadığı olay ve durumlarda duygusal orantı kurmasını zorlaştırabilir. Aynı zamanda duygularını ayırt etmede de güçlük yaşamasına sebep olabilir (Nas, 2004; Oral, 1994b ve Şirin,

2010). Böylelikle kitabı okuyan ya da dinleyen birey, kitabın konusundan hem duygusal bakımından hem de zihinsel bakımdan etkilenebilir.

Karakterler. Roman, öykü, tiyatro gibi edebî türlerde karakter kelimesinden daha çok kahraman kelimesi tercih edilmektedir. Öyküdeki kahramanlar, diğer bir ifade ile karakterler öykü boyunca başından türlü olayların ve durumların geçtiği karakterlerdir ve bir kitaptaki olayların tamamından etkilenen karakter ise ana karakterdir (Sever, 2017). Okurlar okudukları kitabın kahramanlarıyla özellikle ana karakterle özdeşim kurar ve karakterlerin karakteristik özellikleriyle oyunlar kurarlar, eğlenirler ve kişilik özelliklerini keşfederler (Nas, 2004; Nodelman, 1988 ve Sever, 2005). Çünkü karakterlerin olağanüstü, şaşırtıcı ve komik yanları olduğuna inanırlar. Ayrıca okurlar, kahramanlarla bütünleşebilmek için karakterlerde kendi yaşantılarından bir parça da görmek isterler (Oral, 1994b). Bu sebeple, resimli öykü kitaplarında, okurlara hitap eden karakterler okurların ilgilerini çeken, çevrelerinde görebilecekleri, takip edebilecekleri bir hayvan, nesne ya da olağanüstü güçlere sahip varlıklar olmalıdır. Çünkü okurlar ancak kendileri gibi düşünen, hareketli olan, hassas olan, içten, soru soran, bilmek isteyen varlıklarla bütünleşebilirler (Çer, 2016, Gönen, 2013 ve Temizyürek, Şahbaz ve Gürel, 2016).

Dil ve anlatım. Çocuk edebiyatının okuruna göre bir dile ve anlatıma sahip olması çocuk kitaplarını farklı bir sanatsal yapı içerisine almaktadır (Oktay, 1994). Yalın bir anlatımla güncel anadilin tüm incelikleriyle kullanımı, bunun yanında tek özne ve tek yüklem tercih edilmesi, birkaç sözcükten oluşan kısa cümleler ve birkaç cümleden oluşan kısa paragraflar, söz tekrarları ile dilin pratikliğini ortaya koyan, şairane anlatımlı çocuk kitaplarının üslubu bambaşka bir sanat eseridir (Wolfenbarger ve Sipe, 2007). Resimli öykü kitaplarında, okurun sözcük dağarcığını geliştirmek ve okurun bilişsel düzeyini geliştirmek adına kitabın dili ve anlatımı, yön gösteren bir ebeveyn kadar büyük bir yardımcıdır. Resimli öykü kitaplarını diğer kitaplar içerisinde bambaşka kılan özelliği okurunu ebeveyni kadar etkileyebiliyor olmasıdır (Çer, 2016; Deretarla Gül, 2013 ve Stephens, 2009). Bu yüzden okumaya yeni başlayan okurların kitaplarında dil ve anlatım için, basit, açık ve yalın bir üslup tercih edilmesi gerekir. Ses tekrarlarının olduğu, okurunun merakının diri tutulduğu, anadilini en

güzel şekilde ifade eden kitapların dili ve anlatımı resimli öykü kitaplarında aranan niteliklerdir (Oktay, 1994). Resimli öykü kitaplarının dil ve anlatımında, okurunun dil gelişimine uygunluğu yanında pedagojik olarak da uygun olması üzerinde durulan diğer bir önemli noktadır. Çünkü resimli öykü kitabının dili okurunun dil özelliklerini taşır ve genellikle bu dil çocuğa göre olan dildir, söylemini doğrulayıcı nitelikte olmalıdır (Şirin, 2010, s. 224).

Resimli öykü kitaplarının dil ve anlatımında okurların buldukları yaş grubu itibarıyla basit, açık ve yalın bir üslup tercih edilse bile, yetişkinler gibi karmaşık dilsel yapıları da kavrayabilecek düzeyde oldukları bilinmektedir (Falconer, 2010; Oğuzkan, 2006). Yetişkinlerin kendilerine özel dili kullanma yetisinde olduğu gibi çocuklarda, metinde anlatılanlar arasında anlam kurarken, yetişkinlerden farklı olarak kendilerine göre olan olağanüstü, şaşırtıcı, ilginç olan anlatım kısımlarına yönelmektedirler (O'neill, Pearce ve Pick, 2004; Stebler, 2016; Stephens, 2009, Şirin, 2016 ve Tuncer, 1994a).

Ortam. Resimli öykü kitaplarında zaman ve mekânı kapsayan ortam, kurgunun okurda amacına ulaşmasında aracılık eden bir niteliktir (Dervişcemaloğlu, 2016). Olayların oluşunu ifade eden zaman ile olayların geçtiği mekân aslında günlük yaşantımızın her anının göstergesi olarak simgelenmiştir (Dervişcemaloğlu, 2016). Resimli öykü kitaplarında, zamanı ve mekânı kapsayan ortam belirli ve belirsiz olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Belirli bir zamana ve mekâna sahip olan kurgularda karakterlerin, üslubun, olayın ya da durumun her biri o zamanın ve mekânın niteliği üzerine oluşturulmuştur (Tüfekçi Can, 2014). Çünkü başka bir zaman ve mekânda başka bir kurgu ortaya çıkacaktır. Belirsiz zaman ve mekâna sahip olan kurgularda ise, karakterlerin, üslubun, olayın ya da durumun üzerinde zaman ve mekânın etkisi yoktur. Bir bakıma zaman ve mekan ile sınırlandırılmamış, özgür bırakılan kurgulardır.

İletiler. Resimli öykü kitaplarında seçilen konunun peşi sıra verilen mesajın, iletinin önemi de büyüktür. Okurların hayatı anlamlandırma çabaları okudukları veya dinledikleri kitaplardaki iletiler yardımıyla gerçekleşmektedir (Karatay, 2016; Muller, 2017 ve Sever, 2017). Resimli öykü kitaplarında verilmek istenen iletinin, bilgi aktarma, sezme, duyma, düşündürme anlatım tekniğiyle verilmesi mümkündür. Her ne kadar yazarın tercihi doğrudan bilgi

aktarımı olsa da, bu tercih okurun hayal dünyasına sınır getiren bir engele neden olabilir (Sever, 2017; Tüfekçi Can, 2014). Bu sebeple okura bir şeyi doğrudan öğretmek yerine o konuda duyarlılık, farkındalık kazandırmak daha gelişmiş bir yaklaşımdır (Karatay, 2016). Ayrıca kitaplardaki karakterlerle birlikte doğaya ve insanın kendisine karşı kazanacağı farkındalıkların iletiler yardımıyla sezdirilmesi yazarın sorumluluk alanını da belirlemektedir (Gönen, 1994; Karatay, 2016, Kul, 2014, Nodelman, 1988 ve Oğuzkan, 1994.). Yazarın bu sorumluluğu, metin içerisine yerleştirdiği farkındalıklar ile okura insanî değerleri kazandırabilme adına önemlidir.

Resimli Öykü Kitaplarının Sanatsal Açıdan Özellikleri

Resimli öykü kitaplarının sanatsal özellikleri, çizgi, renkler-gölgeler, doku, boşluk ve kompozisyon gibi görsel kavramlarla ifade edilmektedir (Karatay, 2016; Şimşek ve Yakar, 2016). Bu kavramların sahip olduğu özellikler, sayfanın yüzeyindeki resimlerin hem niteliğini hem de algılanmasını etkilemektedir. Okurun içinde bulunduğu durumlara estetik bütünlükte bakabilmesi için çocukluğunda okumuş olduğu kitapların sanatsal nitelikleri önemlidir. Bir sayfadaki ya da bir kitaptaki çizgi çeşitleri, birbiri ile uyum göstermesi bütünlük açısından önemlidir (Erkmen, 1996). Çizgilerin büyüklük-küçüklük, kalınlık-incelik ya da biçimsel olarak uyumunun yanında çizginin renk ile de bir uyum sağlamış olması da okurların resimleri iyi bir biçimde algılaması için üzerinde durulmaktadır. Çünkü okur, renkleriyle, çizgileriyle bütünlük sağlayan, estetik kaygı taşıyan kitaplarla zaman geçirdikten sonra sanatsal bir bakış açısı geliştirecektir (Nodelman, 1988). Renk ve çizgi uyumuyla birlikte resimlenen varlıkların metindeki duyguyu yansıtabilmesi ve birden çok duyuyu içinde barındırabilmesi için dokusunun belirtilmesi, varlıkların derinlik kazanabilmesi için gölgelerin ve boşlukların kullanılması, resmin kompozisyonu sanatsal tasarım açısından önemli niteliklerdir (Bassa, 2013; Berger, 2013).

Çizgi. Resimli öykü kitaplarında resim dilinin en önemli ögesi çizgilerdir (Bassa, 2013). Çizgilerin kılavuzluğu ile şekiller ve sonrasında varlıklar meydana getirilmektedir. Tıpkı sözcükler gibi olayları, durumları, duyguları ve kişileri çizgiler ifade etmektedir (Tuncer, 1994b). Resimli öykü kitaplarındaki çizgilerin meydana getirmiş olduğu şekiller organik ya da geometriktir. Organik

şekiller düzensiz ve kıvrımlı; geometrik şekiller kare, üçgen, dikdörtgen, daire gibi düzgün biçime sahiptir (Nas, 2004). Bu kitaplardaki düz ve kırık çizgiler coşku, öfke, korku ve enerji gibi kuvvetli duyguları; kavisli çizgiler mutluluk ve neşeyi; yatay çizgiler sakin ortamları ve huzuru; dikey çizgiler istikrarı ve gücü; diagonal çizgiler ise, doğallığı anlatmak isterken eylemi de temsil etmektedir (Bassa, 2013; Nodelman, 1988). Bu şekilde okur çizgilerin oluşturduğu görsellere bakarak hayatı anlamaya çalışmaktadırlar. Çizgiler, okura göre ve okurun gerçekliğine özgün bir kurguya sahip ise, sayfa üzerinde yansıtılan ilişkiler okur tarafından ilgi çekici bulunmaktadır (Çer, 2016).

Renkler ve gölgeler. Resimli öykü kitaplarında renkler, okurların duygularını fark ettirmektedir ve düşüncelerine çeşitlilik kazandırmaktadır. Renkler tüm canlılığıyla, birbiri ile uyumlu, özgün bir resim anlatım diline sahip bir rolü de üstlenmektedir (Karatay, 2016, Sever, 2005 ve Şahin, 2014). Okumaya yeni başlayan okurlar, renklerin canlandığı çizgilere bakarak çevresindeki varlıkları, yani kendi yaşamını tanımaya çalışır. Görsellerde kullanılan renkler, karakterlerin birbirleriyle ilişkilerini, duygusal durumlarını, hareketliliklerini, gerilimlerini, çatışmalarını yansıtmalıdır ve bu sayede okurlar, kitapta anlatılanları sezinleyebilirler (Çer, 2016).

Bir resimde renkler birçok duyguyu hissettirebilecek kadar güçlüdür ve renkler, duygusal açıdan yetişkinleri nasıl etkiliyorsa çocukları da aynı şekilde etkilemektedir. (Berger, 2013). Soğuk, sıcak ve armonik olarak üç gruba ayrılmakta olan renklerin, her bir renk grubunun uyandırdığı farklı bir his vardır (Nodelman, 1988; Sever, 2017). Soğuk renkler, sakinliği, huzuru, barışı; sıcak renkler coşku, öfke gibi kuvvetli duyguları; armonik renkler ise çeşitliliği temsil etmektedir. Soğuk renklerin yoğun olarak kullanılması depresif bir ortam oluşturmaktadır. Sıcak renklerin yoğun olarak kullanılması varlıkların aşırı dikkat çekici olarak ön planda durmasını sağlamaktadır (Berger, 2013; Nodelman, 1988). Fakat yoğun olarak sıcak renklerin tercih edilmesi ön plana çıkan resim ögesinin sayısını artırdığı için dikkat dağıtıcı özellik de taşımaktadır. Soğuk, sıcak ve armonik olmak üzere her renk bir iletiyi barındırır. Sarı, içtenlik, samimiyet, aydınlık ve parlaklığı; kırmızı, coşku, öfke, tutku ve heyecanı; turuncu, bilimi, uygarlığı ve enerjiyi; yeşil ve mavi, tazelik, verimlilik, doğayı ve

dinginliği; beyaz, kış mevsimini ve masumiyeti; siyah ise, geceyi, matemi, korkuyu ve karmaşayı ifade etmede tercih edilmektedir (Bassa, 2013).

Renklerin birçok duyguyu ifade etmesine yardımcı olan gölgeler vardır. Gölgeleler, ışığın şiddetini ifade etmede kullanılır ve aydınlık ile karanlık olarak ikiye ayrılmaktadır. Işığın şiddetinin arttığı durumlarda karanlık, az olduğu durumlarda da aydınlık meydana gelmektedir. Resimlemelerde, aydınlık olan gölgeler gündüzü, neşeyi, sakinliği, dinamikliği verirken, karanlık olan gölgeler geceyi, üzüntüyü, kasveti ve korkuyu vermektedir (Yolcu, 2004).

Doku. Resimli öykü kitaplarında yüzey özelliğini ifade eden dokular, okurların doku hissini ortaya çıkarmaktadır. Küçük yaş aralığındaki okurların varlıkları tanırken onların yüzeyleri, biçimleri hakkında da doğru bir bilgi edinmesini sağlar. Pürüzlü, düz, yumuşak, sert, parlak, tüylü, zerrecikli gibi ifadelerle varlığın özelliği belirlenebilmektedir (Bassa, 2013). Okurların dokunma ve görme duyularıyla birlikte daha nitelikli bir şekilde bilgi elde edinebilmesi için hazırlanan kitapların bazı kısımları kabartma şeklinde tasarlanmaktadır. Örneğın bir balığın pullarını tanıtmak için balık resminin üzeri kabartılarak ve sert yüzey özelliği kazandırılarak gerçek varlığı hakkında ön bilgi verebilir (Ural, 2013).

Boşluk. Resimli öykü kitaplarında sayfa üzerindeki görsellere güç kazandıran öge, birbirleri ile oluşturdukları kurgusal bütünlük ve aralarındaki boşluktur (Berger, 2013). Görseller arasındaki boşluklar, anlatılmak isteneni belirgin kılmak için görsel bir işarettir. Küçük yaş aralığındaki okurlar bile, renklerin uyumu gibi görsellerin birbiri ile olan boşluk uyumunu da fark etmektedir. Sayfa kenarlarındaki boşluklar, varlıklar arasındaki boşluklar, resmin ve metnin alt-üst boşlukları okurların zihinlerinde oluşturduğu anlam bütünlüğü şemasına uygun olmalıdır (Oğuzkan, 2006). Resimli öykü kitaplarında, sayfa kenarlarının okurların yazı yazıp, resim yapabileceği kadar geniş olması gerekmektedir. Sayfanın altındaki boşluk, üzüntüyü, karmaşayı, dinginliği; üstündeki boşluk, mutluluğu, zaferi, özgürlüğü; merkezdeki boşluk, ilgi çekiciliği ve kenardaki boşluk ise resmin sonunu temsil etmektedir (Lukens, Smith ve Coffel, 2013). Bu şekilde resimdeki görsel işaretler okurla iletişim kurmaktadır.

Resimlerin kompozisyonu. Resimli öykü kitaplarında resimlemelerin birbiriyle bütünlük halinde sunulması aynı sayfa üzerinde bulunan görsel

öğelerin anlamlılık kazanmasını sağlamaktadır (Berger, 2013; Nodelman, 1988 ve Sever, 2017). Okurların bir resme baktığında kafa karıştırıcı bir görselle karşılaşmaları kitaba olan ilgilerini azaltabilir. Bu sebeple okurlar için hazırlanan resimlemelerin kompozisyonu iyi tasarlanmalıdır. Resim yüzeyini simetrik ya da asimetrik olarak düzenleyerek resimlerin anlam bütünlüğünü bozmayacak bir biçimde uygun olarak sayfaya yerleştirmek önemlidir (Bassa, 2013). Çünkü resimlerin bütüncül bir yaklaşımla kompozisyon halinde sayfa üzerinde bulunması resimlemenin vermek istediği iletiyi doğrudan ve en iyi biçimde ulaştırılmasını kolaylaştıracaktır.

Resimli Öykü Kitaplarında Olmaması Gereken Özellikler

Rudd, (2010), Sever, (2017), Şirin, (2010), Şirin, (2016), Taşdelen, (2005) ve Tüfekçi Can, (2014)'a göre, çocuk edebiyatı çok basit denilebilecek bir alanyazın olmaktan öte daha fazla emek isteyen bir alanyazındır. Çocuğun doğasını, gerçeğini çocuğa göre verme eğilimini göz ardı etmeksizin bir uğraş istemektedir. Okurları arasındaki çocuklara ve yetişkinlere çocuğu anlattığı için çocuğun özne olması önem kazanmıştır. Çocuğun özne olduğu, çocuğun akli ile düşünüp çocuğun dili ile yazılan bu edebiyat alanının kendine has nitelikleri bulunduğu gibi okurun bakışını benimseyip okuruna ileri bir bakış açısı kazandırırken çocuğu öncelikli tutmalıdır. İçinde yaşadığı toplumun bir bireyi olarak her türlü eşitliğe sahip olan çocuk, kendine has haklara da sahiptir. Irkı, milleti, kültürü ve cinsiyeti ayrılmaksızın tüm dünya çocukları ile aynı derece eşittir (Ashford, 2012). Yaşadığı toplumu tanıması ve yaşadığı topluma kendini ait hissetmesi için kitapların içindeki metinlerin söylemlerinde ve görsellerinde ayrımcılığı simgeleyen öğelerin bulunmaması gerekmektedir (Aslan, 2013). Çocuk edebiyatı alanyazının da ideolojiler çerçevesinde çocuğun tanımının çokça tartışılmasına rağmen, çocuğa bir biçim verme adına ideolojik söylemler çocuk gerçeğine uygun değildir (Sever, 2017; Sever, 2005; Erdoğan, 2013). İdeolojilerin kalıpları içerisine insanlığın sığdırılmaması insanın kendini gerçekleştirme adına önemli bir adımdır. Çünkü ideolojiler anlatmak istediğini belli duyguları, düşünceleri, inançları kutsallaştırarak kalıp yargılar içerisinde sunmaktadır. Okurun ilerleyen süreç içerisinde kalıp yargılardan uzak, kendi bilişsel anlayışını oluşturabilmesi adına, resimli öykü kitaplarında esas alınan

okurun gerçekliği olmalıdır. Çünkü evrensel değerler üzerine gerçekliğini oluşturmuş okurların kendine daha fazla yetebilmekte olduğu görölmektedir (Mardin, 2010). Okurun kendi gerçekliğinde gelişimini tamamlarken eğlenebilen, kendi yeniliklerini keşfedebilen, kendini bilen, kendi gerçeğini bulan bir yetişkini hayata kazandırabilmek için korku, kaygı ve şiddetin tehditi altında bir süreç geçirmemek şarttır. Resimli öykü kitaplarında dahi olağanüstü bir korkunun, kaygının ve şiddetin hâkim olduğu bir içerik ya da görsel barınmamalıdır (Bee ve Boyd, 2009). Bununla birlikte bilinmeyen arayan, sorgulayan bir okur, korku ve kaygı ile karşılaşmamıştır. Çünkü okurun cesareti ona yeni şeyler öğretir (Stebler, 2016). Bunlar okurlar için büyük keşiflerdir. Okurları çeşitli açılardan geliştirme adına yazılmış bir kitap, yaşam, umut vaat eden, neşeli, sevgi dolu ifadelerle donatılmalıdır. Çünkü okur, insana, doğaya, hayata ve kendine karşı olumlu bakabilmeyi bu sayede öğrenebilecektir.

Resimli öykü kitapları, okurunun duyularını harekete geçiren, düşünmesini gerektiren, okuruna sorgulama yetisi kazandıran niteliklere sahip olurken, aynı zamanda iyi bir resimli öykü kitabı farklı düşüncelere de sahiptir (Bee ve Boyd, 2009). Okudukça düşündüren, düşündürdükçe de okurunu geliştiren kitaplar olmalıdır. Kısacası okunulan bir kitap başka bir kitabı okumaya da yönlendirmelidir. Ayrıca bir okurda, okumuş olduğu bir sayfaya ya da başka bir kitaba dönüp tekrar bakma ihtiyacı doğmamışsa o kitap okurun ilgisini çekmemiştir. Okurlarının ilgisini çekmeyen ve okuma kültürünü zenginleştirmeyen kitaplar, öğreti, öğüt, emir ifadesi, korku, kaygı, şiddet, abartılı duygular, kalıp yargılar, ideolojik söylemler, toplumsal eşitsizlik, anti-multikültürizm gibi kavramları barındırmaktadır (Çer, 2016; Flanagan, 2010; Kaya, 2000; Kaya, 2013; Lukens, Smith ve Coffel, 2013 ve Oğuzkan, 1994). Diğer bir ifadeyle de, okuruna duyarlılık kazandırma adına bilginin doğrudan verildiği, kalıp yargılardan oluşan klasik öğretiye sahip metinler, okurunu zorlar ve ona çocukluğunu unutturmaktadır. Bu şekilde metin kurgusunda, bir yazar kendi kişiliğini ön planda tutup, okurun fark edilmesini göz ardı etmişse, okurunun gerçekliğini de göz ardı etmektedir. Çünkü bir okur öğüt almaktan ve emir ifadeleri ile kendisiyle iletişim kurulmasından hoşlanmaz (Sever, 2005). Özellikle küçük yaş aralığındaki bir okur bile bir birey olduğunun farkındadır ve emir almadan oyun oynayarak, eğlenerek, keşfederek öğrenmeyi sevmektedir

(Cüceloğlu, 2013). Çünkü okurlar, okunulan kitaplardaki metinlerde, bilgi doğrudan verildiğinde hem ortadan oyun anlayışı kalktığı için hem de keşfetme merakını ortadan kaldırdığı için okumayı eğlenceli işler listesinden çıkarmaktadır. Bu yüzden okur, bir şeyleri keşfetmeyi ve oyunlaştırmayı sever. İpuçları ile metinlerin ve resimlerin iletilerini fark etmek istemektedirler. Böylelikle okumaya karşı merakları artacaktır ve okumayı sevebileceklerdir. Ayrıca kalıp bir düşünce sistemine aracılık eden anlatıma sahip kitaplar, okurlarının eleştirel düşünme yetisini azaltır ve kendi gerçeğine ulaşmasını engelleyebilir (Dilidüzgün, 2004; Şirin, 2016). Kalıp yargılardansa, okurlar içerisinde özellikle çocuklar farklılıklara karşı açık ve çocukların merakları her daim tazedir.

Renklerin, çizgilerin, dokuların ve resmin kompozisyonunun oluşturduğu bütünlük herkes de farklı bir duyguyu, farklı bir yaşantıyı canlandırmaktadır (Oral, 1994c). Bu şekilde okurlar, resim ve metin içindeki duyguları öğrenirler. Bir duygunun olduğu gibi verildiği resim ve metinlerde duyguyu olması gerektiği gibi öğrenirler ve bir durumla karşılaştıklarında normal duygusal tepki verirler (Dilidüzgün, 2004). Abartılı olarak verilen duyguları kavramada zorlanırlar ve anlamlandıramadıkları için duygusal bir boşluğa düşebilirler. Bu yüzden okurun duygu ve düşüncelerinin gelişimi açısından renkler metindeki duyguyu okura hissettirmelidir. Resimli öykü kitaplarındaki konular kasvetli ve matem dolu olmadığı için de parlak ve canlı renkler tercih edilmelidir (Russell, 2001). Metindeki iletiyi ifade eden renkler kullanılmadığında ise, okurda duygusal bir boşluk ve duygu karmaşası meydana gelebilmektedir. Bundan kaynaklı olarak okur, duygularını tam anlamıyla keşfetmede zorluk yaşayabilir (Cüceloğlu, 2013).

Resimli öykü kitaplarındaki görsellerin, sanatsal bir kaygı ile pedagojik ilkeler çerçevesinde hazırlanmış olması önemlidir. Bununla birlikte resimli öykü kitaplarının görsellerinde kalıp yargılar, metinlerindeki kalıp yargılardan çok daha azdır (Şirin, 2016). Okurun tamamen hayal dünyasına seslenen görseller okurunun algısıyla şekillenmektedir. Özellikle okumaya yeni başlayan okurların hayal dünyasını geliştirmeyen, estetik kaygısını zenginleştirmeyen resimlemeler, zemin-fon ilişkisini göz önünde bulundurmayan, resimdeki duyguyu yansıtan renklerin kullanılmadığı, kitabın ¼' ünden fazlasının metin

olması, resimlerin metinle birebir örtüşmesi, resimlemedeki varlıkların doğal formları ile verilmemesi, resimlerin dışavurumculuğunun olmaması gibi durumlar niteliği düşük bir resimli öykü kitabını ifade etmektedir (Oral, 1994b; Oral, 1994c ve Sever, 2017). Resimlerin sayfa yüzeyinde zemin ile uyumu verilmek istenen ileti için büyük önem taşır. Resimlerin bir çerçeve ile metinden ayrılması resim-metin bütünlüğünü azaltmaktadır ve okurun hayal kurma yetisini sınırlandırmış olmaktadır (Çer, 2016). Okumaya yeni başlayan çocukların kitaplarının ¼'ünden fazlası metin olmamalıdır. İlgisini çeken bir şeye dahi odaklanma süresi az olduğu için uzun metinler kitaba olan ilgisini azaltabilir (Çer, 2016). Bu sayede resimlemelerinin çok olduğu, metinlerin az, paragrafların kısa tutulduğu kitaplar okur ve kitap arasındaki ilişkiyi geliştirecektir. Resimlerin, metin ile birebir örtüşmesi metni anlama açısından okurlar için beklenen bir özellik olmasına rağmen, resimlerin metindeki içerikten daha fazlasını düşündürmesi, sorgulatması gerekmektedir (Kaya, 2000). Metin içeriği ile tamamen aynı ifadeleri veren görseller, daha sonrasında tekrar okuma isteği uyandırmayabilir. Resimlemeler, okurları okumaya teşvik edici olabilmesi adına gerçekçi formu ile detaylarıyla resmedilmelidir (Nodelman, 1988; Pearson ve Reynolds, 2010 ve Yolcu, 2004). Ayrıca abartılı bir çizime sahip olan görseller, okurun dış dünyayı doğru algılayıp tanımasını güçleştirebilir. Resimlerin dışavurumculuğunun olmaması, çizilen resmin metin içeriği ile uyumunun olmadığını gösterir (Tuncer, 1994b). Metin ve resmin uyumunu yakalayamayan okur, içinde bulunduğu durumu anlamlandırmada güçlük yaşar ve zihninde bütünlüğü sağlayamadığı için bilişsel kargaşa meydana gelir.

Resimli Öykü Kitabı İllüstratörü ve Yazarı Feridun Oral

Feridun Oral, 1961 Kırıkkale doğumludur. Yazar ve illüstratör olan Oral, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nden 1985'te mezun oldu. Yurt içinde ve yurt dışında birçok sergi, bienal ve yarışmaya katıldı. İtalya'da her yıl düzenlenen Bologna Çocuk Kitapları Fuarı'ndaki "İllüstratörler Sergisi"nde 86, 92, 93, 95 yıllarında çalışmaları sergilenen sanatçının bu çalışmaları aynı zamanda fuar kataloğuna da alındı. 1991 yılında İtalya, Padova'da yönetmen Federico Fellini'nin onur konuğu olduğu "Dünya Pinokyo Resimlemeleri Sergisi"ne davet edilen sanatçının çalışmaları sergi kataloğuna alındı.

Yurt dışında çocuk edebiyatı alanında önemli ve saygın yayınevlerinden biri olan Minedition Yayınevi ailesine katılan sanatçı, bu yayınevi tarafından da basılan "Kırmızı Elma" dışında, yine aynı yayınevi için yabancı yazarlara ait küçük yaş aralığındaki çocuklara yönelik çocuk kitapları resimledi. İtalya, Padova'da "Museo Diocesano" tarafından 2012 yılında düzenlenen "Aria" konulu sergiye davet edildi ve çalışmaları sergi kataloğuna alındı. 2012 yılında IBBY Türkiye tarafından Uluslararası Hans Christian Andersen Ödülü'ne aday gösterilen sanatçı, çocuk kitapları yazar ve çizerliğinin dışında, plastik sanatlar alanında çeşitli sergilere ve sanat fuarlarına katılmakta ve çalışmalarını İstanbul'daki atölyesinde sürdürmektedir (Yapı Kredi Yayınları).

Feridun Oral, yurt içi ve yurt dışında önemli bir yere sahip bir isimdir. Çizimlerinin her biri birer tablo niteliğinde olan sanatçının, öykülerindeki metinleri evrensel değerler üzerine kurgularken pedagojik unsurları da göz önünde bulundurduğu anlaşılmaktadır. Çizimlerinin her birinde okurlara estetik kaygıları kazandırabilecek nitelikler göze çarpmaktadır. Ayrıca metinleriyle de, okurların duygusal gelişiminde karakterlerini zenginleştirecek bir perspektif sunduğunu göstermektedir. Çünkü birçok bienale davet edilen, birçok eser sunan, çizimleriyle farklılığını ifade eden bir sanatçının tüm eserleri her açıdan incelenmeye değerdir. Özellikle çocuk edebiyatı için eser veriyor olması geleceğe hizmet etme anlayışını göstermektedir.

İlgili Çalışmalar

Bu bölümde resim ve metin analizini kapsayan araştırmalar tarihsel bir sıralama ile yer almaktadır.

Çocuk edebiyatı, çocuğu özne kabul ederek yazılmış, çocukların bilişsel, fiziksel ve duyuşsal her türlü gelişimini göz önünde bulunduran çocuk ruhunu taşıyan edebiyattır (Şimşek, 2016; Tüfekçi Can, 2014). Okurunun güzellik duygusunu geliştirmek, okurunu eğlendirmek, eğlendirirken keşiflerde bulunmasını sağlayarak öğretmek, dilsel anlamda olduğu kadar görsel anlamda da zenginleştirmek gibi sorumlulukları olan çocuk edebiyatı, kendi önemini de ifade etmektedir. Çünkü çocuk edebiyatından önce okur kavramı nitelik kazanmalı ve okuruna verilmesi gereken önem anlaşılmalıdır. Böylece

okurunun öneminin anlaşıldığı bu edebiyat alanında, okurun okumayı sevmesi ve okumayı zevk haline getirebilmesi olağan bir durumdur.

Çocuk edebiyatı eserleri okurunun hayal, duygu ve düşüncelerine hitap etmektedir. Bu eserler yazılı ve sözlü olarak ayrılmaktadır. Yazılı eserler, basımı yapılan kitaplar ve dergilerden oluşmaktadır. Sözlü eserler ise, tekerlemeler, masallar, bilmece ve fıkralardan oluşmaktadır. Ayrıca çocuk edebiyatı için verilen yazılı eserler, resimlemeler ile zenginleştirilerek hem dilsel hem de görsel anlamda çocuklara birçok alanda hitap etmektedir (Oğuzkan, 2000). Böylelikle resimlemelere yer verilen kitaplar resimli kitaplar, diğerleri de resimsiz kitaplar olarak adlandırılmaktadır. Ayrıca sadece resimden oluşan kitaplarda bulunmaktadır. Resimsiz kitaplar sadece verilmek istenen metin ile vererek, resim ve görsellik içermeyen kitaplardır. Resimli kitaplar ise, resim ve metni bir arada bulunduran kitaplardır. Resimli ve resimsiz olarak ayrılan kitaplar aynı zamanda şiir, masal, öykü gibi birçok edebi türe de ayrılmaktadır. Bunlar içerisinde resimli öykü kitaplarında, estetik bir iletişim aracı olan resim, okurlarının görsel algısını geliştirmektedir. Resimli kitaplar resimleri sayesinde okuma esnasında anlaşılmayan yerlerde kilit görevi taşıması bu kitapların tamamlayıcılığını ifade etmektedir. Birde resimlemeler ile okurunun anlamsal bütünlüğü yakalayabilmesine yardımcı olmaktadır (Sever, 2017).

İlgili çalışmalardan Gönen (2017)'de, Feridun Oral'ın çocuk edebiyatındaki yerinden ve resim ve metin yazarlığı kendisine ait olan 15 öykü kitabının eğitsel açıdan incelendiği çalışmasında Feridun Oral'ın çocuk edebiyatında yurt içi ve yurt dışında önemli bir yeri olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda bu 15 öykünün her birinin çocuk edebiyatı temel ilkelerince uygun olduğu da tespit edilmiştir. Feridun Oral'ın çocuk kitaplarını, çocuk edebiyatı kitaplığında gereken yeri edinmesi ve ayrıca Feridun Oral'ın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatı ilkelerine ne kadar uygun tasarlanmış olduğu belirtilmek istenilmesi amaçlanan Gönen (2017)'in çalışması ile "Feridun Oral'ın Resimli Öykü Kitapları Üzerine Bir Doküman İncelemesi" adlı bu çalışma arasında benzerlikler bulunmasına rağmen farklılıklar da bulunmaktadır. Gönen (2017)'in çalışması, Oral'ın 15 öyküsünü tasarım ilkeleri ve çocuk edebiyatı temel özellikleri, belirlenmiş bir soru listesi ile analiz edilmemiştir. Feridun Oral'ın Resimli Öykü Kitapları Üzerine Bir Doküman İncelemesi çalışmasında ise, resim

ve metin analizi “Resim ve Metin Analiz Maddeleri” ile biçimsel, içeriksel ve sanatsal açıdan analiz edilmiştir. Ayrıca Gönen (2017), çalışmasını eğitsel değerler üzerine temellendirmişken bu çalışma ise, biçimsel, içeriksel ve sanatsal özellikler üzerine temellendirilmiştir.

Bundan sonraki bölümde bahsedilen ilgili araştırmalara daha detaylı değinilmektedir:

Özkan (2017)’in “Hayat Bilgisi Ders Kitaplarındaki Metin ve Görsellerin Değerler Açısından İncelenmesi” adlı çalışmasında, 2016–2017 eğitim öğretim yılında ilköğretim 3. sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki metin ve görsellerin değerler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 3.sınıf Hayat Bilgisi öğretim programında öğrencilere kazandırılması hedeflenen adalet, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, doğa sevgisi, doğruluk, dürüstlük, estetik, güven, hoşgörü, merhamet, misafirperverlik, özgüven, paylaşma, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımlaşma olmak üzere 20 değere ders kitaplarındaki metinlerde ve görsellerde yer verilme durumu araştırılmıştır. Çalışmada, nitel araştırmanın doküman inceleme modeli kullanılmıştır. Çalışma için seçilen kitap, Milli Eğitim Bakanlığı’nın onaylamış olduğu özel bir yayınevine ait 3. sınıf Hayat Bilgisi ders kitabı seçilmiştir.. Sonuç olarak, 3.sınıf Hayat Bilgisi kitabında adalet değeri ile ilgili olarak 5 metin, 18 görsel; bilimsellik değeri ile ilgili olarak 1 metin, 11 görsel; çalışkanlık değeri ile ilgili olarak 18 metin, 29 görsel; dayanışma değeri ile ilgili olarak 7 metin ve 14 görsel; doğa sevgisi değeri ile ilgili olarak 1 metin, 6 görsel; doğruluk değeri ile ilgili olarak 4 metin, 20 görsel; dürüstlük değeri ile ilgili olarak 3 metin, 19 görsel; estetik değeri ile ilgili olarak 1 metin, 5 görsel; güven değeri ile ilgili olarak 8 yazılı ifade, 11 görsel; hoşgörü değeri ile ilgili olarak 23 metin, 70 görsel; merhamet değeri ile ilgili olarak 8 metin, 9 görsel; misafirperverlik değeri ile ilgili olarak 1 metin, 4 görsel; özgüven değeri ile ilgili olarak 14 metin, 24 görsel; paylaşma değeri ile ilgili olarak 13 metin, 17 görsel; sabır değeri ile ilgili olarak 9 metin, 7 görsel; saygı değeri ile ilgili olarak 14 metin, 78 görsel; sevgi değeri ile ilgili olarak 28 metin, 67 görsel; sorumluluk değeri ile ilgili olarak 18 metin, 42 görsel; vatanseverlik değeri ile ilgili olarak 18 metin, 26 görsel; yardımlaşma değeri ile ilgili olarak 10 metin, 19 görsel yer aldığı belirlenmiştir. İncelenen ders kitabında

en az yer alan değer misafirperverlik değeri ve en fazla yer alan değer sevgi değeri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gönen (2017)'in "Çocuk Edebiyatı Yazarı ve Çizeri Olarak Feridun Oral'ın Çocuk Edebiyatımızdaki Yeri ve Eğitsel Değerler" adlı çalışmasında, Feridun Oral'ın yazarı ve çizeri olduğu 15 öykü kitabının çocuk edebiyatının temel ilkeleri olan tasarım ilkeleri ve çocuk kitapları resim özellikleri açısından nasıl olduğu incelenmekte ve kitaplardaki eğitsel değerler de incelenmiştir. Çalışma nitel bir araştırmadır ve doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışma verilerini elde etmede kitapların taraması yapılmış ve resim ve metinleri araştırmacı tarafından betimsel çözümlene tekniğiyle incelenmiştir. Betimsel analiz çözümlenmesinde alt başlık olarak, tasarım, konu-kurgu, izlek, karakter ve kahraman, dil ve anlatım, ileti, çevre ve son olarak yazınsal ve eğitsel ilkeler yer almıştır. Eğitsel değerler olarak ise, sevgi, saygı, hoşgörü, arkadaşlık/dostluk ve yardımlaşma/dayanışma olarak sınıflandırılmıştır. Elde edilen veriler sebep-sonuç ilişkisine göre yorumlanarak sonuçlara ulaşılmıştır. Sonuç olarak, Feridun Oral'ın resim ve metin yazarlığı kendisine ait olan 15 öykü kitabı çocukların taşıyabileceği boyutlara ve ağırlıklara sahip olduğu, kullanılan kağıdın birinci kalitede hamurdan yapıldığı, kapaklarının karton kapak olduğu, dikişli ciltleme ile ciltlenmiş olduğu, harflerinin puntoları farklı olmasına rağmen çocukların okumalarını kolaylaştırıcı boyutlara sahip olduğu, sayfa sayıları çocukların yaş grubuna uygun olarak 28-40 sayfa arasında değişmekte olduğu görülmüştür. Bu 15 öykü kitabındaki resimlemelerde kullanılan renklerin birbiri ile uyumlu olduğu, varlıkların gerçekteki biçimlerine göre resimlenmiş olmaları gibi gerçekteki renklerini de yansıttığı görülmüştür. Resimlemelerde çocukların fiziksel ve duyuşsal gelişimleri göz önünde bulundurulduğu, estetik kaygıların göz ardı edilmediği görülmüştür. Metin içerikleri resimlemeler ile %100 uyumlu olduğu, çocuk edebiyatı eğitsel değerler açısından metin içerikleri ile resimlemelerin de uyumlu olduğu görülmüştür. Kitapların metin içeriklerine bakıldığında arkadaşlık/dostluk eğitsel değeri üzerinde her kitapta durulmasına rağmen %40 oranla çocuk doğası üzerinde daha çok durulduğu görülmüştür. Çalışmada, en fazla %14,74 doğa ve sevgisi; en az olarak da %0.98 ile fedakârlık değerinin yer aldığı görülmüştür. Böylece Oral'ın resim ve metin yazarlığı kendisine ait olan bu 15 öykü kitabının eğitsel değerleri taşıdığı görülmüştür. Kitapların karakterler

ile biçimlendirildiği bu 15 öyküde, karakterlerin cinsiyetleri tam olarak belirgin olmamasıyla birlikte cinsiyet anlamında ayrımcılık gözetilmediği görülmüştür.

Yılmaz ve Korkmaz (2016)'ın çalışmasında, ilköğretim 1. ve 5. sınıflara ait 15 Türkçe ders kitabındaki 492 metnin türü, teması ve içeriği incelenmiştir. Bu araştırmada, metinlerin tür, tema ve içerik niteliği 7 farklı ölçek ile elde edilen verilerden oluşmuştur. Geliştirilen ölçekler, ilköğretim 1. ve 5. sınıflara ait Türkçe ders kitaplarının inceleme ve değerlendirme ölçütleri dikkate alınarak belirlenmiştir. Metinlerin türleri, edebî türlerin isimlerinin belirlenmesine göre geliştirilmiştir. 2005 yılı, 1-5. sınıf Türkçe öğretim programında eğitim-öğretim yılı içerisinde ele alınacak tema sayısı sekiz olarak belirlenmiş ve tema ölçeği bu şekilde geliştirilmiştir. Yılmaz ve Korkmaz, (2016), 11 yayınevine ait 15 ders kitabındaki 492 metni tür açısından incelemiş, her ders kitabında bulunan metin türlerinin, temalarının, metinlerin yazı pontosu, metnin başlıkla uyumu, metnin ana fikrinin olup-olmaması araştırmacı tarafından belirlenmiş, frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır.

Gönen, Karakuş, Uysal, Kehci, Ulutaş ve Kahve (2015)'nin "Resimli Çocuk Kitaplarının İçerik ve Resimleme Özelliklerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi" adlı çalışmasında, 2000-2010 yılları arasında Türkiye'de yayımlanan resimli çocuk kitaplarının içerik ve resimleme özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada tarama-betimleyici yöntem kullanılmaktadır. Çalışmanın evrenini 2000-2010 yılları arasında yayımlanan kitaplar; örneklemini de 2000-2010 yılları arasında okul öncesi için yayımlanan 150 adet resimli öykü kitabı oluşturmuştur. Örneklemdaki kitapları incelemek için kitaplara uzman görüşü alınarak hazırlanan "Kitap İnceleme Formu" uygulanmıştır. Sonuç olarak, 2000-2010 yılları arasında Türkiye'de yayımlanan resimli çocuk kitaplarındaki cümlelerinin %100'nün dili yalın, %91'inin kurallı, %84'ünün somuttur. Kitapların tamamında noktalama işaretlerine uyulduğu görülmüştür. Resimleme değişkeni açısından kitaplardaki resimlere bakıldığında resimlerin %98'i renkli, %76'sı yalın ve %62'sinin de çerçeve ile metinden ayrılmamış olduğu görülmüştür. Resimlerin %61'i hayal ürünü olduğu ve %93,33'ünde resim ile metin ilişkisi tespit edilmiştir. Karakter değişkeni açısından resimli çocuk kitaplarına bakıldığında %52'sinin hayvan karakteri olduğu; %79,33'ünün günlük hayattan seçildiği belirtilmiştir. Bu karakterlerin

%56,67'sinin çocuğa olumlu yönlendirmede bulunduğu; %50'sinin de çocuğa problem oluşturduğu belirtilmiştir.

Yıldız, Yazıcı ve Durmuşoğlu (2015)'nin "2010-2015 Yılları Arasında Yayımlanmış Resimli Çocuk Kitaplarının Resimleme Özelliklerinin İncelenmesi" adlı çalışmasında, 2010-2015 yılları arasında 3-8 yaş çocuklar için yayımlanmış resimli çocuk kitaplarının resimlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma, betimsel bir çalışma olup, içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Çalışma evrenini 2010-2015 yılları arasındaki 3-8 yaş grubu çocuklar için yayım yapan 37 yayınevinin yayımladığı kitaplar; örneklemini de seçkisiz örnekleme ile seçilen 300 resimli çocuk kitabı oluşturmuştur. Çalışmanın verileri, araştırmacılar tarafından hazırlanıp uzman görüşüne sunulan "Resimli Çocuk Kitabı Resimleme Özellikleri Kontrol Listesi" ile toplanmıştır. Sonuç olarak, incelenen 300 adet resimli çocuk kitabının resimlemelerinin %95,6'sının resim-metin uyum kriterini taşıdığını göstermiştir. İncelenen 300 adet resimli çocuk kitabının resimlemelerinin %90'ının basit ve anlaşılabilir olduğu görülmüştür. İncelenen 300 adet resimli çocuk kitabının %70'e yakınının kapak resimlerinin ilgi çekici olduğu ve kitapların resimlemelerinin %70'inin eğlendirici ve sevimli olduğu, sadece %30'unun bu niteliği taşımadığı görülmüştür. İncelenen 300 adet resimli çocuk kitabının renklendirme özelliklerine bakıldığında %64,7'si canlı renkler, %33,3'ü pastel renkler, %2'si ise siyah-beyaz renkler ile oluşturmuştur. Ayrıca incelenen 300 adet resimli çocuk kitabının resimlemelerinin, resimli çocuk kitabında olması beklenen özelliklere genel olarak uygun olduğu anlaşılmaktadır.

Aygün (2014)'nin "2004 – 2013 Yılları Arasında Yayımlanan Resimli Öykü Kitaplarında Metin – Resim İlişkisinin İncelenmesi" adlı çalışmasında, 2004 - 2013 yılları arasında 4-8 yaş grubu çocuklarına yönelik yayımlanan resimli öykü kitaplarının metin-resim ilişkisi incelenmiştir. Çalışma grubunu, 32. Uluslararası İstanbul Tüypap Kitap Fuarına katılan yayınevlerinin 2004-2013 yılları arasında yayımlanmış 4-8 yaş grubu çocuklarına yönelik resimli öykü kitapları içerisinde rastgele örnekleme yöntemiyle seçilen 50 resimli öykü kitabı oluşturmuştur. Çalışmada resimli öykü kitaplarının temel özelliklerini incelemek için veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından alanyazın incelenerek hazırlanan ve alan uzmanlarının görüşü alınarak geliştirilen "Değerlendirme

Kriter Formu” kullanılmıştır. Sonuç olarak, incelenen resimli öykü kitaplarının tamamının metin ve resimleme özelliklerinin alanyazında belirtilen kriterlere uygun olduğu görülmüştür.

İnan Yıldız ve Baş (2015)’ın “İlkokul 2.Sınıf Türkçe Ders Kitabının Resim-Metin İlişkisi Açısından Değerlendirilmesi” adlı çalışmasında, Doku Yayınevi’ne ait olan ilkokul 2. sınıf Türkçe ders kitabındaki resimlemelerin metinlerle ilişkisini incelenmeyi amaçlamıştır. Çalışma evrenini 2014-2015 eğitim-öğretim yılında ilkokul 2. sınıf Türkçe ders kitapları; örneklemine de 2014-2015 eğitim-öğretim yılı için Doku Yayınevi’ne ait ilkokul 2. sınıf Türkçe ders kitabı oluşturmuştur. Çalışmada nitel araştırmanın doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışma verilerini elde etmek için araştırmacılar tarafından belirlenen ve uzman görüşü alınarak hazırlanan “Resim-Metin İlişkisi Kategori Listesi” 10 soru maddesinden oluşmuştur. Çalışma verisini oluşturan Türkçe ders kitabı 36 resim ve 16 metinden oluşmaktadır. Sonuç olarak, kitaptaki tüm resim ve metinlerde zemin ve fon ilişkisine dikkat edildiği, şiir metinleri dışında diğer metinlere ait resimlerin her biri çerçeve ile sayfaya yerleştirildiği görülmektedir. Resimlerin metinlerle birlikte sayfaya yerleştirilmesi metinlerin okunurluğunu olumsuz yönde etkilemediği, resim ve metinlerin birbiri ile 3 metinde ilişkili, 9 metinde de kısmen ilişkili ve 4 metinde de ilişkili olmadığı görülmektedir. Resimler 11 metinde başlıklar ile uyumlu, 2 metinde kısmen uyumlu ve 3 metinde ise başlıklar ile uyumlu olmadığı görülmektedir. Metinlerin 8’inin içeriği öğrencinin tahmin etmesine imkan tanırken, 3’ünde kısmen imkan tanımakta ve 5’inde içeriği öğrencinin tahmin etmesine imkan tanımadığı görülmektedir. Resimler, metinlerde verilmek istenen iletileri 9’unda tamamen yansıtmakta, 1’inde kısmen yansıtmakta ve 6’sında ise metinlerde verilmek istenen iletileri yansıtmamaktadır. Öyküleyici ve bilgilendirici 11 metin, şiir türünde ise 5 metin bulunmaktadır.

Kul (2014)’un “Evrensel Bakış Açısıyla Ülkemizde 1930-2010 Yılları Arasında Basılan Resimli Çocuk Kitapları” adlı çalışmasında, 1930 yılından 2010 yılına kadar Türkiye’de basılmış olan resimli çocuk kitaplarındaki resimlemeler, görsel açıdan, çocuğa uygunluğu açısından, çocuğa neler kazandırdığı ve resimlemelerde kullanılan yöntemler üzerinde durulmuştur. Sonuç olarak, 1923 yılında savaştan çıkan bir ülke olarak 2014 yılına

geldiğimizde, kültürel anlamda gelişmiş ülkelerle aynı seviyede olmadığımız için çocuk edebiyatı alanında da aynı seviyede olmadığımız gözlemi ifade edilmiştir.

Şahin (2014)'in "Okul öncesi Dönem Çocuk Kitaplarında Görsel Bir Uyarı Olarak Resim" adlı çalışmasında, okul öncesi dönemindeki çocuk kitaplarında görsel bir uyarı olarak resimlerin kullanımı üzerinde durulmuştur. Çalışmada resim ve okul öncesi dönemdeki resimli kitapların özellikleri ifade edilmiştir. Çalışmada, okul öncesindeki resimli kitaplar öğretici ve yazınsal nitelikli kitaplar olarak ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, öğretici nitelikteki resimli kitaplar daha çok kavram oluşturma ağırlıklı olduğu ifade edilmiştir. Yazınsal nitelikli resimli öykü kitaplarının ise, çocukta kavramsal süreci etkin hale getirirken insana ve yaşama ilişkin duyu durumlarını da kazandırmakta olduğu belirtilmiştir.

Gülpınar (2010)'ın "Görsel Kavramlar, İllüstrasyon ve Çocuk Kitapları" adlı bu çalışmasında, çocuğu zararlı etkilerden korumak için ebeveynlerin ve eğitimcilerin çocuklar için seçtikleri kitapların resimleri, içeriği, anlatımı ve yaratıcılığı açısından doğru seçiminin nasıl olması gerektiği üzerinde durulmuştur. Sonuç olarak, çocuklar için hazırlanan bir kitabın çocuğun bedensel ve duygusal gelişim dönemlerine uygun olması gerekmekte olduğu; ebeveynlerin, eğitimcilerin, yazarların, illüstratörlerin ve yayıncıların çocukların bedensel, zihinsel ve duygusal gelişimlerini oldukça iyi bilmeleri gerektiği; ebeveynler ve eğitimciler, kendilerinden yaşça küçük olan çocuklara aktaracakları bilgilerin doğru ve çocuğa göre olabilmesi için, seçilen kitabın nitelikli olmasının önemliliği; tasarımcıların da bir kitap hazırlığında, içerik, biçim ve analiz yönünden sistemli bir biçimde uygulama aşamasını sürdürmesi beklendiği ifade edilmiştir. Resimlemeler de ve kitapların genel tasarımında, çocuğa göre, özgün tasarımlar olduğu kadar çocuğun içinde bulunduğu kültür de göz ardı edilmeden tasarım uygulamaları yapılması gerektiği; çeviri eserlerde de, ülkemizin sosyo-kültürel yapısı göz ardı edilmemesinin gerektiği ve yayıncıların mali kaygıdan çok çocuğun gelişimini ön görmesinin önemi sonucuna ulaşılmıştır.

Kayabekir (2010)'in "İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Tasarımında Yer Alan İllüstrasyonların Metne Uygunluk Açısından Değerlendirilmesi" adlı çalışmasında, 8. sınıf Türkçe ders kitabı tasarımında yer alan resimlemelerin

metne uygunluk açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. 8. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan resimlemeler, bilişsel ve yapısal ilkeler açısından yani renk ve biçim öğelerinin kullanımı olarak metne uygun olup olmadığı ve 8. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan resimlemeler bilişsel ve yapısal olarak birbiriyle ilişkili olup olmadığı sorularına cevap aranmıştır. Araştırmanın yürütülmesinde evrendeki çok sayıdaki elemandan genel bir yargıya varabilmek için bir grup örneklem seçilip, seçilen örneklem üzerinde çalışıldığı için tarama modeli kullanılmıştır. Literatür taraması yapılarak konuyla ilgili kaynaklar saptandığı için betimsel bir araştırmadır. 2008-2009 öğretim yılında Türkiye'deki okullarda okutulan Milli Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanmış 8. sınıf Türkçe ders kitapları çalışmanın evrenini oluşturmuştur. Evrenden elde edilen verilerin toplanması için resimlemelerin metne uygunluğunu belirleyebilmek için alanyazın taraması yapıldıktan sonra Wolfgang Schnotz ve Maria Bannert (2002)'in metinden öğrenme bütünsel modeli temel alınarak ölçek geliştirilmiştir. Sonuç olarak, resimlerin yapısal ilkeler bakımından değerlendirilme ortalaması ($X = 2.14$), bilişsel ilkelere göre ($X = 1.79$) daha yüksek bulunmuştur. Ancak elde edilen ortalamalar arasında anlamlı bir fark yoktur. Ayrıca ortalamaların 5 tam puana yakın olmaması bakımından ilkeler açısından resimlerin metne uygun olmadığı gözlenmiştir. Genel ilkelerin tamamı bakımından elde edilen sonuçlara göre, tasarım elemanlarının tasarım ilkelerine uygun organize edilmediği ve dolayısıyla yapısal ve bilişsel ilkeler açısından metne uygun olmadığı söylenmiştir.

Çocuk edebiyatı ve resimli öykü kitaplarına yönelik alanyazın tarandığında resim–metin analizine ilişkin sınırlı sayıda araştırmaya yer verildiği görülmektedir. Yapılan araştırmalarda resimli kitaplardaki resim ve metnin değerler açısından, eğitsel değerler açısından incelenmesi, resim ve metnin ilişkisinin incelenmesi, resim ve metnin değerler açısından incelenmesi, görsel düzen ve kitapların içerik açısından incelenmesi, evrensel bakış açısıyla resimli kitapların incelenmesi, resimlemelerdeki görsel uyaranların incelenmesi ve resimli kitaplar üzerine yapılan araştırmalar üzerinde durulmaktadır. Resim ve metnin birbirini tamamlayıcı unsurlar olduğu ve okurlarının estetik değerleri kazanması için önemli olduğuna değinilmiştir. Okurlarının bilişsel, fiziksel ve duyuşsal gelişimleri açısından resimli kitapların okurunu yönlendirmesindeki

etkisi düşünülerek resimleme ve metin içeriğinde üzerinde durulması gereken özellikler tespit edilmiştir. Yapılan çalışmalarda, çalışmanın veri toplama araçlarının belirtilmemiş olması ve değişkenlerin net olarak belirtilmemesi, konuların genel başlıklar halinde sunulup sınırlı bir alandan bahsetmesi birer eksiklik olarak ifade edilebilir.

Bölüm 3

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama süreci, geçerliği ve güvenilirliği, son olarak da verilerin analizi yer almaktadır.

Araştırmanın Doküman Seçimi

Araştırma Feridun Oral'ın hem resim hem de metin yazarlığı kendisine ait olan 15 öykü kitabının resim ve metinlerinin mevcut verilerinin çalışma için belirlenen nitelikler çerçevesinde analizi üzerine yapılan bir çalışmadır. Bu çalışma için literatürden yararlanılarak analiz maddeleri oluşturulup, bu analiz maddeleri doğrultusunda Oral'ın 15 öykü kitabının her bir sayfası ayrı ayrı ele alınarak incelenmiştir. Bu kapsamda, çalışma doküman analizi çalışması olup nitel bir çalışmadır. Verilerin analizinde doküman yanında içerik analizi gerçekleştirilmiş, bunun yanı sıra da betimsel istatistik yöntemlerinden de yararlanılmıştır. Betimsel araştırma, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların durumlarının ne olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışan bir şemsiye terimdir ve araştırma çeşidinin neyle ilgili olduğunu anlamaya yönelik olan araştırmalar için kullanılmaktadır (Merriam, 2013, s.13). Bu kapsamda, bu çalışma "Feridun Oral'ın Resimli Öykü Kitapları Üzerine Bir Doküman İncelemesi" olarak tasarlanmıştır. Çalışma, Oral'ın 1993-2017 yılları arasında kendisinin hem yazdığı hem de resimlediği 15 öykü kitabını kapsamaktadır. Bu kitaplar basımını üstlenen Yapı Kredi Yayınları'nın resimli öykü kitapları için belirlediği standartlara sahiptir. Tablo 1'de araştırmanın dokümanlarını oluşturan veri kaynaklarının adı, ilk baskı yılı ve ilk basımından 2019 yılına kadar olan sürede kaç kez baskı tekrarı yapıldığı bilgisi verilmektedir:

Tablo 1

Feridun Oral'ın Öykü Kitapları

KİTAPLAR	İLK BASKI YILI	BASKI TEKRARI
1. Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga	1993	11
2. Kırmızı Elma	2008	13
3. Kirpi ile Kestane	2009	12
4. Baloncu Dede ve Üç Küçük Yaramaz	2010	6
5. Benekli Faremi Gördünüz mü?	2010	9
6. Piriç Lapası ve Küçük Ejderha	2011	6
7. Küçük Fare Bidi	2012	4
8. Kırmızı Kanatlı Baykuş	2012	10
9. Babaannem Kime Benziyor?	2013	5
10. Ay Ne Zaman Gelecek?	2014	8
11. Meyveleri Kim Yemiş?	2014	6
12. Yağmurlu Bir Gün	2014	6
13. Farklı Ama Aynı	2015	13
14. Bu Kış Kimse Üşümeyecek	2015	7
15. Guguklu Saatin Küçük Kuşu	2017	4

Veri Toplama Araçları

Feridun Oral'ın kendisinin hem resimleyip hem de yazdığı 15 öykü kitabında bulunan resim ve metinlerin durumunu saptamaya yönelik, biçimsel, içeriksel ve sanatsal olmak üzere üç tema başlığı altında “Resim ve Metin Analiz Maddeleri” oluşturulmuştur. Bu liste, alan uzmanları, illüstratör, ressam ve yazarlar tarafından incelenmiştir. Alan uzmanlarından, bir bilimsel çalışmanın olması gereken nitelikleri doğrultusunda yürütülmesine; illüstratör ve ressamdan, çalışmadaki resimlemelerin değerlendirilmesinde olması gereken niteliklere; yazarlardan da, resimli çocuk kitaplarının niteliklerinin değerlendirilmesine katkı sağlaması açısından görüş alınmıştır. Alınan görüşler neticesinde maddelerin buldukları tema içerisinde ve birbiriyle iç tutarlığa sahip olduğu görülmüştür. Maddelerin hazırlanmasında Mustafa Ruhi Şirin'in Çocuk, Çocukluk ve Çocuk Edebiyatı kitabı ve Sedat Sever'in Çocuk ve Edebiyat kitaplarından yararlanılmıştır. Feridun Oral'a ait 15 adet resimli öykü kitabının temel özelliklerini inceleyen “Resim ve Metin

Analiz Maddeleri” listesi kullanılmıştır. Resim analizi için toplamda 18 madde; metin analizi için toplamda 22 madde bulunmaktadır.

Veri toplama aracının özellikleri aşağıda ilgili başlıklarda bulunmaktadır:

Resim analiz maddeleri. Feridun Oral’ın kendisinin hem resimlediği hem de metinlerini yazdığı 15 adet resimli öykü kitabının analizinde resimlerin biçimsel analizi için 6 madde; içeriksel analizi için 4 madde ve sanatsal analizi için 8 madde bulunmaktadır. Resimleri analiz edebilmek için toplamda 18 madde bulunmaktadır.

Resimli öykü kitaplarını analiz edebilmek için biçimsel temada resmi biçimsel açıdan değerlendiren 6 madde bulunmaktadır. Tablo 2’ye bakıldığında, resmin biçimsel özelliklerini saptamaya yönelik maddelerin tamamında olumlu ifade kökü tercih edilmiştir. Bu 6 madde ile resimli öykü kitaplarının $\frac{3}{4}$ ünün resimli olması, resimlerin sayfa içerisinde yerleştirilirken alt-üst, sağ ve sol olmak üzere kenar boşluğuna dikkat edilmiş olması, resimlemelerdeki varlıkların doğal formları gerçekçi bir şekilde verilmiş olması, resimlenen kağıdın mat bir zemine sahip olması, kapak resimlemesinin içerik hakkında ön bilgi vermesi ve iç kapak resimlemesinin var olması ile birlikte içerik hakkında ön bilgi vermesi Feridun Oral’ın 15 öykü kitabında bulunması beklenen niteliklerdir ve bu tema altında ele alınmıştır.

Tablo 2

Resimlerin Biçimsel Analiz Maddeleri

TEMA	MADDE
BİÇİMSEL	1. Kitabın $\frac{3}{4}$ ’ü resimdir.
	2. Resimlerin yerleştirilmesinde sayfa kenar boşlukları göz önünde bulundurulmuştur.
	3. Resimler mat bir zemin üzerine resmedilmiştir.
	4. Resimdeki varlıklar doğal formları ile gerçekçi bir biçimde ifade edilmiştir.
	5. Kapak resimlemesi içerik hakkında bilgi vermektedir.
	6. İç kapak resimlemesi vardır ve içerik hakkında bilgi vermektedir.

Resimli öykü kitaplarını analiz edebilmek için içeriksel temada resmi içeriksel açıdan değerlendiren 4 madde bulunmaktadır. Tablo 3’e bakıldığında, resmin içeriksel özelliklerini saptamaya yönelik maddelerin tamamında olumlu ifade kökü tercih edilmiştir. Bu 4 madde ile resimli öykü kitaplarındaki resimlerin

metni yordaması, metnin dışavurumculuğunu artırması, metnin ana fikri desteklemesi ve metinde bahsedilen bir kültürü veya zamanı yansıtması Feridun Oral'ın 15 öykü kitabında bulunması beklenen niteliklerdir ve bu tema altında ele alınmıştır.

Tablo 3

Resimlerin İçeriksel Analiz Maddeleri

TEMA	MADDE
İÇERİKSEL	7. Resimler metnin yordayıcısıdır.
	8. Resimler metnin dışavurumculuğunu artırmıştır.
	9. Resimler metnin ana fikrini desteklemektedir.
	10. Resimler metinde bahsedilen bir kültürü veya zamanı yansıtmaktadır.

Resimli öykü kitaplarını analiz edebilmek için sanatsal temada resmi sanatsal açıdan değerlendiren 8 madde bulunmaktadır. Tablo 4'e bakıldığında, resmin sanatsal özelliklerini saptamaya yönelik maddelerin tamamında olumlu ifade kökü tercih edilmiştir. Bu 8 madde ile resimli öykü kitaplarında kullanılan çizgilerin düz-yatay olması, kıvrımlı şekillerin yer alması, renklerin metnin duygusunu yansıtması, doku özelliği ile birden fazla duyuya hitap eden resimlemelerin olması, gölgelemelerin daha çok açık tonlarda olması, detaylı çizimlerin yer alması, resimlerin ön planda olması ve kompozisyon hâlinde sunulması Feridun Oral'ın 15 öykü kitabında bulunması beklenen niteliklerdir ve bu tema altında ele alınmıştır.

Tablo 4

Resimlerin Sanatsal Analiz Maddeleri

TEMA	MADDE
SANATSAL	11. Resimlerde kullanılan çizgiler düz-yatay ya da keskin-dikeydir.
	12. Resimlerde kullanılan şekiller kıvrımlı ya da düzdür.
	13. Resimlerdeki renkler metindeki duyguyu yansıtmaktadır.
	14. Resimlere doku özelliği verilerek birden fazla duyuya hitap edilmiştir.
	15. Resimlerdeki gölgeler açık ya da koyudur.
	16. Resimler detaylı bir şekilde çizilmiştir.
	17. Resimler ön plandadır.
	18. Resimler kompozisyon halinde sunulmuştur.

Metin analiz maddeleri. Feridun Oral'ın kendisinin hem resimlediği hem de metinlerini yazdığı 15 adet resimli öykü kitabının analizinde metinlerin biçimsel analizi için 5 madde; içeriksel analizi için 12 madde ve sanatsal analizi için 5 madde bulunmaktadır. Metinleri analiz edebilmek için toplamda 22 madde bulunmaktadır.

Resimli öykü kitaplarını analiz edebilmek için biçimsel temada metni biçimsel açıdan değerlendiren 5 madde bulunmaktadır. Tablo 5'e bakıldığında, metnin biçimsel özelliklerini saptamaya yönelik maddelerin 4'ünde olumlu ifade kökü, 1'inde de olumsuz ifade kökü tercih edilmiştir. Bu 5 madde ile resimli öykü kitaplarının $\frac{1}{4}$ 'ünün metin olması, metinlerin sayfa içerisinde yerleştirilirken alt-üst, sağ ve sol olmak üzere kenar boşluğuna dikkat edilmiş olması, metindeki satırlar arasında satır aralığı olması, metinlerin çerçevesiz sunulması, metnin yazı puntosu ve stilinin küçük yaş aralığındaki çocuklar için okunaklı olması Feridun Oral'ın 15 öykü kitabında bulunması beklenen niteliklerdir ve bu tema altında ele alınmıştır.

Tablo 5

Metinlerin Biçimsel Analiz Maddeleri

TEMA	MADDE
BİÇİMSEL	1. Kitabın $\frac{1}{4}$ ' ü yazıdır.
	2. Metinlerin yerleştirilmesinde sayfa kenar boşlukları göz önünde bulundurulmuştur.
	3. Metindeki satırlar arasında birden fazla satır boşluğu vardır.
	4. Metnin yazı puntosu ve yazı stili küçük yaş aralığındaki çocuklar için okunaklıdır.
	5. Metinler çerçeve ile sunulmamıştır.

Resimli öykü kitaplarını analiz edebilmek için içeriksel temada metni içeriksel açıdan değerlendiren 12 madde bulunmaktadır. Tablo 6'ya bakıldığında, metnin içeriksel özelliklerini saptamaya yönelik maddelerin 11'inde olumlu ifade kökü, 1'inde de olumsuz ifade kökü tercih edilmiştir. Bu 12 madde ile resimli öykü kitaplarının başlığı metin içeriği ile uyumlu olması, konuların ve karakterlerin küçük yaş aralığındaki çocuklar içinde uygun olması, ana fikrin metnin bütününe hakim olması, metnin evrensel değerler üzerine kurulu olması, metinde ideolojik ve empoze edilen fikirlerin yer almamış olması, birkaç kelimedenden oluşan kısa ve

anlaşılır cümlelerin olması ve paragraflarında bu anlayışa göre oluşturulması, metnin giriş, gelişme ve sonuç planlamasına uymuş olması, metnin akılcı düşünceyi teşvik ediyor olması ve verilmek istenen iletinin karakterlerle ilişkilendirilerek verilmesi Feridun Oral'ın 15 öykü kitabında bulunması beklenen niteliklerdir ve bu tema altında ele alınmıştır.

Tablo 6

Metinlerin İçeriksel Analiz Maddeleri

TEMA	MADDE
İÇERİKSEL	6. Kitabın başlığı metin içeriği ile uyumludur.
	7. Metin giriş, gelişme ve sonuç planlamasına uygundur.
	8. Konu küçük yaş aralığındaki çocuğun yaş dönemine uygundur.
	9. Ana fikir, metnin bütününe hâkimdir.
	10. Karakterler küçük yaş aralığındaki çocuğun yaş dönemine uygundur.
	11. Verilmek istenen ileti karakterlerle ilişkilendirilerek verilmiştir.
	12. Metin evrensel değerler üzerine kuruludur.
	13. Metinde ideolojik söylemler ve empoze edilen bir fikir yoktur.
	14. Metin kurgusu akılcı düşünmeyi teşvik edicidir.
	15. Metindeki bir cümle birkaç sözcük ile kurulmuş, açık ve anlaşılır biçimdedir.
	16. Metindeki bir paragraf kısa cümleden oluşmaktadır.
	17. Metindeki sözcük ve cümle yapısı çocuğa göredir (Tek özne, tek eylem).

Resimli öykü kitaplarını analiz edebilmek için sanatsal temada metni sanatsal açıdan değerlendiren 5 madde bulunmaktadır. Tablo 7'ye bakıldığında, metnin sanatsal özelliklerini saptamaya yönelik maddelerin tamamında olumlu ifade kökü tercih edilmiştir. Bu 5 madde ile resimli öykü kitaplarında okumayı akıcı hale getirmek için söz tekrarları olması, metnin anlaşılır ve açık bir üsluba sahip olması, okurun ilgisini çeken bir kurguya sahip olması, okuru hayal kurmaya yönlendirmesi ve güncel Türkçe kullanılmış olması Feridun Oral'ın 15 öykü kitabında bulunması beklenen niteliklerdir ve bu tema altında ele alınmıştır.

Tablo 7

Metinlerin Sanatsal Analiz Maddeleri

TEMA	MADDE
	18.Okumayı akıcı hale getirebilmek için söz tekrarları vardır.
	19.Metin anlaşılır ve açık bir üsluba sahiptir.
	20.Güncel Türkçe kullanılmıştır.
SANATSAL	21.Okurun ilgisini çekecek bir kurguya sahiptir.
	22.Okuru hayal kurmaya teşvik edicidir.

Veri Toplama Süreci

Araştırma Feridun Oral'ın 15 öykü kitabının resim ve metin verilerini biçimsel, içeriksel ve sanatsal açıdan analizlerinden elde edilmesi olarak belirlendiği için bu çalışmanın ilk aşamasında toplanacak veri maddeleri araştırmacı tarafından biçimsel, içeriksel ve sanatsal tema şeklinde kategorizeleştirilmiştir. Yayımlanmış öykü kitaplarından oluştuğu için doküman analizi olan çalışma için, literatürden yararlanılarak "resim ve metin analiz maddeleri" oluşturulmuş, uzman görüşleri doğrultusunda düzenlemeler yapılarak maddelere son hali verilmiştir. Bu analiz maddeleri doğrultusunda Oral'ın 15 öykü kitabının her bir sayfası ayrı ayrı ele alınarak incelenmiştir. Çalışmanın geçerliği uzman görüşleriyle, güvenilirliği ise araştırmacı yanında alandan başka bir kişinin de gerçekleştirdiği değerlendirmelerin iç tutarlığı ile sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca çocuk edebiyatı alanyazınında resimli öykü kitaplarının resim ve metin özellikleri verilerinin elde edilebilmesi üzerine ilgili çalışmaların taraması da yapılarak araştırma sürdürülmüştür.

Verilerin Analizi

Bir doküman analiz çalışması olan bu çalışmada dokümanların içerik analizi yapılmıştır. Verilerin analizinin yapılmasında betimsel istatistik yöntemlerinden de yararlanılmıştır. Araştırmanın veri analizi, Feridun Oral'ın resim ve metin yazarlığı kendisine ait olan 15 adet resimli öykü kitabının her birinde bulunan resim ve metinlerin özellikleri biçimsel, içeriksel ve sanatsal temalar

açısından “Resim ve Metin Analiz Maddeleri” doğrultusunda her bir sayfa ayrı ayrı ele alınıp incelenmesiyle gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

Nitel araştırmalarda, geçerliliği ve güvenirliği olan bir çalışma için, çalışmanın etik bir biçimde uygulanmasıyla birlikte kavramsal çerçeve alanyazında verilmelidir. Çünkü yazılı eserler dayanıklılığı şüphe götürmeyen, kalıcı verilerdir ve dokümanlardan veri toplama çevresel faktörlerden daha az etkilendiği için kanıtları daha somuttur. Ayrıca uzman görüşleri ile de çeşitli öngörülere de dayanmalıdır (Merriam, 2013; Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2014).

Geçerlik. Geçerlik, ölçülmek istenen özelliğin ne derecede doğru ölçüldüğünü anlatan bir kavramdır (Büyüköztürk, 2014, s.179). Geçerliliği sağlayabilme adına birçok geçerlik türü vardır. Bu çalışmada, ölçüt bağımlı geçerlik ile verilerin geçerliliği sağlanılmıştır. Ölçüt bağımlı geçerlik, yordama ve uygunluk ölçeğinin ortak ismi olan, geçerliliği sağlayabilme adına bir başka testten ya da bir başkasının değerlendirmesinden yararlanan geçerliktir (Büyüköztürk, 2014). Bu araştırmada ise geçerlik, bir başka alan uzmanının bu çalışma üzerine görüşlerinin alınmasıyla sağlanmıştır.

Güvenirlik. Güvenirlik, bir ölçme aracından elde edilen puanların ya da değerlerin hatalardan arınıklılık derecesidir. Güvenirlik belirleme yöntemlerinden elde edilen sayısal veri ölçümlerdeki hatasızlığı belirtir. Güvenirliği sağlayabilmek için birçok güvenirlik türü vardır. Bu çalışmada, Cronbach Alpha ile verilerin güvenirliği sağlanmıştır. Cronbach Alpha güvenirliği, soru maddelerine verilen cevapların evet/hayır, doğru/yanlış gibi iki veya ikiden fazla cevaplı olduğu durumlarda güvenirliği sağlamak için kullanılmaktadır. Cronbach Alpha'nın almış olduğu değer 1'e yakın olması güvenirliğin iyi olduğunu, 0'a yakın olması ise güvenirliğin düşük olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2014, s.183). Bu çalışmada güvenirlik ise, bir başka uzmanın Resim ve Metin Analiz Maddeleri ile 15 öykü kitabını değerlendirmesi ele alınarak, toplamda 2 araştırmacının verilerinin iç tutarlığı ile sağlanmaya çalışılmıştır. Tablo 8'de, bu çalışmadaki Oral'a ait 15 adet resimli öykü kitabının analizinin yapıldığı maddelerin iç tutarlıkla sağlanan güvenirlik verileri bulunmaktadır.

Tablo 8

Feridun Oral'ın 15 Öykü Kitabının Güvenirliği

TEMA	GÜVENİRLİK	MADDE SAYISI
Resim Genel	%100	18
Resim Biçimsel	%100	6
Resim İçeriksel	%100	4
Resim Sanatsal	%100	8
Metin Genel	%85	22
Metin Biçimsel	%100	5
Metin İçeriksel	%91	12
Metin Sanatsal	%62	5
Genel Güvenirlik	% 92	40

Tablo 8'e bakıldığında, araştırmacı ve diğer alan uzmanının değerlendirmeleri arasındaki iç tutarlılık 0.92 olarak elde edilmiştir ki, bu da oldukça yüksek bir güvenirlik düzeyidir. Resimlerin biçimsel, içeriksel ve sanatsal açıdan iç tutarlığı .100 olduğu için resimlerin genel iç tutarlığı .100 olarak oldukça yüksektir. Metinlerin biçimsel iç tutarlığı .100; metinlerin içeriksel iç tutarlığı 0.91 olarak oldukça yüksek iken metinlerin sanatsal iç tutarlığının 0.62 ile kabul edilebilir bir tutarlığa sahip olduğu görölmektedir. Sonuç olarak bu çalışmanın, iç tutarlığı 0.92 olarak elde edildiği için oldukça yüksek bir güvenirlik düzeyine sahip olduğu söylenebilir.

Bölüm 4

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde analiz edilen 15 adet resimli öykü kitabının resimlerinin biçimsel, içeriksel ve sanatsal açıdan özelliklerinin bulguları; metinlerinin biçimsel, içeriksel ve sanatsal açıdan özelliklerinin bulguları yer almaktadır.

Feridun Oral'ın Analiz Edilen Öykü Kitaplarındaki Resimlerin Bulguları

Feridun Oral'ın analiz edilen 15 öykü kitabındaki resimlemeler biçimsel açıdan kitabın $\frac{3}{4}$ ' ü resim olması, resimlerin yerleşmesinde sayfa kenar boşluklarının göz önünde bulundurulması, resimlerin mat bir zemin üzerine resmedilmesi, resimdeki varlıkların doğal formları ile ifade edilmesi, ön-arka ve iç kapak resimlemelerinin içerik hakkında bilgi vermesi üzerine 6 maddede incelenmiştir.

Feridun Oral'ın analiz edilen 15 öykü kitabındaki resimlemeler içeriksel açıdan resimlerin metni yordaması, resimlerin dışavurumculuğu artırması, resimlerin metnin ana fikrini desteklemesi ve resimler metinde bahsedilen bir kültürü veya zamanı yansıtması üzerine 4 maddede incelenmiştir.

Feridun Oral'ın analiz edilen 15 öykü kitabındaki resimlemeler sanatsal açıdan resimlerde kullanılan çizgilerin düz-yatay ya da keskin-dikey olması, resimlerde kullanılan şekillerin kıvrımlı ya da düz olması, resimlerdeki renklerin duyguları yansıtması, resimlerde doku özelliği olması, resimlerde gölgelerin açık ya da koyu olması, resimlemelerin detaylı bir şekilde çizilmesi, resimlerin ön planda olması ve resimlerin kompozisyon halinde sunulması üzerine 8 maddede incelenmiştir.

Feridun Oral'ın Analiz Edilen Öykü Kitaplarındaki Resimlerin Biçimsel Bulguları

Oral'ın 15 öykü kitabının her birinin çoğunluğu $\frac{3}{4}$ 'ü resimden oluşmaktadır. Pirinç Lapası ve Küçük Ejderha öykü kitabı sayfa 8, Meyveleri Kim Yemiş öykü kitabı sayfa 23'de ve Farklı Ama Aynı öykü kitabı sayfa 6'da resim oranı sayfa üzerinde $\frac{3}{4}$ 'ü kadar yer kaplamaktadır. Zaman zaman bazı sayfalarda metne ağırlık verilmesine rağmen metinlerdeki kurguların okurun beklentisine uygun

olması sebebiyle okuma isteğini indirgeyebilecek nitelikte olmadığı görülmektedir. Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga öykü kitabı sayfa 1'de ve Kirpi ile Kestane öykü kitabı sayfa1'deki sayfa üzerinde resim oranından daha fazla metin ya da boşluk bulunmaktadır. Kirpi ile Kestane öykü kitabı sayfa1'deki ve Meyveleri Kim Yemiş öykü kitabı sayfa 23'de, vinyet denilen süsleme resimlemeleri bulunmaktadır. Sayfa kenar boşluklarını hem değerlendirme hem de metne okurların ilgisini çekme amaçlı vinyetler tercih edilmiştir.

Oral'ın15 öykü kitabının birçoğunda resimlerin yerleştirilmesinde sayfa kenar boşlukları göz önünde bulundurulmuştur. Resmin sayfa üzerinde yerleştirilmesinde, okurların resimleri metinden ayrı düşünmemesi için iki sayfayı bir resimleme ve bir metin ile birlikte tasarlamış olduğunu göstermektedir. Ayrıca sayfanın kenar boşlukları verilmek istenen iletiye göre farklılık da göstermektedir. Resimlerin sayfanın kenarında bitmiyor olması okurun algılamasında sürekliliği sağlamaktadır. Resimlemelerin çerçevesiz şekilde konumlandırılması okurların hayal dünyasının çizgisini genişletmektedir.

Şekil 1. Böğürtlen cini ve sarı gaga.

Şekil 1'de 15 öykünün çoğunluğunda olduğu gibi her iki sayfanın bir resimleme ve o resimlemeyi anlatan kısa bir metinden oluşturulduğu gösterilmektedir.

Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga öykü kitabı sayfa 12 ile Kırmızı Elma öykü kitabı sayfa 26'da resimlemeler sayfanın alt kısımlarında resmedilmektedir. Böğürtlen Cini'nin Sarı Gaga' ya yardım etmesini ve bu yardımdan duyulan mutluluğu ve Kırmızı Elma kitabında da, tavşan ve dostlarının da zaferiyle birlikte mutluluğunu temsilen resimlemelerin alt kısma yerleştirildiği görülmektedir. Ayrıca bu resimlemelerin yerleştirilmelerinde boşlukların verilmek istenen iletiye göre değişiklik gösterdiği de görülmektedir. Kirpi ile Kestane öykü kitabı sayfa 12, Benekli Faremi Gördünüz mü? öykü kitabı sayfa 30, Kırmızı Kanatlı Baykuş öykü kitabı sayfa 20 ve Pirinç Lapası ve Küçük Ejderha öykü kitabı sayfa 27'de resimlemeler sayfanın merkezî kısımlarında resmedilmektedir. Kirpi ile kestanenin özgürlüğünü ve mutluluğunu temsilen; benekli faresini arayan Zeytin'in arayışına ilgiyi çekmek için; küçük ejderhanın maceralarına ilgiyi çekmek için ve son olarak da kırmızı kanatlı baykuşun uçmayı başarabilme çabalarına ilgiyi çekebilme ve gökyüzünün derinliğini verebilme adına resimlemelerin merkezî kısma yerleştirildiği görülmektedir.

Şekil 2 ve 3. Meyveleri kim yemiş?.

Şekil 2 ve 3'de görüldüğü gibi Meyveleri Kim Yemiş? öykü kitabında ve Baloncu Dede ve Üç Küçük Yaramaz, Küçük Fare Bidi, Ay Ne Zaman Gelecek?, Yağmurlu Bir Gün, Farklı Ama Aynı ve son olarak Guguklu Saatin Küçük Kuşu öykü kitaplarında resimlemeler sayfanın bazen alt ve bazen de merkezî kısımlarında resmedilmektedir. Üç küçük yaramazın yaramazlıklarından meydana

gelen karmaşayı temsilen alt kısımda ve öyküye olan ilgiyi artırmak için de bazen merkezî kısımda; Bidi'nin hayvan terbiyeciliği yanını ortaya koyabilmek için merkezî kısımda ve Bidi'nin meşguliyet ve telaşlarına dair bilgi verme adına da alt kısımda; Ay Ne Zaman Gelecek? öykü kitabındaki tavşanın gece içindeki karmaşalarını, tedirginliklerini temsilen alt kısımda ve ay ile tavşanın dostluğuna ilgiyi çekebilmek için de merkezî kısımda; Meyveleri Kim Yemiş? öykü kitabında, daha çok merkezî alanda öyküye olan ilgiyi artırmak için resimlemeler kullanılsa da bilgi verebilmek için bazen alt kısımda da resimlemelerin sayfaya yerleştirilmiş olduğu görülmektedir. Yağmurlu Bir Gün öykü kitabında, Cem'in hayal dünyasında yaşadığı karmaşaları betimleyebilmek için alt kısımda ve öyküye olan ilgiyi artırmak için merkezî kısımda; Farklı Ama Aynı öykü kitabında, resimlemeler sayfanın daha çok alt kısmında çobanın engelli keçisi için yaşadığı endişeleri betimleyebilmek için ve bazen de merkezî alanda öyküye olan ilgiyi artırmak için; Guguklu Saatin Küçük Kuşu öykü kitabında, resimlemeler alt alanda guguklu saatin içindeki kuşu bilme merakını temsilen resimlemelerin sayfanın alt ve merkezî kısmına yerleştirildiği görülmektedir. Babaannem Kime Benziyor? öykü kitabı sayfa 7 ve 8'de resimlemeler sayfanın bazen üst ve bazen de merkezî kısımlarında resmedilmektedir. Bir sayfa da metin diğer bir sayfada resimlemeler şeklinde sayfa düzeni sağlanan bu kitapta, Ali'nin hayalinde canlandırdığı babaannesinin portreleri bir sayfanın tamamına, diğer bir sayfaya da metin ile birlikte Ali'nin hayalinde canlandırıp çizmiş olduğu hayvanın resmi sayfanın üst kısmına yerleştirildiği görülmektedir. Bu Kış Kimse Üşümeyecek öykü kitabı sayfa resimlemeler sayfanın bazen alt ve bazen de üst kısımlarında resmedilmektedir. Bu kitapta resimlemeler öyküdeki karakterlerin neşesini, dostluğunu betimleyebilmek için bazen üst kısımda ve elmayı alabilmek için, içinde oldukları karmaşayı temsilen bazen de resimlemelerin sayfanın alt kısmına yerleştirildiği görülmektedir.

Şekil 1'den 3'e kadar olan resimlemelere bakıldığında Oral'ın öykü kitaplarındaki resimlemelerin yerleştirildiği sayfa yüzeyinin mat bir zemine sahip olduğu görülmektedir. Resimlemelerin mat bir zemin üzerinde resmedilmesi okurların gözlerini yormayacak bir biçimde tasarlanmış olduğunu göstermektedir ve böylece okurların göz sağlığını tehdit etmemektedir. Okurların gözleri yorulduğu zaman okumaya karşı olan istekleri de azalabilmektedir.

Yine Şekil 1'den 3'e kadar olan resimlemelere bakıldığında Oral'ın öykü kitaplarındaki resimlemeler detaylı ve gerçekçi bir anlayışla ortaya koyulduğu görülmektedir. Bu gerçekçilik okurların gerçek hayattaki varlıkları oldukları gibi tanımlarına yardımcı olmaktadır. Okurlar için kitapların resimlemelerinin boyutları ve formları da önemlidir. Özellikle küçük yaş aralığındaki okurların kitaplarındaki resimlemeler doğal formlara sahip olmalıdır. Oral'ın kitaplarındaki resimlemelerde hayvanların birbirine göre boyutları ve fiziksel görünüşleri gerçek formu ile verilmiştir. Ayrıca öykülerde çoğunlukta karakter olarak insan dışındaki varlıkların düşünülüp resimlenmesi modern fabl niteliği taşımasının yanı sıra doğaya karşı sevgi beslemeyi öğrettiği gibi doğaya karşı sorumlu olduğumuz bilincini de vermeyi amaçlamaktadır. Kırmızı Elma öykü kitabı sayfa 22 ve Bu Kış Kimse Üşümeyecek öykü kitabı sayfa 15'deki fare, tavşan, tilki ve ayı karakterlerini en küçük boyuttan büyüğe göre sıralayınca fare, tavşan, tilki ve ayı olarak görmekteyiz. Ayrıca karakterlerin tasarımında fiziksel görünüşlerinin detaylarının verilmesi gerçekçi anlayışı da pekiştirmektedir. Oral diğer 14 öykü kitabında da varlıkların resimlenmesinde bu oranlara ve fiziksel görünüşlerinin gerçeğe yakın olmasına önem vermiştir.

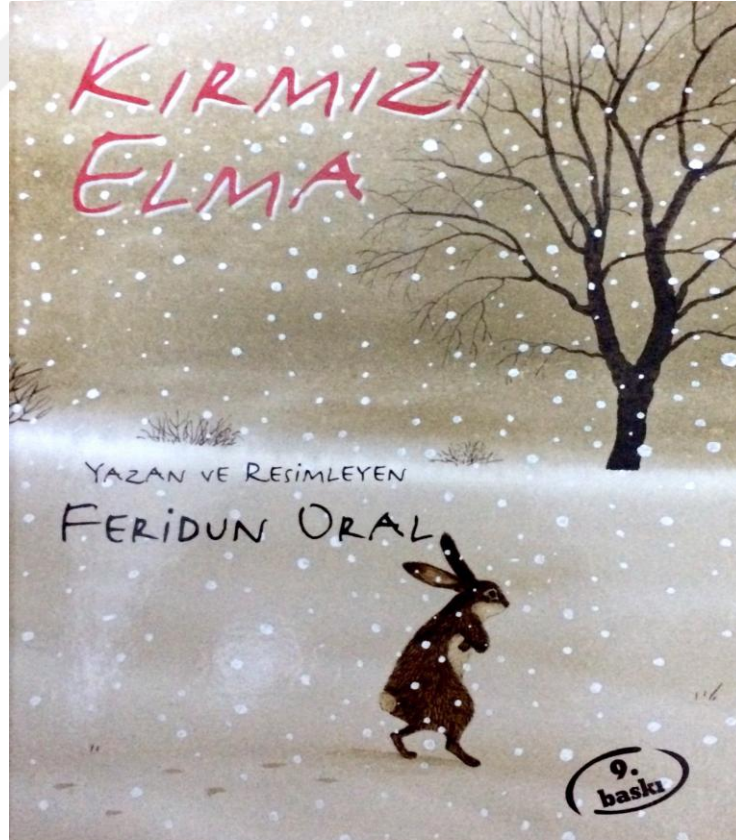
Şekil 4. Böğürtlen cini ve sarı gaga.

Şekil 4'de ve Benekli Faremi Gördünüz mü? Öykü kitabında sayfa 10'da cüceler normal bir insanın fiziksel yapısına sahip değildir. Burada cücelik sendromuna yani akondroplazi de denilen, kalıtsal duruma sahip varlıklar resmedilmektedir. Oral, gerçek yaşamda okurun karşılaşabileceği farklılıkları resimleyerek çocuğu hayata hazırlamaktadır. Kırmızı Elma öykü kitabı sayfa 11, Kirpi ile Kestane öykü kitabı sayfa 14, Benekli Faremi Gördünüz mü? öykü kitabı sayfa 1 ve Meyveleri Kim Yemiş? öykü kitabı sayfa 4'de bulunan karakterler gerçek yaşamda iki ayaklarının üzerinde hareket etmemektedirler. Gerçek formlarının dışında resmedilmiştir. Oral, resimlemelerinde insan dışındaki karakterlere daha çok insana ait özellikler kazandırarak okurun bütün varlıklara sevgi beslemesini ön görmektedir. Benekli Faremi Gördünüz mü? öykü kitabı sayfa 6 ve 21 ve Farklı Ama Aynı öykü kitabı sayfa 4'de resimlemelerdeki insanlar normal bir insanın fiziki yapısına sahip değildir. Benekli Faremi Gördünüz mü? öykü kitabındaki cadı resimlemesinde kamburluk yani kifoz da denilen bir sendrom görülmektedir. Sirtında bir kambura sahip olan kadının burnunun, ellerinin, parmaklarının ve tırnaklarının da olması gerekenden fazla uzunluğa sahip olması, ten renginin yeşil, çenesinin sivriliği ve dişlerinin de bozuk olması bir bütün olarak düşünüldüğünde okurun gerçek yaşamda çoğunlukta göremeyeceği bir fiziksel görünümdür. Benekli Faremi Gördünüz mü? öykü kitabında bir insana benzeyen Pinokyo'nun burnunun uzuyor olması da insanların günlük hayatında rastlamadığı bir durumdur. Bu açıdan Pinokyo, gerçek yaşamdaki varlıkların dışında bir forma sahiptir. Farklı Ama Aynı'da, çobanın fiziksel görünümü normal bir insanın görünümünün dışında resmedilmiştir. Ayrıca uzun bir boya sahip olan çobanın başı bedenine göre oldukça küçük resmedilmiştir. Oral, sürüdeki keçilere benzemeyen engelli olan keçiyi ötekileştirmemeyi anlatırken, çobanın da normal insanlardan farklı bir görünüme sahip olmasını farklılıklara saygılı ve hoş görülme adına resimlediği düşünülmektedir. Ayrıca çobanın bu farklı görünüşü, keçilerin aşağıdan çobana doğru baktığı açıdan da resimlemiş olması perspektif kaynaklı görünümü de denilebilmektedir. Tüm bu niteliklerin yanı sıra, bu varlıklardaki farklılıkların bazılarını ya da benzerlerine günlük hayatta rastlayan okur, farklı olmanın olumsuz bir yanı olmadığını kanısına varmasına yardımcı

olmaktadır. Oral'ın diğer öykü kitaplarındaki varlıkların gerçek formları dışında resmedilmediği görölmektedir.

Oral'ın öykü kitaplarının boyutları okurların yaş aralığına uygun olmasıyla birlikte küçük yaş aralığında çocuklara özel olarak, dayanıklılığı artırmak için mukavva kapak tercihinde bulunulduğu görölmektedir. Dayanıklılığı sağlanan resimli öykü kitaplarının ön-arka kapaklarındaki resimleme, kitabın içeriği hakkında merak uyandırması açısından oldukça çok önemlidir. Okurlar bilgi sahibi olmadıkları durumlara karđı bazen ilgisiz kalabilmektedirler. Oral'ın 15 öykü kitabının ön kapak resimlemesi içerik hakkında bilgi vermesi bakımından incelendiğinde Kırmızı Elma öykü kitabının ön kapağı içerik hakkında bilgi vermemektedir. 13 öykü kitabının arka kapak resimlemesi içerik hakkında bilgi vermektedir. Meyveleri Kim Yemiş? öykü kitabının iç kapak resimlemesi içerik hakkında bilgi vermemektedir. Kirpi ile Kestane ve Farklı Ama Aynı öykü kitabının arka kapak resimlemesi bilgi verici değildir. Ayrıca Kirpi ile Kestane öykü kitabının iç kapak resimlemesi de bulunmamaktadır.

Şekil 5. Kırmızı elma.

Şekil 5'de görüldüğü gibi, Kırmızı Elma kitabının ön kapak resimlemesi içerik hakkında yeteri kadar bilgi vermemektedir. Ön kapak resimlemesinde sadece karda yürüyen bir tavşan vardır ve kırmızı elmaya dair bir bulgu bulunmamaktadır. Diğer 14 öykü kitabının dış ön-arka kapak resimlemesi içerik hakkında oldukça bilgilendirici bir resimlemeye sahiptir. Pirinç Lapası ve Küçük Ejderha öykü kitabının iç kapak resimlemesinde, Çin kültürüne ait seramik işçiliğini temsilen kâse figürleri, Çinlilerin yemek yerken kullandığı waribashi adlı çubukların ve Çin'de hem çok üretilen hem de çok tüketilen pirincin resmedilmesi kitabı okuyanların ilgisini çekeceği kadar yeni bir kültürü de öğrenmesini sağlamaktadır. Meyveleri Kim Yemiş? öykü kitabının iç kapak resimlemesinin fırça izleri olup içeriği aydınlatıcı bir resimleme değildir. Resimli öykü kitaplarının dış ve iç kapaklarında öyküyü tahmin ettirebilen ve okutabilmek için merak ögesi taşıyan resimlemeler okurlar için çok önemlidir. Babaannem Kime Benziyor? öykü kitabında bir duvar kağıdına benzeyen iç kapak resimlemesi tercih edilmiştir. Babaannem Kime Benziyor? öykü kitabının içerisindeki resimlemeler bir fotoğraf özelliği taşımakta ve çerçeve ile duvara asılacak bir biçimde sunulmuştur. Bu sebeple farklı ve soyut bir iç kapak resimlemesidir. Farklı Ama Aynı öykü kitabının iç kapak resimlemesinde bir insan ve bir keçi ayak izi olması ve Pirinç Lapası ve Küçük Ejderha öykü kitabının iç kapak resimlemesinde bir ağaç ve etrafını saran kuşların resmedilmesi çocuklar için merak uyandırıcı ve düşündürücü olmuştur.

Feridun Oral'ın öykü kitaplarındaki resimlerin biçimsel açıdan Resim ve Metin Analiz Maddeleri ölçütlerine göre, resimli öykü kitapları niteliklerine uygun olduğu görülmektedir. Çalışmanın bulgularına göre, resim oranı, resimlerin yerleşmesi, zeminin matlığı, varlıkların doğal formluluğu, ön-arka ve iç kapak resimlemeleri gibi resimlemeler biçimsel açıdan incelendiğinde kitapların %91'inde bu niteliklerin uygun şekilde verildiği görülmüştür. Oral'ın 15 öykü kitabının tamamının $\frac{3}{4}$ 'ü resimdir. Bazı sayfalarda vinyet tarzı süsleme resimleri tercih edilmiştir. Bu sebeple sayfanın $\frac{3}{4}$ 'ü resimli olmadığı durumlar söz konusudur. Resimlerin sayfa üzerinde yerleştirilmesinde sayfa kenar boşlukları verilmek istenen iletiye göre tasarlanmıştır. Okurların göz sağlığı için resimlemeler mat bir zemin üzerine resmedilmiştir. Resimdeki varlıklar doğal formları ile gerçekçi bir formda verilmiştir. Ancak Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga'da böğürtlen cini, Benekli

Faremi Gördünüz mü? de cadı, cüceler ve Pinokyo, Meyveleri Kim Yemiş? deki yaşlı adam ve son olarak da Farklı Ama Aynı'da çoban ve engelli olan oğlak doğal formları dışında resmedilmiştir. Oral'ın 15 öykü kitabının ön kapak resimlemesi içerik hakkında bilgi vermesi bakımından incelendiğinde sadece Kırmızı Elma öykü kitabının ön kapağı içerik hakkında bilgi vermemektedir. 13 öykü kitabının arka kapak resimlemesi içerik hakkında bilgi vermektedir. Fakat Kirpi ile Kestane ve Farklı Ama Aynı öykü kitabının arka kapak resimlemesi bilgi verici değildir. Meyveleri Kim Yemiş? öykü kitabının iç kapak resimlemesi içerik hakkında bilgi vermemektedir. Ayrıca Kirpi ile Kestane öykü kitabının iç kapak resimlemesi de bulunmamaktadır.

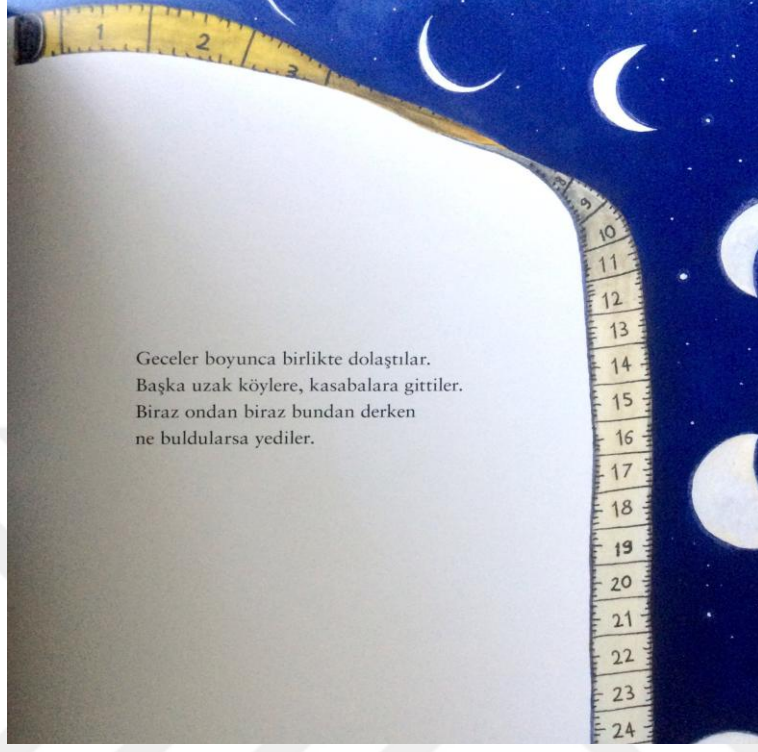
Feridun Oral'ın Analiz Edilen Öykü Kitaplarındaki Resimlerin İçeriksel Bulguları

Oral'ın 15 kitabının çoğunda resimlemeler iki sayfayı kaplayan tek resim halinde dizayn edilmiştir. Her iki sayfada birlikte yer alan resimlemeler içeriği yordamaktadır.

Öykülerdeki bilinen veya gözlenen durumlardan yola çıkılarak bilinmeyen veya gözlenmeyen durumlar hakkında tahminde bulunulabilmektedir. Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga öykü kitabında sayfa 14'de, okura eğer yüksek bir ağaca çıkarsa düşme tehlikesi yaşayabileceğini düşündüren bu gibi resimlemeler, bilinen bir durumdan bilinmeyeni tahmin etmeye yardımcı olmaktadır. Ayrıca tehlikeli görülen durumlardan uzak durmanın gerektiğini anlatan bir resimlemedir. Yine Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga öykü kitabında sayfa 16'da, Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga uzaktan seyredilmektedir. Resimlemedeki perspektiften verilen izlenim bunu göstermektedir. Oral, bu şekilde yapılanları uzaktan seyrederek okurun kendisi için çıkarması gereken dersi almasını beklemektedir. Örneğin, Kırmızı Elma ve Bu Kış Kimse Üşümeyecek öykü kitaplarında da uzak bir perspektiften görünüm verilmektedir. Kirpi ile Kestane ve Pirinç Lapası ve Küçük Ejderha öykü kitaplarında ise, olaylar yakın bir perspektiften verilerek okurun olayın içinde yaşayarak düşünmesi istenilmektedir. Benekli Faremi Gördünüz mü? öykü kitabı sayfa 3'de, büyükbabasının kucağında yatan Zeytin'in çok mutlu ve huzurlu olduğu; Pirinç Lapası ve Küçük Ejderha öykü kitabı sayfa 5'de, küçük ejderhanın mutlu olduğu için ve elinde sepeti olduğundan pikniğe gittiği anlaşılmaktadır.

Kırmızı Kanatlı Baykuş öykü kitabı sayfa 29'da, yavru baykuşların tüyleri böğürtlen, vişne ve çilekten kırmızıya boyandığı ya da anneleri gibi tüyelerinin kızardığı düşünülmektedir.

Şekil 6. Ay ne zaman gelecek?.

Şekil 6'da, bir mezurayı andıran şerit esasında bir ayın günlerini sembolize etmektedir. Çocukların ilgisini çekmek ve soru sormaları beklenen bir resimlemedir.

Farklı Ama Aynı öykü kitabı sayfa 20'de, farklı izler bulunmaktadır. Bu izlerden, insanların ayak izi ile hayvanların ayak izinin farklı olduğunu ve daha da öncesinde canlıların bir ağırlığa sahip olduğu için bastığı zaman yere bir kuvvet uyguladığının çıkarımında bulunabileceği bir resimlemedir. Meyveleri Kim Yemiş? öykü kitabı sayfa 16'da fillerin limon toplamak için ağaca çıkıp dalın kırılması ile düştükleri resimlenmiştir. Filler çok ağır oldukları için ağacın dallarının taşıyamadığını göstermektedir. Sayfa 22'de de, kurbağa dolunayı peynir zannedip yemeye çalışıyor. Bilinen bir durumu bilinmeyen bir durumda kullanıldığı için çocukları gülümsetecek bir resimleme olmuş. Küçük yaş aralığındaki çocuklar için bu tür espri anlayışı onları mutlu ettiği kadar düşündürmektedir.

Şekil 7. Farklı ama aynı.

Şekil 7’de, keçi, oğlak ve köpeğin hep beraber oyun oynadıkları için çok iyi arkadaş oldukları anlaşılmaktadır.

Şekil 8. Guguklu saatin küçük kuşu.

Şekil 8’de, saatin yerde kırılmış bir şekilde görülmesi ve kedinin hızlıca kaçıyor olması kedinin saati düşürüp kırıldığını düşündürmektedir.

Oral'ın öykü kitaplarındaki resimler metnin dışavurumculuğunu artırmaktadır. Sadece Babaannem Kime Benziyor? öykü kitabında ise, resimler metnin dışavurumculuğunu yansıtmamaktadır. Sadece vesikalık fotoğraf şeklinde resimleme tercih edilmesinden kaynaklanmaktadır. Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga öykü kitabı sayfa 6, 18 ve 30'da, her bir resimlemede bir ağacın başına gelebilecek durumlar resmedilmiştir. Ağacın yeşil, yapraklarını dökmüş ve kül olmuş halleri sıralanmıştır. Cinin, ağacın değişen durumlarına göre ruh halinin değişimini de dışavurduğu görülmektedir. Ayrıca çocuklar için kıyaslama yapabilme ve farklılıkları öğrenebilmeleri için bilgilendirici bir resimleme olduğu görülmektedir.

Şekil 9. Kırmızı elma.

Şekil 9'da, havada uçuşan karakterlerin tedirgin hali resimlenmektedir.

Küçük Fare Bidi öykü kitabı sayfa 24'de, Bidi'nin bir kaplanı terbiye etmiş olmanın verdiği huzurun mutluluğu ya da çok iyi anlaşan iki arkadaşın mutluluğu görülmektedir.

Şekil 10. Benekli faremi gördünüz mü?.

Şekil 10'da, Pinokyo'nun yalan söylemesi sonucu uzayan burnundan dolayı üzgün hali dışavurulmuştur.

Meyveleri Kim Yemiş? öykü kitabı sayfa 20'de, ayın çok fazla portakal yediğinden ve dağların arasından zor geçtiği için yüzündeki zorlanma ifadesi resmedilmektedir. Ay Ne Zaman Gelecek? öykü kitabı sayfa 1'de, tavşanın açlıktan ve karanlıktan dolayı tedirgin hali resmedilmektedir.

Şekil 11. *Babaannem kime benziyor?*

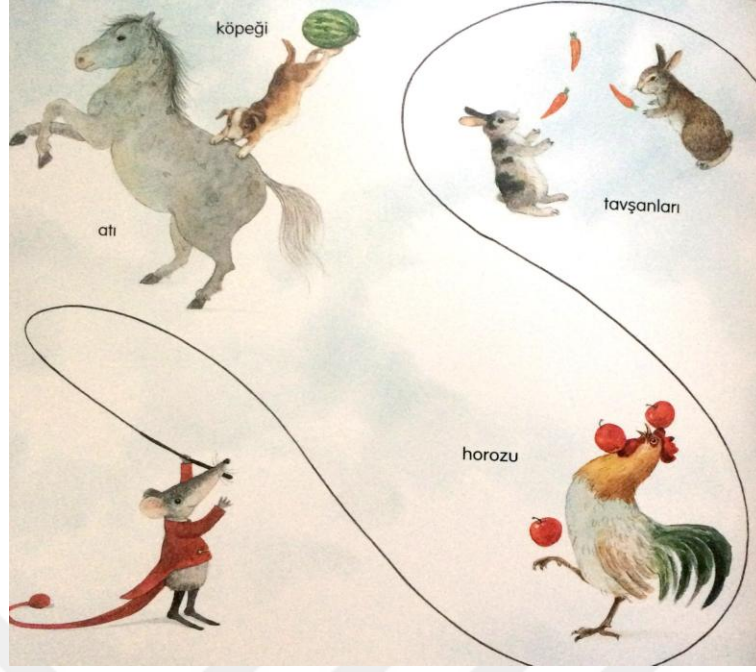
Şekil 11'de, vesikalık bir fotoğraf niteliğinde olan portre tarzı resimleme metnin duygusunu dışavuramamaktadır. Oldukça resmi bir görüntü vermektedir.

Oral'ın öykü kitaplarındaki resimlemelerin tamamı metnin ana fikrini desteklemektedir. Resimlerin çizim olarak gerçekçi netliği ile metin üslubunun anlaşılabilirliği yanında resim ve metinler birebirdir. Resimlemeler metin ile uygun olup, birbirini tamamlamaktan ziyade resimler metin ile tamamen örtüşmektedir.

Şekil 12. Küçük fare bidi.

Şekil 12'de görüldüğü gibi, başarmayı istediğimiz şeyler için bu konuda kararlı ve bunun için çabalamamız gerektiği ifade edilmektedir. Ayrıca Bidi'nin ilgi alanını odasının tasarımına yansıttığı görülmektedir. Okurların ilgi alanlarını kendi odalarında ve yaşamlarında da bu şekilde yansıtabilecekleri fikrini vermektedir. Aynı zamanda okurun kendi dünyasının özerkliğini yansıtmaya rehberlik eden bir resimlemedir.

Şekil 13. Küçük fare bidi.

Şekil 13'de, Bidi'nin kendisi için seçtiği meslekteki çalışmaları ve başarıları ifade edilmektedir. Bidi'nin zor bir şeyi başarabilmek için gösterdiği çaba da resmedilmiştir. Okurların karşılaştıkları zorluklarla güçleri nispetince baş etmeleri gerektiği ana fikrini vermektedir. Kitabın resimlemelerin tamamında Bidi'nin istediği meslek için çabası görülmektedir. Ayrıca resimlemelerde her bir hayvanın resminin altında adının yazıyor olması küçük yaş aralığındaki okurların yeni okuma ve yazma öğrenmiş olması sebebiyle hem kelime hazinelerini geliştirebilme hem de okuma-yazma pratiği yapma fırsatı sunmaktadır. Adlarını bildikleri hayvanlarla görsel olarak tanışabilme fırsatı da bulabilmektedirler.

Babaannem Kime Benziyor? öykü kitabı sayfa 2'de, çocukların çizimlerine benzeyen resimler bulunmaktadır. Okurların bazıları kendisini resim yapma hususunda yetersiz hisseder. Oral'ın basit çizimler şeklinde vermiş olduğu bu resimler okurları motive edici bir unsur görevi görmektedir. Öykü kitabı, babaannesinin kime benzediğini düşünen Ali'nin resimleri ile tasarlanmıştır. Ali bu kitapta, her okurun hayal etmeyi ve resim çizebilmeyi başarabileceğini ifade etmektedir.

Ay Ne Zaman Gelecek? öykü kitabı sayfa 17 ve 19'da, ay ile tavşanın dostluğunu ve mutluluğunu anlatan resimlemelerde metindeki arkadaşlık ana

fikrine göre resimlendiğini göstermektedir. Meyveleri Kim yemiş? öykü kitabı sayfa18'de, hayvanları seven ve onları koruyan yaşlı bir insan resimlemesi, okurun yaşlı kimselere karşı anlayışlı ve sevecen olmasını sağlamaktadır. Bunun yanı sıra doğayı koruyup ona sahip çıktığında daha güzel bir yaşam olacağı ifade edilmiştir. Aynı öyküde sayfa 14'de, bukalemunun çevredeki atıklardan rahatsız olduğu görülmektedir. Çevremizi kirletmeyip, korumamız gerektiği ana fikrini vermektedir.

Şekil 14. Yağmurlu bir gün.

Şekil 14'de, Cem, odasında tek başınadır ve kendi kendine oyun oynamaktadır. Çocukların oyun oynayabilmek için her zaman arkadaşlarına ulaşmasının mümkün olmadığını, bazen kendi kendisine yetebilmesi gerektiği fikrini vermektedir.

Yağmurlu Bir Gün öykü kitabı sayfa Cem, her çocuk gibi etrafındaki hayvanların bazılarının ismiyle birlikte özelliklerini bilmektedir ve oyunlarında o hayvanları taklit etmektedir. Bir arının kılığına girmiştir ve arılar gibi yapraklar üzerinde yaşıyordu. Böylelikle hayvanları daha yakından tanıma imkânı olduğu

gibi oyunları da daha renklidir. Çocuklar için iyi bir oyun fikri sunmaktadır.

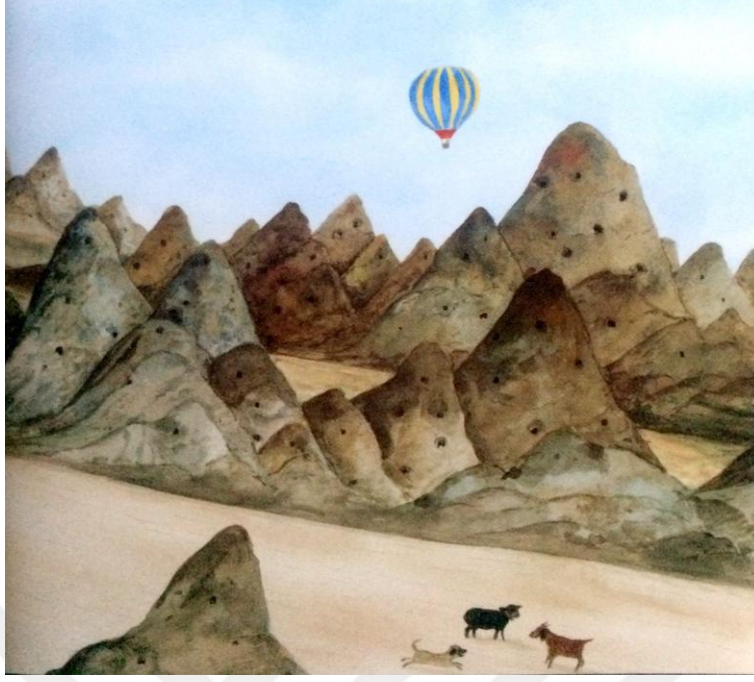

Şekil 15. Farklı ama aynı.

Şekil 15'de, çoban sahip olduğu hayvanlarını çok sevmekte, onlarla ilgilenmekte ve kaval çalıp onları eğlendirmektedir. Yani çoban yaptığı işi sevmektedir. Çocuklara büyüdükları zaman sevdikleri bir işi yapmalarının önemli olduğu ana fikrini vermektedir. Ayrıca Küçük Fare Bidi öykü kitabında da, Bidi, yapmakta olduğu hayvan terbiyeciliği işinden oldukça memnundur. Oda sevdiği bir iş ile uğraşmaktadır. Ayrıca çobanın keçilerinin birbirinden farklı renklere ve özelliklere sahip olduğu görülmektedir. Böylece çocuklara, farklılıkların olağan bir durum olduğu ve birbirimizin farklılıklarının sadece bizler için zenginlik olabileceği ana fikri verilmektedir.

Oral'ın öykü kitaplarındaki resimlemelerin bazıları metinde bahsedilen bir kültürü ve zamanı yansıtmaktadır. Küçük Fare Bidi öykü kitabı sayfa 26'da, sirk anlamındaki kelime circus biçiminde İngilizce olarak resimlemede yer almaktadır. Böylelikle okurlara yabancı bir kelimeyi tanıma ve öğrenebilme fırsatı verilmiştir. Bunun yanı sıra, İngilizce olarak sirk kelimesinin yazımı, sirk kültürünün ilk olarak

İngiltere’de ortaya çıktığına da değinmiştir.

Şekil 16. Baloncu dede ve üç küçük yaramaz.

Şekil 16’da, Nevşehir yöresinin fiziki coğrafyası resmedilmiştir. Doğal bir güzellik olan peribacaları hakkında çocukların araştırma yapmasını ve yeni şeyler öğrenebilmesine imkân tanıyan bir resimlemedir.

Şekil 17. Pirinç lapası ve küçük ejderha.

Şekil 17'de Çin kültürünün simgeleri olan seramik işçiliği ürünü kaseler, Çinlilerin yemek yerken kullandıkları waribashi adlı çubuklar, Çin'de hem üretiminin hem de tüketiminin çok olduğu pirinç, Öykünün içerisinde Çinlilerin kullandıkları takvim, öykünün ana karakteri olan ejderha farklı bir kültürü yansıtmaktadır. Çin kültürüne ait simgesel resimlemeler bulunmaktadır. Okurlar kendi kültürleri dışında farklı bir kültürle tanışma fırsatı yakaladıkları resimlemeye sahip bir öykü kitabıdır.

Ay Ne Zaman Gelecek? öykü kitabı sayfa 12'de, batı kültürünün mimari yapılanmalarının olduğu resimlemede çocukların farklı bir kültürle tanışması amaçlanmıştır. Çocukların farklılıkları görmesi ve araştırması öğrenme alanlarının gelişimini olumlu yönde etkilemektedir.

Şekil 18. Baloncu dede ve üç küçük yaramaz.

Şekil 18'de, görüldüğü gibi, yeni bir şeyin icadı söz konusudur. Bulutların suyu sıkıştırılarak pamuk helvası yapılmaktadır. Farklı Ama Aynı öykü kitabı sayfa 7'de ise, ön ayakları tutmayan bir oğlak için yürüteç yani bisiklet yapılmaktadır. Ayrıca çobanın toprağın yüzeyini bir kağıt gibi kullanması çocuklar için iyi bir oyun fikri de sunabilmektedir. Okurların hayal dünyasına katkı sağlayacak ve yeni bir

şey icat etme isteğine rehberlik etmektedir ve hayatı kolaylaştırabilecek ve güzelleştirebilecek yenilikleri düşündürmektedir.

Farklı Ama Aynı öykü kitabı sayfa 14'de, yürümekte güçlük çeken oğlağa yapılan bisikletin resmi bulunmaktadır. Sayfa 16'da ise, ön ayakları tutmayan oğlak için çobanın yaptığı icat sayesinde oğlağın sürüden ayrılmayıp hareket edebilmesi ifade edilmiştir. Okurların, günlük yaşamda zor durumları kolaylaştırabilecekleri icatlarda bulunmalarına rehberlik niteliğindedir.

Şekil 19. Bu kış kimse üşümeyecek.

Şekil 19'da, yardımlaşmanın zor işleri dahi kolaylaştırabileceği anlatılmaktadır.

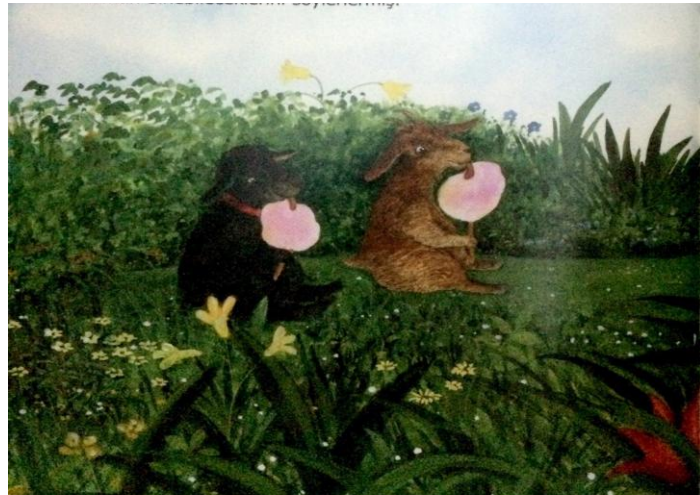
Guguklu Saatin Küçük Kuşu öykü kitabı sayfa 3'de, Romen rakamları ile ifade edilen saat, metinde üzerinde durulan saat kavramını destelemek için ve çocukların Romen rakamlarını tanımalarını sağlayabileceği gibi saat kavramını da öğrenebilmeleri için bir fırsat sunmaktadır.

Feridun Oral'ın öykü kitaplarındaki resimlerin içeriksel açıdan Resim ve Metin Analiz Maddeleri ölçütlerine göre, resimli öykü kitapları niteliklerine uygun olduğu görülmektedir. Çalışmanın bulgularına göre, metni yordama, dışavurumculuğu artırma, ana fikri destekleme ve bir kültürü veya zamanı yansıtma gibi resimlemeler içeriksel açıdan değerlendirildiğinde, kitapların %80'inde bu niteliklerin uygun şekilde verildiği görülmüştür. Oral'ın 15 öyküsünü betimleyen tüm resimlemeler metni yordamaktadır. Aynı zamanda bu 15 öyküyü betimleyen tüm resimler metnin dışavurumculuğunu da artırmıştır. Resimler metnin ana fikrini desteklemektedir. Hatta resimlemeler ana fikrin ötesinde verilen bir iletiye sahip değildir. Oral'ın Benekli Faremi Gördünüz mü? ve Pirinç Lapası ve Küçük Ejderha öykülerinde bulunan resimler metinde bahsedilen bir kültürü veya zamanı yansıtmaktadır.

Feridun Oral'ın Analiz Edilen Öykü Kitaplarındaki Resimlerin Sanatsal Bulguları

Çocukların ilgilerini ve estetik kaygılarını göz önünde bulunduran Feridun Oral, resimlemelerinde kompozisyona önem verdiğini ve resimleri ön planda tuttuğunu göstermektedir. Öykü kitaplarındaki resimlemeler konu ve ana fikir kapsamında resimlendiği için bir bütünlük içerisindedir.

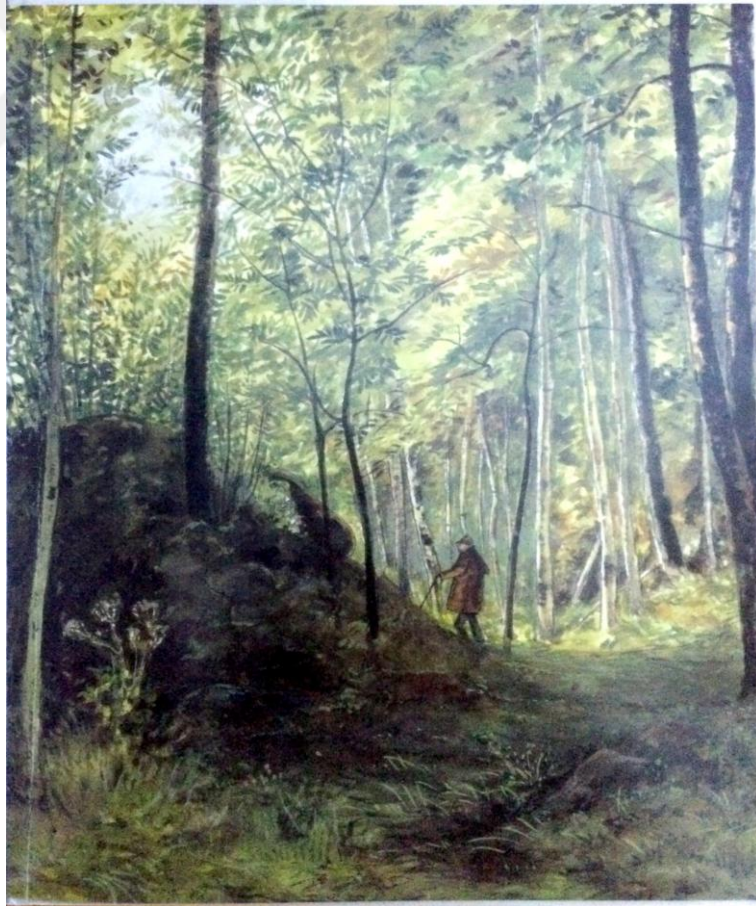
Oral'ın öykü kitaplarındaki bütün resimlemelerde keskin ve dikey çizgiler yerine daha çok düz ve yatay çizgileri, bunun yanı sıra düz şekiller yerine daha çok kıvrımlı şekilleri tercih ettiği görülmektedir.

Şekil 20. Baloncu dede ve üç küçük yaramaz.

Şekil 20'deki, Pirinç Lapası ve Küçük Ejderha öykü kitabı sayfa 31'deki ve Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga öykü kitabı sayfa 10'daki resimlemelerde tercih edilen çizgi düz ve yatay olup şekiller kıvrımlıdır. Oral tüm öykü kitaplarında çizgi çeşidi olarak düz ve yatay çizgileri ve şekil olarak kıvrımlı şekilleri tercih etmektedir. Aynı resimlerde, arkadaşlığın, heyecanın, samimiyetin, mutluluğun betimlemesi yapılırken düz ve yatay çizgiler verilmek istenen duyguyu daha net yansıtmaktadır.

Oral resimlemelerinde, sıcak renkler olarak bilinen sarı, kırmızı, turuncu gibi renklerin tonları ile bazen de kış mevsimi, yağmurlu bir günü betimlerken soğuk renkler olarak bilinen yeşil, mavi gibi renklerin tonlarını tercih etmiştir. Resimlemelerde renklerin duyguları yansıttığı kadar iklimsel koşulları yansıttığı da gözlenmektedir. Böylelikle okurla renklerin diliyle de iletişim sağlanmaktadır.

Şekil 21. Guguklu saatin küçük kuşu.

Şekil 21’de, Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga öykü kitabı sayfa 22’de, Kırmızı Elma öykü kitabı sayfa 20’de ve Farklı Ama Aynı öykü kitabı sayfa 23’de mevsimlerin ayrımı yapılabilmesi için renklerden yararlanılmıştır. Resimlemelerde mavi ve beyaz ile kış mevsimi; pembe, kırmızı çiçeklerin renkleri ile yaz ya da ilkbahar mevsimi; sarı, kahverengi, yeşil ve turuncu gibi renkler ile güz mevsimini temsil etmektedir. Kışın renkleri okura sakinliği ve durgunluğu hissettirmektedir. İlkbaharın renkleri hareketliliği ve canlılığı okura hissettirmektedir. Ayrıca kış mevsiminin soğukluğunu ve beyazlığını; baharın canlılığını betimleyebilmek için resimlemelerde açık fon tercih edilmiştir. Güz mevsiminin kuruyan yapraklarını betimleyebilmek için de koyu fon tercihinde bulunulmuştur. Bu renk ve fon yardımıyla okurlar doğanın döngüsünü kolayca anlayabilecek ve öğrenebilecektir.

Kırmızı Elma öykü kitabı sayfa 20’de, cinin evinde yanan şöinenin saçmış olduğu ışık ile cinin evinin içinde oluşan gölgelenmeler ışığın geldiği kısımlarda daha açık ve uzaklaştığı kısımlarda ise daha koyudur. Bu şekilde ışık kaynağına yakınlık, ışığın yansıması ve cinin evinin ortamının nasıl olduğu anlaşılmaktadır. Farklı Ama Aynı öykü kitabı sayfa 23’de ise, mağaranın iç kısmından dışarıya doğru görünümü ışığın geliş açısı ile verilmek istenilmiştir. Mağaranın ışığa yakın kısmı açık gölgelere sahipken, iç yani karanlık kısımları koyu gölgelere sahiptir. Bu şekilde iç ve dış ortamların yapısı verilmek istenilmiştir.

Oral, renkler ile güçlendirdiği resimlemelere doku özelliği kazandırarak aynı zamanda gerçekçi bir form da kazandırmaktadır. Oral, öykü kitaplarının tamamındaki varlıkların doku özelliklerini belirgin bir şekilde resmetmiştir ve böylelikle birden fazla duyuya hitap etmiştir. Benekli Faremi Gördünüz mü? öykü kitabı sayfa 3 ve 6’da kazanın içindekinin akışkan kıvamlı bir yiyecek olduğu resimlemelerdeki doku özelliğinden öğrenilmektedir. Kirpi ile Kestane öykü kitabı sayfa 16’daki ve Meyveleri Kim Yemiş? öykü kitabı sayfa 28’deki karakterlerin insanlar gibi bir deriye değil de, kürke sahip olduğunu resimlemelerdeki doku özelliğinden anlaşılmaktadır. Kürkün yumuşak bir şey olduğu da anlaşılmaktadır. Böylece dokunma duyusuna değinilmektedir. Guguklu Saatin Küçük Kuşu öykü kitabı sayfa 16’da, resimler detaylı bir şekilde resimlenirken, dokularının da çizgilerle belirginleştirilerek görme duyusunun yanında diğer duyulara da hitap etmek istenilmiştir. Ayrıca doku özelliği kazandırılarak resmedilen varlıkların detaylarının da ön plana çıkarıldığını göstermektedir. Böylece resimler daha ön

planda olarak okurların kitaplara olan yakınlığını da artırmaktadır. Ayrıca resimlemelerdeki çerçevenin ahşap olmasını, pelitlerin dikensi bir yapısı olduğunu, ağaçların pütürlü bir yüzeye sahip olduğunu, sepetin düz bir yüzeye sahip olmadığını resimlemelerdeki doku özelliğinden anlaşılmaktadır. Ağacın, ahşabın ve pelidin sert bir şey olduğu da anlaşılmaktadır. Böylece dokunma duyusuna değinilmektedir. Benekli Faremi Gördünüz mü? öykü kitabı sayfa 6'da ise, pişirilen bir şeyler var ve dumanları çıkan leziz bir yemek görüntüsü verilmiş. Ayrıca sayfa 3'de duvarda asılı duran bir çerçeve resimlemesi görme duyusuna atıfta bulunmaktadır. Guguklu Saatin Küçük Kuşu öykü kitabı sayfa 16'da ise, kırmızı parlak elmalar tatma duyusuna atıfta bulunmaktadır. Saatin yere düşüp parçalanmış olduğu resimlemede saatin yere düştüğünde çıkarmış olduğu ses ile işitme duyusuna atıfta bulunmaktadır. Oral'ın öykü kitaplarındaki resimlemelerde farklı ortamlar oluşturabilmek için gölgeler açık ve koyu olarak tercih edilmektedir. Güneşli, açık bir günü ve karakterin neşesini tasvir eden resimlemelerde açık gölge tercih edilirken, geceyi, karanlığı, kasveti ve karakterlerin korkularını, kaygılarını tasvir ederken koyu gölgeler tercih edilmektedir. Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga öykü kitabı sayfa 26'da, Baloncu Dede ve Üç Küçük Yaramaz öykü kitabı sayfa 19'da, Pirinç Lapası ve Küçük Ejderha öykü kitabı sayfa 10'da, Küçük Fare Bidi öykü kitabı sayfa 7'de, Babaannem Kime Benziyor? öykü kitabı sayfa 1'de, Meyveleri Kim Yemiş? öykü kitabı sayfa 32'de ve Yağmurlu Bir Gün öykü kitabı sayfa 18'deki resimlemelerde günün öğle saatlerini, neşeli bir günü, mutlu karakterleri ve kışın beyazlığını betimleyebilmek için açık gölgelerin tercih edildiği görülmektedir.

Kırmızı Elma öykü kitabı sayfa 19, Kirpi ile Kestane öykü kitabı sayfa 28, Kırmızı Kanatlı Baykuş öykü kitabı sayfa 18, Ay Ne Zaman Gelecek? öykü kitabı sayfa 11, Yağmurlu Bir Gün öykü kitabı sayfa 24 ve Guguklu Saatin Küçük Kuşu öykü kitabı sayfa 18'de karanlık bir ortamı belirtirken, gün batımına yakın saatler, gecenin karanlığını belirtirken, yağmurlu bir günü betimlerken koyu gölgelerin tercih edildiği görülmektedir.

Oral'ın 15 öykü kitabındaki resimlemeleri örnek resimlemelere bakıldığında ön planda olduğu ve metinden daha ön planda olduğu fark edilmektedir. Oral'ın 15 öykü kitabının tamamı resimlemeleri ile bir öykü kitabı içerisinde birbiri ile bir bütünü oluşturan kompozisyon niteliğine sahiptir. Örneğin Kırmızı Kanatlı Baykuş öykü kitabının resimlemelerinin kompozisyon şeklinde hazırlanmış olduğu

görülmektedir. Ayrıca bu kitapla beraber Oral'ın diğer 14 öykü kitabı da bir bütünlük içindedir.

Feridun Oral'ın öykü kitaplarındaki resimlerin sanatsal açıdan Resim ve Metin Analiz Maddeleri ölçütlerine göre, resimli öykü kitapları niteliklerine uygun olduğu görülmektedir. Çalışmanın bulgularına göre, çizgi ve şekillerin özellikleri, duyguları yansıtırma, doku özelliği, gölgelerin özelliği, çizimlerin detayı, kompozisyon halinde sunulma gibi resimlemeler sanatsal açıdan gözden geçirildiğinde de, kitapların %99'unda bu niteliklerin uygun şekilde verildiği görülmüştür. Oral'ın 15 öyküsünün tamamındaki resimlemelerin düz ve yatay çizgilerle oluşturduğu görülmektedir. Aynı zamanda kullanılan düz ve yatay çizgi sebebiyle resimlemelerdeki şekiller kıvrımlıdır. Resimlerde heyecanlı, sevinçli ve mutlu durumları resmederken sıcak renkler ve açık gölgeler tercih edilmiştir. Korku, kaygı ve güç durumlarda ise siyah, kahverengi gibi soğuk renkler ve koyu gölgeler tercih edilmiştir. Oral'ın 15 öykü kitabındaki her bir resimleme detaylı bir şekilde çizilmiştir. Sayfa üzerinde kullanılan renk, gölge ve detaylı çizimler sebebiyle resimler ön plandadır. 15 öykü kitabının her birinde resimler hem bir sayfa içinde hem de bir öykü kitabının bütününde kompozisyon halinde sunulmuştur.

Feridun Oral'ın Analiz Edilen Öykü Kitaplarındaki Metinlerin Bulguları

Feridun Oral'ın analiz edilen 15 öykü kitabındaki metinler biçimsel açıdan kitabın ¼'ünün yazı olması, metinlerin yerleşmesinde sayfa kenar boşluklarının göz önünde bulundurulması, metindeki satırlar arasındaki birden fazla satır boşluğu olması, metinlerin çerçevesiz sunulması, metnin yazı puntosunun ve stiline okunaklı olması üzerine 5 maddede incelenmiştir.

Feridun Oral'ın analiz edilen 15 öykü kitabındaki metinler içeriksel açıdan kitabın başlığı metin içeriği ile uyumlu olması, konuların ve karakterlerin okur için uygunluğu, ana fikrin metnin bütününe hâkim olması, evrensel değerleri gözetmesi, ideolojik söylemlerin empoze edilmemesi, cümlelerin açık ve anlaşılır olması, paragrafların kısalığı, metnin giriş, gelişme ve sonuç planlamasına uygunluğu, metin kurgusunun akılcı düşünmeyi teşvik ediciliği, çocuğa göre tek özne, tek yüklem cümle yapısının olması ve verilmek istenen ileti karakterlerle ilişkilendirilmesi üzerine 12 maddede incelenmiştir.

Feridun Oral'ın analiz edilen 15 öykü kitabındaki metinler sanatsal açıdan okumayı akıcı hale getirebilmek için söz tekrarlarının olması, metnin anlaşılır ve açık bir üsluba sahip olması, okurun ilgisini çekebilecek bir kurguya sahip olması, okuru hayal kurmaya teşvik edici olması ve güncel Türkçe kullanımı üzerine 5 maddede incelenmiştir.

Feridun Oral'ın Analiz Edilen Öykü Kitaplarındaki Metinlerin Biçimsel Bulguları

Oral'ın öykü kitaplarının tamamında $\frac{1}{4}$ 'ü yazı şeklinde tasarlanmıştır. Okurları metin yoğunluğuyla usandırmayan, resimlerin ön planda olduğu bir tasarıma sahiptir. Ay Ne Zaman Gelecek? öykü kitabı sayfa 12 ve Farklı Ama Aynı öykü kitabı sayfa 14'e bakıldığında resimlerin ön plana çıktığı ve metnin okumayla yeni yeni tanışan okurlarda bıkkınlık oluşturmayacak uzunlukta olduğu görülmektedir. Ayrıca resim ve metnin sayfa üzerinde yerleşiminin uygunluğunu ve metin sayfa oranının $\frac{1}{3}$ 'ü kapladığını göstermektedir. Oral'ın kitaplarındaki metin oranı büyük bir çoğunlukta bu şekilde olduğu görülmektedir.

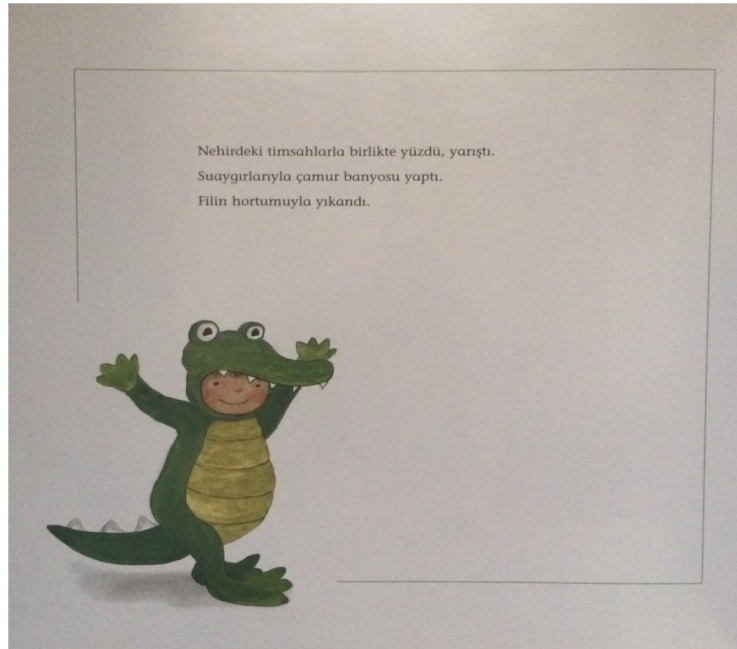
Oral, öykü kitaplarında metinleri yerleştirirken çerçevesiz bir şekilde sayfa kenar boşluklarını göz önünde bulundurarak ve verilmek istenen iletiye göre metinleri sayfanın üst, alt ya da merkezî alanına yerleştirmiştir. Ay Ne Zaman Gelecek? öykü kitabı sayfa 18'de, Küçük Fare Bidi öykü kitabı sayfa 27'de ve Bu Kış Kimse Üşümeyecek öykü kitabı sayfa 9'da metinlerin sayfanın sırasıyla üst, orta ve alt kısmındaki yerleşimi gösterilmektedir. Üst kısımda bulunan metinde çocuklara tavşanın mutluluğu iletilmek istenmiştir. Orta yani merkezî kısımda bulunan metinde yumurta aşırın tilkinin, bisiklet tekerini patlatan kirpinin eğitilmesine çocukların dikkati çekilmek istenilmiştir ve eğitilmiş olmanın önemi verilmek istenilmiştir. Alt kısımdaki metinde ise, zor bir durumda kalan fare ve tavşanın yardıma ihtiyacı olduğu ifade edilmek istenilmiştir.

Metinlerdeki satır arasında birden fazla satır boşluğu bulunmamaktadır. Yine de her yaştan okurun satırları ayırt edebileceği şekilde tasarlanmıştır. Oral'ın kitaplarının her birinin yazı puntosu da her yaştan okurun kolaylıkla okuyabileceği ölçüye sahiptir. Bazı kitaplar 15 punto, bazıları ise 22 puntoya sahip okunaklı bir yazı stiliyle tasarlanmış olduğu görülmektedir.

Biraz yorulmuştı. Ama hiç unutmayacağı
bir gece geçirmişti. Uzun uzun esnedi,
pembe burnunu oynattı, çok uykusu gelmişti.
Gözlerini ovuşturdu. Artık yuvasına dönme
zamanı gelmişti.

Şekil 22. Ay ne zaman gelecek?

Şekil 22'de görüldüğü gibi, Baloncu Dede ve Üç Küçük Yaramaz öykü kitabı sayfa 4 ve Kırmızı Kanatlı Baykuş öykü kitabı sayfa 7'de de sayfalar üzerindeki metinlerin yazı stili ve puntosu her yaştan okura hitap ederken özellikle küçük yaş aralığındaki okurların rahatlıkla okuyabileceği boyuta sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca yazıların satır boşluğu birden fazla olmamasına rağmen yazı stili ve puntosu okunaklılığı sağlamaktadır.

Şekil 23. Yağmurlu bir gün.

Oral'ın öykü kitaplarının birçoğunda metinler çerçevesiz bir şekilde sunulmaktadır. Fakat bazı kitaplarda metin, vinyet tarzı resimleme ile birlikte çerçeve içinde sunulmuştur. Şekil 23'de ve Meyveleri Kim Yemiş? öykü kitabı sayfa 7, 11 ve 19'de, metinlerin çerçeve içerisinde sunulması dışında bir eksiklik bulunmamaktadır. Metinler bir sayfanın içerisine çerçeve ve vinyet denilen süsleme resimleri ile yerleştirilmiştir. Metinlerin resmin içerisine verilmek istenen iletiye göre ve estetik açıdan en uygun biçimde yerleştirilmesi gerekmektedir. Çerçeve ile sunulan metinler okurların hayal dünyalarını sınırlandırmaktadır. Çerçevenin sınırlılığını ortadan kaldırmak için vinyetler tercih edilmiştir. Ayrıca çerçevesiz olarak sunulan bir resmin etrafındaki boşluğu, okurlar kendi hislerini ve izlenimlerini kâğıt üzerinde paylaşmak içinde kullanabilirler. Böylece bu boşluklar okur için bireysel çalışma ortamı da sağlayabilir.

Feridun Oral'ın öykü kitaplarındaki metinlerin biçimsel açıdan Resim ve Metin Analiz Maddeleri ölçütlerine göre, resimli öykü kitapları niteliklerine uygun olduğu görülmektedir. Çalışmanın bulgularına göre, metin oranı, metinlerin yerleşmesi, satır boşluğu özellikleri, verilme şekli, yazı puntosu ve stili gibi metinler biçimsel açıdan incelendiğinde kitapların %97'sinde bu niteliklerin uygun şekilde verildiği görülmüştür. Oral'ın 15 öykü kitabındaki metinler sayfanın $\frac{1}{4}$ ' ünü kaplamaktadır. Metinleri verilmek istenen iletiye ve duyguya göre sayfa üzerine yerleştirilmiştir. Çoğunlukla metinler sayfanın merkezinde yer almaktadır. 15 öykü kitabının her birinde metinler arasında birden fazla satır boşluğu bulunmamasına rağmen okunaklılık sağlanmaktadır. Oral'ın 15 öykü kitabındaki metinler genellikle çerçeve ile sunulmamıştır fakat vinyetlerle güçlendirilerek birkaç sayfanın metni çerçeve ile sunulmuştur. Oral'ın 15 öykü kitabındaki metinlerin yazı puntosu ve yazı stili bütün kitaplarda aynı olmadığı halde okunaklıdır ve küçük yaş aralığındaki okurlar için de seçici ve okunaklıdır.

Feridun Oral'ın Analiz Edilen Öykü Kitaplarındaki Metinlerin İçeriksel Bulguları

Feridun Oral'ın öykü kitaplarının 14'ünün başlığı konuları ile uyumludur. Sadece Ay Ne Zaman Gelecek? öykü kitabının başlığı metnin konusu ile tutarlılık

göstermemektedir. 15 öykü kitabının her birinde konuların giriş, gelişme ve sonuç planlamasına uygun olarak kurgulanmış olduğu görülmektedir. 15 öykü kitabının konularından bahsedildiği bölümde öykü metinlerinin bir giriş, gelişme ve sonuç içerisinde kurgulandığı görülmektedir. Metin planlaması üzerine tekrardan aynı sözleri yinelememe adına bilgi verilmeyecektir.

Oral'ın 15 öykü kitabının konusu:

Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga'da konu, Böğürtlen Cini'nin kanadı kırıldığı için göç edemeyip bütün bir yaz ve güz döneminde ağaca sığınan küçük kuş Sarı Gaga'yı evine alması ile kışı beraber geçirmelerinden bahsetmektedir. Bahar gelince, Sarı Gaga'nın önceden sığındığı ağacın yıldırım düşmesi sonucu yanmış olduğunu gördüklerinde Böğürtlen Cini ile üzülmüşlerdir. Son olarak da Sarı Gaga'nın yeşermiş bir dal filizini getirip Cin'in dikmesiyle bitmektedir. Bu öyküde konu olarak iyilik temel olmak üzere arkadaşlık, yardımlaşma ve güven üzerinde de durulmaktadır. Öykünün son kısmında kuşun yanmış ağacın yerine filizlenen dallarına her yıl baharda gelip konması vefayı anlatmaktadır. Vefa duygusu küçük yaş aralığındaki çocuklar için soyut bir kavramdır. Fakat öykü genel anlamda küçük yaş aralığındaki çocukların yaş dönemine uygundur.

Kırmızı Elma'da konu, soğuk kış gününde karnı acıkan tavşanın yiyecek bir şeyler bulmak için yuvasından çıkması ile ağaçtaki bir elmayı alma çabasından bahsetmektedir. Tavşanın alabileceğinden yüksekte bulunan ağaçtaki elmayı alıp yiyebilmesi için yardım alması gerekir ve arkadaşlarından yardım ister. Ona yardımcı olan kır faresi, tilki ve ayının yardımlaşması sonucunda ağaçtan düşen bir elmayı hep birlikte yemeleriyle bitmektedir. Bu öyküde konu olarak yardımlaşma temel olmak üzere, arkadaşlık ve iyilik üzerinde de durulmaktadır. Öykü küçük yaş aralığındaki çocukların yaş dönemine uygundur.

Kirpi ile Kestane'de konu, ağacın altında duran kirpinin üzerine düşen kestane ile kirpinin dikenlerinin dolaşması ve dikenlerini ayırabilmek için diğer hayvanlardan yardım arayışlarına cevap alamamalarından bahsetmektedir. Diğer hayvanların yardımları olmayınca çaresiz bir bekleyişe giren iki karakterin kendiliğinden dikenlerinin ayrılmasıyla bitmektedir. Bu öyküde konu olarak iyilik temel olmak üzere, yardımlaşma ve arkadaşlık üzerinde de durulmaktadır. Öykü küçük yaş aralığındaki çocukların yaş dönemine uygundur.

Baloncu Dede ve Üç Küçük Yaramaz'da konu, peri bacalarının olduğu

verde bulutlardan pamuk helvası yapan, keçileri, koyunları, köpekleri olan bir baloncu dedenin sahip olduğu üç yaramaz arkadaş olan oğlak, kuzu ve köpek yavrusunun baloncu dedenin balonuna gizlice binmelerinden bahsetmektedir. Üç yaramaz arkadaşın balona gizlice bindiklerinde yaşadıkları duyguları ve baloncu dedenin annelerinden izinsiz gelmiş oldukları için onları uyarması ve hemen indirmesini annelerine anlatmasıyla bitmektedir. Bu öyküde konu olarak arkadaşlık temel olmak üzere, çocuk gerçekliğinden gelen oyun oynama, macera anlayışı üzerinde de durulmaktadır. Öykü küçük yaş aralığındaki çocukların yaş dönemine uygundur.

Benekli Faremi Gördünüz mü?'de konu, öykünün başlığının soru ifadesi şeklinde olması ve soruya cevap arayarak öyküye başlama çocuklar tarafından ilgi çekici bulunmaktadır. Metinde, büyükannesini ve büyükbabasını ziyarete giden küçük kedi Zeytin' in oyuncak faresini ararken uykuya dalmasından bahsetmektedir. Rüyasında Hansel ve Gretel, Karga ve Tilki, Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler, Fareli Köyün Kavalcısı, Kırmızı Başlıklı Kız ve Pinokyo masallarının içinde oyuncak faresini ararken kendisini bulduğu bir anda Pinokyo oyuncağının yeri söyler. Uykudan uyanınca Pinokyo'nun söylediği gibi büyükannesinin önlüğünün cebinde oyuncak faresini bulmasıyla bitmektedir. Bu öyküde, Zeytin, büyükbaba ve büyükannesini ziyarete gitmesiyle akrabalık bağlarının güçlü olduğu ve büyüklere değer verildiği konusuna da değinmektedir. Bu öyküde konu olarak iyilik üzerinde durulmaktadır. Öykü küçük yaş aralığındaki çocukların yaş dönemine uygundur.

Pirinç Lapası ve Küçük Ejderha'da konu, küçük ejderha ve ailesinin küçük ejderhanın doğum günü için hazırlık yapmasını ve küçük ejderhanın doğum gününe arkadaşlarını davet ederek yeni yaşını kutlaması anlatılmaktadır. Küçük ejderha gördüğü tüm hayvanlardan ve meyvelerden pasta yapılıp yapılmayacağını sorgular. Bu şekilde isteklerini sorgulamayı öğrenir. Bu öyküde konu olarak arkadaşlık üzerinde durulmaktadır. Öykü küçük yaş aralığındaki çocukların yaş dönemine uygundur.

Küçük Fare Bidi'de, Bidi yaşadığı çiftlikteki hayvanları terbiye ederken bir kaplan terbiyecisi olmayı çok istemektedir. En büyük hayali budur. Bir gün birçok eğitilmiş hayvanın olduğu, büyük bir sirk çok uzaktan Bidi'nin ve ailesinin buldukları kasabaya gelir. Çok uzaktan gelen bu sirkten kaçan kaplanı ormanda bulan Bidi terbiye ederek sirke getirir. Böylelikle öykü Bidi'nin

hayallerini gerçekleştirmesiyle bitmektedir. Büyükbabası ve büyükannesi ile yaşayan Bidi karakteri ile anne ve babası ayrı yahut olmayan bir çocuğu canlandırdığı da düşünülmektedir. Bu durumda olan çocuklar için umut verici bir konuya hakimdir. Böyle bir ayrıntının olması küçük yaş aralığındaki çocuklar için soyut kalmaktadır ve neden anne-babası ile yaşamadığı sorgulanabilir. Fakat öykü genel anlamda küçük yaş aralığındaki çocukların yaş dönemine uygundur. Ayrıca çocukların kendi hayatlarında bir konuda ısrarcılığının her daim olumsuz olmadığına da değinilmektedir. Çocukların yeteneklerinin ve ilgi alanlarının bu şekilde kendini gösterebileceği belirtilmektedir. Bu öyküde konu olarak doğa sevgisi temel olmak üzere iyilik üzerinde durulmaktadır.

Kırmızı Kanatlı Baykuş'da konu, küçük baykuşun kanatlarının kızarmadığı ve gelişmediği için uçamamasına ve bir arkadaşı olmadığına da üzülmesi sırasında bir fare onunla arkadaşlık etmek istemiştir. Fare, arkadaşı küçük baykuşa gelincik tarlasından gelincik toplayarak, kırmızı elma kabuklarıyla, kırmızı ipliklerle uçabilmesi için kanatlarını kızartmaya çalışmıştır. Fakat hiçbiri işe yaramamış ve tüm bunları yaptıkları süreçte küçük baykuş büyüdüğü, olgunlaştığı için uçabilmesi ve fare ile hep dost kalmasıyla öykü bitmektedir. Bu öyküde, çocukların kimi zaman yaşlıları ile kendilerini kıyaslamalarına değinilmiştir. Küçük yaş aralığındaki çocuklarda neden arkadaşı gibi boyunun uzamamış olması, güzel resim yapamama durumları birer kıyas konusu olabilir. Bu durum odaktan uzaklaşmayan çocuklar ve özelden özele akıl yürütme dönemindeki çocuklar için oldukça soyut bir durumdur. Birde metin içerisinde karakterin kişisel gelişiminde bazen gecikmelerin olabileceği ve sabırla beklemesi gerektiği konusuna değinilmiştir. Çocuklar öğrenirken kıyaslama yaparlar ve bu durumun üzerinde ebeveynler durmalıdır. Açıklamalar yapılarak okunduğu zaman bu öykü genel anlamda küçük yaş aralığındaki çocukların yaş dönemine uygundur. Bu öyküde konu olarak iyilik temel olmak üzere, arkadaşlık üzerinde de durulmaktadır.

Babaannem Kime Benziyor?'da, öykünün başlığının soru ifadesi şeklinde olması ve soruya cevap arayarak öyküye başlama çocuklar tarafından ilgi çekici bulunmaktadır. Metinde, Ali babaannesinin masal anlatırken hayvan taklitlerini yapması sonucunda babaannesinin hangi hayvana benzediğini hayal etmesi ile devam ederken en sonunda babaannesinin Ali'nin kendisine benzediğini belirtmesiyle bitmektedir. Bu öyküde konu olarak çocuğun eğitiminin, çocuk

gerçekliğinden gelen oyun oynama temel olmak üzere, doğa sevgisi üzerinde de durulmaktadır. Bununla birlikte öyküde, çocukların akıllarına takılan her soruyu sorma özgürlüğüne sahip olduklarına da değinilmektedir. Ayrıca büyükbabanın Ali'nin bitmek bilmeyen sorularına sabırla cevap vermesi, yetişkinlerin çocuklar ile iletişimde sabırlı olmaları gerektiğini ve çocukların soru sormalarını engelleyici bir tepkide bulunmamaları gerektiği de konu edinilmiştir. Öykü küçük yaş aralığındaki çocukların yaş dönemine uygundur.

Ay Ne Zaman Gelecek?'de, öykünün başlığının soru ifadesi şeklinde olması ve soruya cevap arayarak öyküye başlama çocuklar tarafından ilgi çekici bulunmaktadır. Metinde, gece karnı acıktığı için uykusundan uyanan tavşanın karanlıktan da korkması sonucunda arkadaşlık kurdukları ayın ve tavşanın gökyüzündeki yıldızlarla yaşadıkları maceraların anlatımıyla bitmektedir. Öyküde, tavşanın yıldızlar hakkında bilgi sahibi olması bilgilendirici bir konunun varlığını da belirtmektedir. Ayrıca başlığa göre konu düşünüldüğünde ay ile tavşanın bir buluşma saatine değinilmemiş olduğu görülmektedir. Ay tavşana söz verip gelmeme gibi bir durum da söz konusu değildir. Kısacası tavşanın ayın gelmesiyle ilgili bir kaygısı bulunmamaktadır. Bu öyküde konu olarak arkadaşlık üzerinde durulmaktadır. Öykü küçük yaş aralığındaki çocukların yaş dönemine uygundur.

Meyveleri Kim Yemiş?'de, öykünün başlığının soru ifadesi şeklinde olması ve soruya cevap arayarak öyküye başlama çocuklar tarafından ilgi çekici bulunmaktadır. Metinde, ormandaki hayvanların ve ayın ormandaki meyveleri yemesiyle bu kadar meyveyi kimin yediği düşündürülerek bitmektedir. Yaşlı bir adamın hayvanları beslemek için elinden geleni yapması toplumsal bir duyarlılığı göstermektedir. Dahası ormana gelen insanların atıklarını doğaya bırakmasından ormandaki hayvanların duyduğu rahatsızlığa değinilmektedir. Bukalemunun renkten renge girmesi doğal bir deri pigmenti değişimiyken, burada mecaz bir anlamda verilmesi küçük yaş aralığındaki özellikle odaktan uzaklaşamayan, özelden özele akıl yürütme dönemindeki çocuklar için oldukça soyut bir durumdur. Fakat öykü genel anlamda küçük yaş aralığındaki çocukların yaş dönemine uygundur. Doğanın nezih ve güzel ortamını bozan bu kirliliğe değinilerek doğayı koruma bilinci verilmek istenilmiştir. Yazarın bu şekilde toplumsal duyarlılığa değindiği de görülmektedir. Bu öyküde konu olarak doğa sevgisi üzerinde durulmaktadır. Ayrıca doğanın dört mevsim döngüsü üzerinde

canlıların yaşamındaki değişimleri konu alan öykü kitabında çevre bilinci verilmeye çalışılmaktadır.

Yağmurlu Bir Gün'de konu, yağmurlu bir günde dışarı çıkıp oyun oynayamayan Cem'in canı sıkılması üzerine camın önünde hayal kurarak kendi kendisiyle oyun oynamasından bahsetmektedir. Cem kendisini bir arı, tavşan, tilki, timsah, leopar, ayı, penguen, kuzu, kedi, kurbağa ve kurt şeklinde düşünmesiyle ve bu hayvanların bir gün içinde kendi arkadaşlarıyla nasıl eğlendiklerini düşünmesiyle bitmektedir. Tüm hayvanları mutlu ve hayatından memnun olarak düşünmektedir. Böylelikle kendi can sıkıntısını da gidermiş olur. Bu öyküde konu olarak çocuk gerçekliğinden gelen oyun oynama ve eğlence temel olmak üzere, doğa sevgisi üzerinde de durulmaktadır. Öykü küçük yaş aralığındaki çocukların yaş dönemine uygundur.

Farklı Ama Aynı'da konu, çoban ve sürüsündeki ön ayakları tutmayan bir oğlağın çobanın bir icadı ile yürüyebilmesi sonucunda büyüyüp yavrularının olmasından bahsedilmektedir. Sürü içerisinde bir tek yürüyemeyen hayvan vardır. Bu yüzden farklıdır fakat sürü tarafından kabul görür. Tüm hayvanlar hep birlikte eğlenirler. Çobanın yürüyemeyen oğlağına bisiklete benzer şekilde bir icat yapması hayvanlarına olan düşkünlüğünü ve zor durumda olan bir duruma müdahale etme isteğine değinilmektedir. Ayrıca fiziksel bir engel durumuna yazarın yer verdiği bu öykü diğer öykülerinden oldukça farklı bir yere ve öneme sahiptir. Öykülerde konularda sürekli olarak her şey kusursuz olarak verilirken bu öyküde alışılmışın dışında bir konu işlenmektedir. Bu şekilde yazarın toplumsal duyarlılığına değindiği de görülmektedir. Bu öyküde konu olarak iyilik temel olmak üzere, farklılıklardan dolayı ötekileştirmeme ve kabul görme üzerinde de durulmaktadır. Küçük yaş aralığındaki çocuklar için ötekileştirme kavramı oldukça soyut bir kavramdır. Ayrıca küçük yaş aralığındaki çocuklar için kabul görme son derece önemli olmasına rağmen kavram olarak bunu anlamaları yaş döneminden dolayı güçtür. Bu tarz soyut kavramlar küçük yaş aralığındaki çocuklara hissettirilerek geçilmelidir. Açıklamalar yapılarak okunduğu zaman öykü genel anlamda küçük yaş aralığındaki çocukların yaş dönemine uygundur.

Bu Kış Kimse Üşümeyecek'de, öykünün başlığının bir yargı ifadesi şeklinde olması ve bu yargıyı destekleyecek argümanı keşfetme isteği ile öyküye başlama çocuklar tarafından ilgi çekici bulunmaktadır. Metinde, soğuk kış sabahı üşüyerek uyanan kır faresinin topladığı çalı yığınına tavşan, tilki ve ayı ile hep

birlikte çekerken fırtına çıkmıştır. Hep birlikte çekmeye çalıştıkları çalı yığını fırtına sebebiyle yıkılmıştır ve altında kalmışlardır. Üstlerine düşen çalıları fırtınadan korunmak için sığınak olarak değerlendirmeleriyle öykü bitmektedir. Bu öyküde konu olarak yardımlaşma temel olmak üzere, arkadaşlık ve iyilik üzerinde de durulmaktadır. Öykü küçük yaş aralığındaki çocukların yaş dönemine uygundur.

Guguklu Saatin Küçük Kuşu'nda, yaşlı saat ustasının yapmış olduğu birçok saat ve aksesuar içerisinde guguklu saatin içindeki kuşun kedi tarafından merak edilmesi anlatılmaktadır. Yaşlı saat ustasının olmadığı bir zamanda kedinin saati düşürüp kırması sonucu kuşun uçup gitmesiyle ve yaşlı saat ustasının eve dönmesiyle bitmektedir. Yaşlı saat ustası orman içerisinde yaşamaktadır ve yaşadığı yeri çok sevmektedir. Ormandaki hayvanları beslemekte ve çok sevmektedir. Yazar toplumsal duyarlılığı ön plana çıkarmak istemiştir. Fakat bu durum odaktan uzaklaşmayan çocuklar ve özelden özele akıl yürütme dönemindeki çocuklar için oldukça soyut bir durumdur. Özellikle kış mevsiminde doğadaki hayvanların beslenmelerine yardımcı olunması gerektiğine değinilmiştir. Bu öyküde konu olarak doğa sevgisi temel olmak üzere, iyilik üzerinde de durulmaktadır. Öykü küçük yaş aralığındaki çocukların yaş dönemine uygundur.

Oral'ın 15 öykü kitabının çoğunda ana fikir metnin bütününe hâkimdir. Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga, Kırmızı Elma, Kirpi ile Kestane, Benekli Fare mi Gördünüz mü? Küçük Fare Bidi, Kırmızı Kanatlı Baykuş, Ay Ne Zaman Gelecek? Farklı Ama Aynı ve Bu Kış Kimse Üşümeyecek öykü kitaplarının ana fikrinde, zor durumda kalan herkesin yardımına koşulması gerekmektedir, cümlesi hâkimdir. Genel anlamda ise, bu ana fikir metinlerin bir kısmında değil bütününe hâkimdir. Ayrıca Benekli Faremi Gördünüz mü? öykü kitabında Pinokyo'nun söylemiş olduğu yalanlardan dolayı burnunun uzaması, yalan söylemenin kötü bir alışkanlık olduğu ana fikrini de vermektedir. Meyveleri Kim Yemiş? öykü kitabında ise, doğayı korumalı ve ona sahip çıkmalıyız, ana fikri metnin bütününe hâkimdir ve metnin ilk bölümünde doğayı koruduğumuzda doğanın ne kadar güzel olduğundan bahsedilip sonrasında da doğaya insan tarafından verilen zarara değinilmektedir. Baloncu Dede ve Üç Küçük Yaramaz öykü kitabının ana fikri ise, ailemizin haberi olmadan başka yere gitmemeliyiz, ana fikrini vermektedir ama bu ana fikir metnin bütününe hâkim değildir. Ancak Pirinç Lapası ve Küçük Ejderha, Babaannem Kime

Benziyor? Yağmurlu Bir Gün ve Guguklu Saatin Küçük Kuşu öykü kitaplarının net bir ana fikri bulunmamaktadır. Karakterlerin sürekli değişen durumlar içerisinde bulunmasından kaynaklanmaktadır.

Oral'ın 13 öykü kitabındaki karakterler her yaş grubuna uygun olduğu gibi küçük yaş aralığındaki çocukların yaş dönemine de uygundur. Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga öykü kitabındaki Böğürtlen Cini, küçük yaş aralığındaki çocuklar tarafından bir cinin neye benzediği merak konusu olduğu kadar soyuttur. Farklı Ama Aynı öykü kitabındaki engelli oğlağın yürüyememesi günlük hayatta karşılaşıma olasılığı değişkenlik gösterdiği için ya da daha önce engelli bir varlık görmemiş bir çocuk için soyut kalabilir. Dahası normalin dışında olduğu için ayırt edici yanı çoktur. Genel olarak kitapların içeriğindeki karakterler ise, çoğunlukla hayvanlardan seçilmiştir. Modern bir fabl niteliğindedir ve klasik fablda olduğu gibi tüm karakterler insan dışı olan varlıklardan oluşmamaktadır. Baloncu Dede ve Üç Küçük Yaramaz öyküsünde baloncu dede, Küçük Fare Bidi öyküsünde sirk sahibi ve halk, Babaannem Kime Benziyor? öyküsündeki tüm karakterler, Meyveleri Kim Yemiş? öyküsündeki yaşlı adam, Yağmurlu Bir Gün öyküsünde Cem, Farklı Ama Aynı öyküsünde çoban, Guguklu Saatin Küçük Kuşu öyküsünde yaşlı saat ustası insan karakterleridir. Ayrıca Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga öykü kitabında ağaç, Kirpi ile Kestane öykü kitabında kestane, Ay Ne Zaman Gelecek? öykü kitabında ay ve yıldızlar doğadaki varlıklardan seçilen karakterlerdir. Oral, öykü kitaplarında insan, hayvan ve doğadaki diğer varlıklardan olan karakterlerini birbirini tamamlayıcı birer unsur olarak ve insanın doğa ile arkadaş olduğu bilincini kazandırmak amacıyla tercih etmiştir. Böylelikle modern fablın karakteristik yapısında uygun olduğunu göstermektedir.

Karakterler, hareketlilik bakımından genellikle durağan ve olaylar karşısında oldukça sakinidir. Örneğin, Kirpi ile Kestane' de kirpi dikenlerinin dolaşmasına rağmen son derece sakin ve anlayışlıdır. Bir telaşı olduğu görülmemektedir. Pirinç Lapası ve Küçük Ejderha öykü kitabında, küçük ejderha da doğum günü pastası için bir şey bulamamış olmasına rağmen hiçbir telaşa kapılmamakta ve gayet rahat evin yolunu tutmaktadır. Karakterlerin duygusal yönden de çok güçlü olmadıkları ve içinde buldukları duygularını coşkun bir biçimde yaşamadıkları görülmektedir. Örneğin, Benekli Faremi Gördünüz mü? öykü kitabında Zeytin, oyuncak faresini kaybetmiş olmasına rağmen duygusal açıdan hiçbir şey olmamışçasına normal davranmaktadır. Zeytin, üzüntüsünü daha belirgin ve ön planda yaşayabilirken

oldukça sıradan bir duygu gibi yansıtılmaktadır. Kırmızı Kanatlı Baykuş öykü kitabında, baykuşun kanatlarının kızarmadığı için uçamayışı oldukça durağan bir anlatıma sahiptir. Baykuşun bu kadar üzüntü duyduğu bir durumun anlatımı için, hislerini ön plana çıkaracak kelimeler seçilmelidir. Meyveleri Kim Yemiş? öykü kitabında da, bukalemunun çevrenin kötü bir şekilde bırakılmış olması durumuna olan üzüntüsü ve bundan kaynaklı renkten renge girdiği belirtilmiştir. Renkten renge girme deyiimiyle güçlü bir ifade kullanımından sonra öyküdeki birkaç farklı karakterle de bu durum üzerinde durulmuştur. Söz konusu olan doğa sevgisi ve bilinci gibi önemli bir kazanım için ısrarla üzerinde durulması gerekli görülmektedir. Bu Kış Kimse Üşümeyecek ve Kırmızı Elma kitaplarında ise, benzer karakterler olduğu görülmektedir. Bu karakterlerin her birini benzer kılan durum, her iki öyküde de karakterlerin duygularının ifade edilmesinde yetersiz kalınması nedeniyledir. Her birinin ayırt edilebileceği net bir duygu verilmemiştir. Oysa ki, küçük yaşa aralığındaki çocuklar için duyguların daha açık ve anlaşılır verilmesi doğru duygu kazanımı için önemlidir.

Karakterlerin cinsiyet dağılımına bakıldığında örneğin, Baloncu Dede ve Üç Küçük Yaramaz' da kuzu ve oğlak, Benekli Faremi Gördünüz mü?' de büyükanne, Pirinç Lapası ve Küçük Ejderha' da anne ejderha, Babaannem Kime Benziyor? ' da babaanne, Meyveleri Kim Yemiş?' de anne kirpi, Yağmurlu Bir Gün' de anne karakterleri yardımcı karakterler olarak kadın cinsiyetine sahiptir. Kırmızı Kanatlı Küçük Baykuş' da anne baykuş ve Farklı Ama Aynı' da ise ana karakter olan keçi bir kadın cinsiyetini temsil etmektedir. Kırmızı Elma ve Bu Kış Kimse Üşümeyecek kitaplarında ise cinsiyet tanımı belirsizdir. Diğer kitaplardaki karakterlerde ise, erkek cinsiyetine sahip ana karakterler bulunmaktadır. Cinsiyet dağılımını ana karaktere göre düşündüğümüzde erkek cinsiyetine ağırlık verildiğini görmekteyiz. Tüm bunlarla birlikte metinlerin kurgusundaki karakterlerin, büyükanne, büyükbaba, babaanne ve dede gibi aile büyükleriyle renklendirilerek desteklenmesi toplumsal yapının dinamiğinin düşünüldüğünü ve geniş aile sevgisinin ön plana çıkarıldığını da göstermektedir.

Feridun Oral, kitaplarının iletileri ana karakterler ile ilişkilendirerek vermiştir. Toplum ve kültürel yapının güçlü olmasını sağlayan yardımsever olma, iyi olma, paylaşma, anlayışlı olma, güvenilir olma, meraklı olma, keşfedici olma, arkadaşlık, azimli olma, eğlenmeyi bilme, mutlu olma, sağlıklı olma, merhametli olma, doğayı

sevme, cesur olma, bilinçli olma sadece toplum için değil kişilerin iyi insan olabilmesi için de önemlidir. Genel anlamda öykülerdeki tüm ana karakterler arkadaşlık, iyi olma ve cesur olma iletisini vermektedir. Tablo 9'a bakıldığında bu iletilerin tamamı kitaplardaki ana karakterlerle okurlara verilmesi amaçlandığı gözlenmektedir.

Tablo 9

Öykü Kitaplarındaki Ana Karakterler ile Verilen İletiler

KİTAPLAR	ANA KARAKTER	İLETİLER
1. Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga	Böğürtlen Cini/Sarı Gaga	İyi olma/Arkadaşlık/Güvenilir olma/Cesur olma/Doğayı sevme
2. Kırmızı Elma	Tavşan/Arkadaşları	Yardımseverlik/Paylaşma/İyi olma
3. Kirpi ile Kestane	Kirpi/Kestane	Merhametli olma/Azimli olma/İyi olma
4. Baloncu Dede ve Üç Küçük Yaramaz	Baloncu dede/Üç küçük yaramaz	Güvenilir olma/Merhametli olma/Doğayı sevme/Eğlenmeyi bilme
5. Benekli Faremi Gördünüz mü?	Zeytin	Mutlu olma/İyi olma/Keşfedici olma/cesur olma
6. Pirinç Lapası ve Küçük Ejderha	Küçük ejderha	Mutlu olma/Arkadaşlık/Keşfedici olma
7. Küçük Fare Bidi	Bidi	Azimli olma, cesur olma
8. Kırmızı Kanatlı Baykuş	Baykuş/Fare	Arkadaşlık/Azimli olma/Güvenilir olma
9. Babaannem Kime Benziyor?	Ali/Babaanne	Mutlu olma/Meraklı olma/Anlayışlı olma/Bilinçli olma/Doğayı sevme
10. Ay Ne Zaman Gelecek?	Tavşan/Ay	Arkadaşlık/Eğlenmeyi bilme
11. Meyveleri Kim Yemiş?	Ormandaki hayvanlar	Mutlu olma/Merhametli olma/Anlayışlı olma/Doğayı sevme
12. Yağmurlu Bir Gün	Cem	Anlayışlı olma/Mutlu olma/Arkadaşlık/Eğlenmeyi bilme/Keşfedici olma/Doğayı sevme
13. Farklı Ama Aynı	Çoban/Keçi	Merhametli olma/Anlayışlı olma/Doğayı sevme/Arkadaşlık/Cesur olma/Keşfedici olma
14. Bu Kış Kimse Üşümeyecek	Fare/Arkadaşları	Yardımseverlik/İyi olma/Paylaşma
15. Guguklu Saatin Küçük Kuşu	Saat Ustası/Kuş	Merhametli olma/Anlayışlı olma/İyi olma/Doğayı sevme

Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga'da, ağacın Böğürtlen Cini'nden Sarı Gaga'ya bakması için yardım istemesi güvenilir olma; Böğürtlen Cini'nin Sarı Gaga'yı ağacın en üstünden alıp evine almasıyla cesur ve iyi olma; Sarı Gaga'nın kendisini kanadı kırırken koruyan ağaca yıldırım çarpması sonucu üzülp yeşermiş bir dal filizini getirip cinden dikmesini istemesi doğayı sevme ve iyi olma kavramlarını açıklamaktadır. Ayrıca cinin ve kuşun birlikte iyi anlaşıyor olması arkadaşlık kavramına değinmektedir. Aşağıdaki öykü içerisindeki alıntılar ana

karakterin tutum ve davranışları ile verilen iletileri örnelemektedir:

“Yaşlı ağaç tekrar seslenerek, “Gel dalıma otur, biraz dinlen ve anlatacaklarımı dinle!” dedi.”

“Yaşlı ağaç bana her şeyi anlattı. Eğer istersen benimle gelip bahara kadar yanımda kalabilirsin. Kanatlarının güçlenmesi ve çok uzaklara uçabilmen için iyi beslenmen gerekir.”

“(Böğürtlen Cini) En tepedeki dallara ulaştığında küçük kuşu gördü.”

“Ama küçük kuş birden gagasında yeni filizlenmiş bir dalla geldi.”

Kırmızı Elma’da, tavşanın elmayı koparabilmesine yardımcı olan arkadaşları yardımseverlik ve iyi olma; elmayı düşürdükten sonra her birine elmadan verilmesi de paylaşma kavramlarını açıklamaktadır. Aşağıdaki öykü içerisindeki alıntılar ana karakterin tutum ve davranışları ile verilen iletileri örnelemektedir:

“Bu ağaca çıkamam, çok küçüğüm, düşerim ama belki başının üzerine çıkarsam elmayı koparabilirim.” (Fare)

“Hımmm, güzel bir elma ama biraz üşütmüşüm, ağaca çıkamam, belki kuyruğumla düşürebilirim.” (Tilki)

“Tekrar ağacın altına gelip (ayı, tilki, tavşan ve fare) birbirlerinin üzerine çıktılar.”

“Yaşasın işte koparmayı başardık, deyip hep birlikte elmayı paylaşip yediler.”

Ayrıca zor durumda kalan birine yardımcı olunması gerektiği iletilerini soğuk kış günü tavşana yardımda bulunan kır faresi, tilki ve ayının yapmış olduğu iyilikle gösterilmektedir.

Kirpi ile Kestane’ de, kirpi, üstüne düşen kestaneye anlayışla davranması merhametli olma; ormandaki hayvanların birbirine dolaşan dikenleri ayırabilmeleri direkt yardımcı olmasalar bile yardım alabilmeleri için yol göstermeleri iyi olma kavramlarını açıklamaktadır. Karakterlerin içinde buldukları zor durumu çözüme kavuşturma adına çaba harcamaları azimli olma kavramına da değinmektedir. Ayrıca zor durumda kalan birine yardımcı olunması gerektiği iletilerini de vermektedir. Aşağıdaki öykü içerisindeki alıntılar ana karakterin tutum ve davranışları ile verilen iletilerini örnelemektedir:

“Kestane, “Ben annemi istiyorum.” diye ağlıyordu. “Gece olunca korkarım ben, annemi isterim.” Küçük kirpi bunun üzerine koşmaya başladı.”

Küçük kirpinin, kestanenin üzülmesine dayanmayıp bir an önce çözüm bulmak için acele etmesi onun anlayışlı biri olduğunu göstermektedir.

Baloncu Dede ve Üç Küçük Yaramaz’da, baloncu dedenin hayvanları için pamuk helvası yapması doğayı sevmesi; üç küçük yaramazın annelerinden habersiz olarak balona binmelerine baloncu dedenin tepki göstererek hemen annelerinin yanına götürmesi güvenilir olma; baloncu dedenin olgunlaşmamış bulutları yerine bırakması merhametli olma kavramlarını açıklamaktadır. Aşağıdaki öykü içerisindeki alıntılar ana karakterin tutum ve davranışları ile verilen iletileri örneklemektedir:

“Sonra da küçük beyaz bulutları çubuklara takar, üzerine renkli toz şeker serperek üç yaramazın çok sevdiği pamuk helvalardan yaparmış.”

“Ama Baloncu Dede balona habersiz binen üç yaramazı dinlememiş, hemen balonu yere indirmeye başlamış.”

“İyice yükseldikten sonra sepetteki henüz olgunlaşmamış tombul bulutu yerine bırakmak için eline aldığı anda...”

Benekli Faremi Gördünüz mü?’de, her hafta büyükannesi ve büyükbabasını ziyarete giden Zeytin’ e büyükannesinin en sevdiği ciğerli çörekleri yapması ve büyükbabasının masallar okuması mutlu olma kavramını açıklamaktadır. Kaybolan eşyasını bulmadaki çabası keşfediciliğini ve bulmak için her türlü zorluğu göze alması cesur olma kavramlarına değinmektedir. Aşağıdaki öykü içerisindeki alıntılar ana karakterin tutum ve davranışları ile verilen iletileri örneklemektedir:

“Pinokyo masalda söylediği yalanlardan dolayı uzamış burnunu kucağında taşımaktan çok yorulmuştu.”

““Himm... Sanırım faren büyükannenin önlüğünün cebinde uyuyor.” dedi ve burnu birden küçülerek eski haline döndü.””

Pirinç Lapası ve Küçük Ejderha’da, küçük ejderhanın ailesi ile doğum günü ve kendi gelişimi hakkında konuşması mutlu olma; doğum günü pastası için keşfe çıktığında tanışıp davet ettiği arkadaşlarının doğum gününe gelmesi keşfedicilik

ve arkadaşlık kavramlarını açıklamaktadır. Aşağıdaki öykü içerisindeki alıntı ana karakterin tutum ve davranışları ile verilen iletileri örneklemektedir:

“Hep birlikte oynamışlar, eğlenmişler, kocaman pastayı bir çırpıda yiyip bitirmişler.”

Küçük Fare Bidi’de, Bidi meslek seçiminde kendi ilgi alanını seçerek ısrarlı bir şekilde ilerlemesiyle meslek seçiminde azimli olunması gerektiğine dair fikir vermektedir. Ayrıca korkmadan hayvanları terbiye etmesi cesur olma kavramına değinmektedir. Aşağıdaki öykü içerisindeki alıntılar ana karakterin tutum ve davranışları ile verilen iletileri örneklemektedir:

“En büyük hayali kaplan terbiyecisi olmaktı.”

“Odasının duvarları vahşi kaplan resimleriyle doluydu. Bidi akşam olunca yatağına uzanıp kaplanlarla ilgili kitaplar okur.”

Ayrıca herkesin kendi ilgi alanlarına yoğunlaşınca mutlu bir yaşama sahip olabileceği iletileri Bidi’nin kaplan terbiyecisi olmasıyla ifade edilmektedir.

“Bidi zor da olsa çiftlikteki bütün hayvanları eğitmişti.”

Kırmızı Kanatlı Baykuş’da, küçük baykuşun kanatları gelişmediği için uçmak için çaba harcaması azimli olma; küçük baykuşun kanatlarının kızarmasına yardımcı olan fare arkadaşlık; farenin gelincikle, kırmızı elma ve ipe baykuşun kanatlarını kızartıp uçuşmasını sağlama önerileri küçük baykuşun fareye olan inancı güvenilir olma kavramlarıyla açıklanmaktadır. Aşağıdaki öykü içerisindeki alıntılar ana karakterin tutum ve davranışları ile verilen iletileri örneklemektedir:

“Bunun için bir demet gelincik yeterliydi.”

“Elma kabuklarından uzun bir kurdele yaptı. Küçük baykuşun yanına dönüp kanatlarına doladı.”

“Fare yumağı onun kanatlarına sarmaya başladı.”

Babaannem Kime Benziyor?’da, Ali’nin babaannesi ve dedesi ile olan diyalogları mutlu olma ve anlayışlı olma; Ali’nin bitmek bilmez soruları meraklı olma ve dedesinin sabırla cevap vermesi sabırlı olma kavramlarını açıklamaktadır. Ali tüm bu soruları, babaannesinin hangi hayvana benzediğini sorması, bilinçli olarak sorduğu fark edilmektedir. Bu durumda da bilinçli olma

kavramı söz konusudur. Aşağıdaki öykü içerisindeki alıntılar ana karakterin tutum ve davranışları ile verilen iletileri örnelemektedir:

“Birlikte çok eğleniyorlardı.”

“Ali babaannesini çok seviyordu.”

“Ali o sabah resim defterine babaannesinin, dedesinin ve küçük bir kuzunun resmini çizdi.”

Ay Ne Zaman Gelecek?’de, tavşanın ay ile kurduğu arkadaşlık kavramı açıklanmaktadır. Ay, tavşan ve yıldızların hep birlikte eğlenmesi eğlenmeyi bilme kavramını açıklamaktadır. Ayrıca “...Yiyecek bir şeyler arıyorum, fakat orman çok karanlık. Biraz korkuyorum, fazla uzağa gidemiyorum.” diyen tavşanın gece karanlıkta korkuyor olması, çocukların bazılarının da karanlıktan korkmasına değinilerek bu durumun doğal bir şey olduğu ifade edilmiştir. Aşağıdaki öykü içerisindeki alıntılar ana karakterin tutum ve davranışları ile verilen iletileri örnelemektedir:

Meyveleri Kim Yemiş?’de, ormanda yaşayan hayvanların yedikleri yiyeceklerle mutlu bir yaşam sürdürdükleri için mutlu olmayı; örümceğin ağını kanatlı hayvanların her birinin bozmamak için hayranlıkla uzaktan seyretmeleri anlayışlı olmayı; bukalemunun piknik yapanların atıklar içinde bıraktıkları alanda, etrafı kirli gördüğü için utanması, çevre bilincinin önemli olduğunu yani doğayı sevme ve yaşlı adamın sakalının içine yuva yapan kuşlara karşı olan ilgisi merhametli olma kavramını açıklamaktadır. Aşağıdaki öykü içerisindeki alıntılar ana karakterin tutum ve davranışları ile verilen iletileri örnelemektedir:

“Su damlaları ağın üstünde inci kolye gibi duruyormuş. Yusufçuk, arılar ve kanatlı böcekler ağın üzerindeki damlaları sayıyor, bozmamak için uzaktan hayranlıkla seyrediyorlarmış.”

“Etraf öyle pismiş ki, utancından renkten renge girmiş!”

“Çok dikkatli ve yavaş yürüyormuş. Çünkü kuşların gitmesini hiç istemiyormuş.”

Yağmurlu Bir Gün’de, Cem’in her bir hayvanın doğası gereği günlük yaptığı şeylere uyum sağlayarak anlayışlı olma; birbirleriyle iyi anlaşmaları arkadaşlık; Cem’in tüm hayvanlarla birlikte oyunlar oynaması, şarkılar söylemesi eğlenmeyi

bilme ve mutlu olma ve son olarak da yağmurlu bir günde nasıl mutlu olacağını düşünerek bulması keşfedici olma kavramlarını açıklamaktadır. Aşağıdaki öykü içerisindeki alıntılar ana karakterin tutum ve davranışları ile verilen iletileri örneklemektedir:

“Bahçedeki kovanda yaşayan kraliçe arıyı ziyarete gitti. Tarçın kokulu ballı kurabiyelerinden yedi.”

“Nehirdeki timsahlarla birlikte yüzdü. Suaygırlarıyla çamur banyosu yaptı.”

“Penguenlerle denizde yüzdü.”

Yukarıdaki alıntı cümlelerde Cem, kendisini hayal ettiği hayvanların yaşamlarında, oldukça uyumlu davranmaktadır. Bu şekilde oyun oynarken uyumlu bir arkadaş olmanın iletisini vermektedir.

Ayrıca yağmurlu bir gün gibi dışarı çıkılması uygun olmayan zamanlarda başka bir şekilde günün değerlendirilmesi iletisi Cem'in hayal dünyasının zengin oyunları ile ifade edilmektedir.

Farklı Ama Aynı'da, çobanın ön ayakları tutmadığı için yürüyemeyen oğlağın farklılığına merhamet ve anlayış göstermesi kavramları açıklanmaktadır. Çobanın yürüyemeyen oğlağı için bir şey yapma isteği hem merhameti hem de doğayı sevmeyi ve engelli keçinin zor durumdaki bir arkadaşına yardım etmesi cesur olmayı ifade etmektedir. Aynı zamanda tüm hayvanların birbiri ile mutlu vakit geçirmesi arkadaşlık kavramını açıklamaktadır. Aşağıdaki öykü içerisindeki alıntılar ana karakterin tutum ve davranışları ile verilen iletileri örneklemektedir:

“Ama sürüdeki diğer yavruardan biraz farklı doğmuştu. Çoban, bacaklarındaki güçsüzlüğü hemen fark etti. Onu kucağına aldı.”

“Çoban o günden sonra yürüyemeyen oğlağı heybesinde taşıdı.”

“Çoban bir gün sürüsü otlarken, küçük oğlağı bakarak yere bir şeyler çiziyor, uzun uzun düşünüyordu. Sonra yamaçtaki fındık dallarından kesti. Onları eğip büktü, sepet gibi örmeye başladı.”

“...küçük oğlağı kucağına alıp avluya çıkardı. Ona ağaç dallarından değişik bir bisiklet yapmıştı.”

Ayrıca yaşamımızdaki engeller mutlu olmamızı etkilememeli ve farklılıklara saygılı olmalıyız iletilerini çobanın yürüyemeyen oğlağı karşı gösterdiği hoşgörü ve yardımseverlikle de ifade edilmektedir.

“Hızla büyüyen yavruar otlakta koşup oynuyordu. Oğlağın yaptığı inatçı

keçi taklidine gülüyor, birlikte çok eğleniyorlardı.”

Bu Kış Kimse Üşümeyecek’de, farenin çalıları çekmesine yardımcı olan arkadaşları yardımseverlik ve iyi olma; hep birlikte topladıkları çalılardan herkese vererek paylaşma kavramını açıklamaktadır. Aşağıdaki öykü içerisindeki alıntılar ana karakterin tutum ve davranışları ile verilen iletileri örneklemektedir:

“Arkadaşı tavşandan yardım istemeye gitti.”

“Kızağımı yeni tamir etmiştim ama yine de deneyelim.”

Telaşla ayının inine gittiler, ondan yardım istediler.”

Ayrıca zor durumda kalan birine yardımcı olunması gerektiği iletilisini soğuk kış günü fareye yardımda bulunan tavşan, tilki ve ayının yapmış olduğu iyilikle de ifade edilmektedir.

“Çalı yığını bir anda üstlerine devrildi.”

“Çalılar onlara sığınak olmuştu.”

“Küçük kır faresinin topladığı çalı çırpyı paylaşıp yuvalarına taşıdılar. Bu kış kimse üşümeyecekti.”

Guguklu Saatin Küçük Kuşu, yaşlı saat ustasının kışın hayvanlara yiyecek vermesi iyi ve merhametli olma; saat yapmaya uygun kurumuş ağaç araması merhamet; saatinin kırılması olayında sakin tavırla muamelede bulunması anlayışlı olma kavramlarını açıklamaktadır. Aşağıdaki öykü içerisindeki alıntılar ana karakterin tutum ve davranışları ile verilen iletileri örneklemektedir:

“Yaşlı adam soğuk kış günlerinde yiyecek götürüp hayvanların karnını doyuruyordu.”

“Bazı günler ormanda saat yapmaya uygun kurumuş ağaç arıyordu.”

“Saati yere düşmüş görünce çok şaşırıldı. Kapı rüzgârdan açılmış herhalde, diye düşündü.”

Oral’ın öykü kitaplarındaki konu dağılımları Tablo 10’da görüldüğü gibi, evrensel değerler üzerinedir ve her birinin özellikle küçük yaş aralığındaki çocuklarda ve diğer okurlarda da olumlu düşünce uyandıracak niteliğe sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 10

Öykülerin Konularının Evrensel Değerleri

KİTAPLAR	KONULAR
1. Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga	Arkadaşlık, iyilik, yardımlaşma
2. Kırmızı Elma	Arkadaşlık, yardımlaşma
3. Kirpi ile Kestane	İyilik, yardımlaşma
4. Baloncu Dede ve Üç Küçük Yaramaz	Arkadaşlık, çocuk gerçekliği
5. Benekli Faremi Gördünüz mü?	İyilik
6. Pirinç Lapası ve Küçük Ejderha	Arkadaşlık
7. Küçük Fare Bidi	Doğa sevgisi, iyilik
8. Kırmızı Kanatlı Baykuş	Arkadaşlık, iyilik
9. Babaannem Kime Benziyor?	Çocuk gerçekliği, doğa sevgisi
10. Ay Ne Zaman Gelecek?	Arkadaşlık, doğa sevgisi
11. Meyveleri Kim Yemiş?	Doğa sevgisi
12. Yağmurlu Bir Gün	Doğa sevgisi, çocuk gerçekliği
13. Farklı Ama Aynı	İyilik, yardımlaşma
14. Bu Kış Kimse Üşümeyecek	Arkadaşlık, yardımlaşma
15. Guguklu Saatin Küçük Kuşu	İyilik, doğa sevgisi

Oral'ın 15 öykü kitabındaki metinlerin her biri Tablo 10'a bakıldığında görüldüğü gibi evrensel değerler üzerine kuruludur. İdeolojik söylemler ve yanı sıra empoze edilen bir unsur yer almamaktadır. İdeolojik bir kaygıdan uzak durulan bu 15 öykü kitabında okurların kişisel gelişimine ve okurun doğasına zarar verebilecek hiçbir bozucu unsur görülmemiştir. Arkadaşlık ve iyilik üzerine kurulu 15 öykü kitabında evrensel değerlerin verilmesi amaçlanmıştır. Daha iyi bir dünya için daha iyi insanlar yetiştirilmek hedeflenmiştir. Tüm insanların farklılıklara sahip bir şekilde aynı ortamı, aynı derecede eşit paylaşabileceğinin doğallığına değinilmiştir. Oral'ın 15 öykü kitabındaki karakterlerin yaşamsal, ekonomik ve sosyal olarak eşit durumlarda olduğu gözlenmektedir. Ayrıca karakterlerin ekonomik ve sosyal olarak eşit durumlarına hiç değinilmediği için ekonomik ve sosyal durumları eşit kabul

edilmektedir. Farklılık ya da ayırıştırıcı bir unsur olarak bahsedilmemiş olması, okurların yaşadığı toplumda da aynı düşünceye sahip olması için bu ileti göz ardı edilemeyecek derecede önemlidir.

Oral'ın öykü kitaplarındaki metinlerin bazılarının kurgusu akılcı düşünmeyi teşvik edici olup, kurgularının mantıksal bir düzleme sahip olduğu görülmektedir. Akılcı düşünmeyi teşvik eden 7 öykü kitabının her biri, bir problemin ekseninde çözüm bulma aşamalarını sergilemektedir. Diğer 8 kitapta ise bir durum açıklanmaktadır. Bir probleme çözüm arama çabası bulunmamaktadır. Aşağıda 7 öykü kitabındaki akılcı düşünmeyi teşvik eden örneklemeler yer almaktadır:

Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga'da, yıldırım çarpması sonucu yanmış olan ağacın yerine yeşermiş bir dal filizini getirilip ekilmesi; Kırmızı Elma'da, elmayı ağaçtan alabilmek için çözüm yolu olarak birbirlerinin omuzlarında yükselmeleri; Kirpi ile Kestane'de, kirpi ve kestane ikilisinin dolaşan dikenlerini ayırabilmek için zıplaması ve diğer hayvan dostlarından yardım istemeleri; Kırmızı Kanatlı Baykuş'da, küçük baykuşun kanatlarını kızartabilmek için gelinciklerden, kırmızı elmalardan ve kırmızı iplikten yararlanma fikirleri; Yağmurlu Bir Gün'de, yağmurlu bir günde dışarıda oyun oynamanın uygun olmaması sebebiyle Cem'in evde kendi kendisine oyunlar kurup oynaması; Farklı Ama Aynı'da, ön ayakları tutmadığı için yürüyemeyen oğlağın hareket edebilmesi için çobanın yapmış olduğu bir icat sonrasında yürümesi; Bu Kış Kimse Üşümeyecek'de, çalıkları çekebilmek için yardım isteme fikri akılcı düşünmeyi teşvik edicidir.

Aşağıda 8 öykü kitabındaki durum açıklamaları örnekleri yer almaktadır:

Baloncu Dede ve Üç Küçük Yaramaz'da, üç yaramazın gizlice baloncu dedenin balonuna binmesi; Benekli Faremi Gördünüz mü?'de, Zeytin'in kaybettiği oyuncak faresini araması; Pirinç Lapası ve Küçük Ejderha'da, küçük ejderhanın doğum günü pastası için arayışı ve doğum günü partisi; Küçük Fare Bidi'de, Bidi'nin kaplan terbiyecisi olmak istemesi; Babaannem Kime Benziyor? da, Ali'nin babaannesini birçok varlığa benzetmesi; Ay Ne Zaman Gelecek?'de, tavşan ve ayın arkadaş olması; Meyveleri Kim Yemiş?'de, ormandaki hayvanların mutluluğu ve doğanın korunması ve Guguklu Saatin Küçük Kuşu'nda da, yaşlı adamın hayvan sevgisi ve kuşlu saatinin meraklı bir kedi tarafından kırılması durumundan bahsedilmektedir. Sadece karakterlerin içinde buldukları durumlar anlatılmaktadır ve akılcı düşünmeyi teşvik edici bir unsur yer almamaktadır.

Oral'ın öykü kitaplarındaki metinlerde bir cümle birkaç kısa sözcük ile kurularak açık ve anlaşılır biçimdedir. En az iki, en fazla yirmi sekiz kelimeden oluşmaktadır. Ayrıca metinlerdeki sözcük ve cümle yapısı her yaştan okura göredir. Özellikle küçük yaş aralığındaki okur için de uygundur. Çünkü tek özne ve tek yükleme sahip cümle yapıları bulunmaktadır. Bu şekilde kitaplardaki metinler baştan sona incelendiğinde kolayca anlaşılabilir bir niteliğe sahip olduğu görülmektedir. Örneğin: *Ay Ne Zaman Gelecek?*'de geçen, "*Uykusu kaçmıştı.*" bu cümle iki kelimeden oluşmaktadır. Kısa ve açık bir cümle olduğu için her yaş grubunda kolayca anlaşılabilir şekilde yazılmıştır. Benekli Faremi Gördünüz mü?'de geçen, "*Akşam olunca en sevdiği çörek olan, büyükannesinin yaptığı ciğerli çöreklerden yiyip sütünü içtikten sonra, benekli oyuncak faresiyle birlikte büyükannesinin kucağına oturur ve dedesinin okuduğu masalları dinlerken uykuya daldı.*" bu cümle yirmi sekiz kelimeden oluşmaktadır. Uzun bir cümle olmasına rağmen küçük yaş aralığındaki okurlar tarafından kolayca anlaşılabilir şekilde yazılmıştır.

Feridun Oral'ın öykü kitaplarındaki metinlerin içeriksel açıdan Resim ve Metin Analiz Maddeleri ölçütlerine göre, resimli öykü kitapları niteliklerine uygun olduğu görülmektedir. Çalışmanın bulgularına göre, kitap başlığının uyumu, konu ve karakterlerin uygunluğu, ana fikrin hakimliği, giriş, gelişme ve sonuç kurgusunun verilmesi, akılcı düşünmeyi teşvik ediciliği ve iletinin karakterlerle ilişkilendirilmesi gibi metinler içeriksel açıdan incelendiğinde kitapların %94'ünde bu niteliklerin uygun şekilde verildiği görülmüştür. Oral'ın *Ay Ne Zaman Gelecek?* öykü kitabının başlığı haricinde diğer 14 kitabının başlığı metin içeriği ile uygundur. Benekli Faremi Gördünüz mü? Babaannem Kime Benziyor? *Ay Ne Zaman Gelecek?* ve *Meyveleri Kim Yemiş?* öykü kitaplarının başlıkları soru cümlesi şeklinde olup dikkat çekici bir özelliğe sahiptir. *Küçük Fare Bidi*, *Kırmızı Kanatlı Baykuş*, *Meyveleri Kim Yemiş?* *Farklı Ama Aynı* ve *Guguklu Saatin Küçük Kuşu* öykü kitapları küçük yaş aralığındaki okurların yaş dönemi için soyut bir içeriğe sahip olduğundan kılavuzluk edecek bir kişi ile okunması içeriği aydınlatacaktır. Oral'ın 13 öykü kitabındaki tüm karakterler her yaştan okur için uygundur. *Böğürtlen Cini* ve *Sarı Gaga* öykü kitabındaki *Böğürtlen Cini*, küçük yaş aralığındaki çocuklar tarafından bir cinin neye benzediği; *Farklı Ama Aynı* öykü kitabındaki engelli oğlağın yürüyememesi günlük hayatta karşılaşılma olasılığı

değişkenlik gösterdiği için sorgulanabilir. Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga, Kırmızı Elma, Kirpi ile Kestane, Benekli Fare mi Gördünüz mü?, Küçük Fare Bidi, Kırmızı Kanatlı Baykuş, Ay Ne Zaman Gelecek?, Farklı Ama Aynı ve Bu Kış Kimse Üşümeyecek isimli 9 öykü kitabında ana fikir metnin bütününde hâkimdir. 15 öykü kitabında da evrensel değerler yer almaktadır ve ideolojik söylemler empoze edilmemektedir. Metinlerdeki birkaç uzun cümle haricinde tüm cümleler kısa, açık ve anlaşılır bir yapıya sahiptir. Paragraflarda kısa cümlelerden oluşmaktadır. 15 öykünün metin planlaması giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşmaktadır. Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga, Kırmızı Elma, Kirpi ile Kestane, Kırmızı Kanatlı Baykuş, Yağmurlu Bir Gün, Farklı Ama Aynı ve Bu Kış Kimse Üşümeyecek öykü kitaplarının içeriği akılcı düşünmeyi teşvik edicidir. 15 öykü kitabındaki tüm cümleler tek özne ve tek eylem yapısı ile okura göredir. 15 öyküde de verilmek istenen iyi olma ve cesur olma iletileri tüm ana karakterler ile ilişkilendirilmiştir.

Feridun Oral'ın Analiz Edilen Öykü Kitaplarındaki Metinlerin Sanatsal Bulguları

Oral'ın öykü kitaplarında okumayı akıcı hale getirebilmek için söz tekrarları kullanılmaktadır. Ancak Küçük Fare Bidi, Babaannem Kime Benziyor? ve Ay Ne Zaman Gelecek? öykü kitaplarında söz tekrarları bulunmamaktadır. Çünkü macera içeren bir olayın anlatımından çok olağan bir durumun anlatımına sahip olan öykülerdir. Diğer öykülerde ise, bir hareketlilik ve macera içeren olayların anlatımı vardır. Bu yüzden olayların anlatımında hareketliliği sağlamak ve heyecanı koruyabilmek için söz tekrarları ve ikilemelerin gücünden yararlanılmaktadır. Örneğin, Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga'da, *evet evet, şaşkın şaşkın, yemyeşil, zar zor, nefes nefese, birdenbire, oradan oraya, yavaş yavaş, pırlıl pırlıl ve acı acı*; Kırmızı Elma'da, *hopladı zıpladı ve aksırıp tıksıran*; Kirpi ile Kestane'de, *mışıl mışıl, tıngır mıngır ve derin derin*; Baloncu Dede ve Üç Küçük Yaramaz'da, *hoplaya zıplaya, yavaş yavaş ve uyanır uyanmaz*; Benekli Faremi Gördünüz mü?'de, *gaak gaak ve şaşkın şaşkın*; Kırmızı Kanatlı Baykuş'da, *üzgün üzgün, doladı doladı ve sardı sardı*; Meyveleri Kim Yemiş?'de, *uzun uzun, patır patır, birer birer, sırlıklam, renkten renge, yedikçe yemek, pırlıl pırlıl, öyle çok öyle çok, salkım salkım, tek tük ve zar zor*; Yağmurlu Bir Gün'de, *rengârenk, silip süpürdü ve mışıl mışıl*; Farklı Ama Aynı'da, *sıçrayıp hopladı, uzun uzun, eğip*

büktü ve bir adım bir adım; Bu Kış Kimse Üşümeyecek'de, *çalı çırpı, üst üste, kapkara, göz gözü ve tek tek*; Guguklu Saatin Küçük Kuşu'nda, *yemyeşil ve guguk guguk* söz tekrarları ve ikilemeler ile oluşturulan kelimeler okur için dilin şairane söylemini güçlendirdiği gibi özellikle küçük yaş aralığındaki okur için hem eğlenceli hem de kolaylaştırıcı bir etkiye sahip olmakla beraber okumalarını da akıcı hale getirmektedir.

Oral'ın 15 öykü kitabının tamamında metinlerin anlaşılır ve net bir üsluba sahip olduğu görülmektedir. Örneğin, Kirpi ile Kestane'de, "*Gelemem ki, benim de senin gibi dikenlerim var. Kendimi kurtaramıyorum. Galiba dikenlerimiz dolaştı. Ne yapacağız şimdi?* "; Baloncu Dede ve Üç Küçük Yaramaz'da, "*Baloncu Dede, tombul gri bulutları merdaneyle dikkatlice sıkarak çıkan suyla bahçesindeki sebzeleri ve çiçeklerini sularmış... Sonra da küçük beyaz bulutları çubuklara takar, üzerine renkli toz şeker serperek üç yaramazın çok sevdiği pamuk helvalardan yaparmış.*"; Benekli Faremi Gördünüz mü?'de, "*Aç kurt büyükannemin yiyecek sepetini kaçırdı, senin fareni de mutlaka o kaçırmıştır.*"; Küçük Fare Bidi'de, "*Büyükbabası ona kuru samanlardan kocaman bir kaplan yapmıştı. Bidi onu öyle çabuk eğitmişti ki, kaplan tünediği fiçidan bir daha hiç inmemişti.*"; Babaannem Kime Benziyor?'da, "*Babaannenin kulakları tavşanın ki gibi uzun değil, ama tavşanların çok sevdiği havuçlardan havuçlu kek yapıyor.*"; Ay Ne Zaman Gelecek?' de, "*Kutup yıldızı küçük tavşana ufacık bir göktaş hediye etti... Elindeki göktaşının ışığı beyaz tüylerini pırıl pırıl aydınlatıyordu.*"; Meyveleri Kim Yemiş?'de, "*Kirpi kaydırağı bir güzel sallamış, bezelyelerin kabukları hemen açılmış.*" ve son olarak Yağmurlu Bir Gün'de, "*Arılar gibi vızıldayarak uçtu. Annesinin saksılardaki rengârenk çiçeklerine kondu.*" öykü kitaplarındaki anlaşılır ve açık bir üslubu göstermektedir. Aynı zamanda örneklenen cümlelerin bir şiirin kafiyelere sahip olması gibi benzer seslerle bitiyor olması, anlatıma bir ahenk kazandırdığı için mensur şiir özelliği taşıdığını da belirtmektedir.

Oral'ın 15 öykü kitabının tamamında güncel bir Türkçe kullanımına özen gösteren bir yazar olduğunu kanıtlamaktadır Fakat Küçük Fare Bidi öykü kitabında "circus" kelimesi dışında yabancı bir isim ya da kelime tercihinde de bulunulmamıştır. Ayrıca Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga'da, kulaklarına pamuk tıkama deyimini, Meyveleri Kim Yemiş?'de renkten renge girme deyimini bir deyim nasıl ve nerede kullanılacağını öğreten örneklerdendir. Meyveleri Kim Yemiş?'de,

bir elmanın bir kuş yuvası ile rüzgârda savrulması uzaktan kuşa benzetilerek benzetmenin nasıl yapılacağı anlatılmıştır. Bu gibi dil kurallarının öykü içinde geçmesi çocukların Türkçe dil bilgisi konularını işlerken benzetmeyi daha kolay kavramalarında yardımcı olmaktadır.

Oral'ın 13 öykü kitabının metinlerinin tamamı merak, heyecan, eğlence, bilinmeyeni öğrenme, karakterlerin özellikleri bakımından okurların ilgisini çekecek bir kurguya sahiptir. Okur için bir öykü ilgi çekici olduğu kadar aynı zamanda hayal dünyasına da birçok katkı sağlamaktadır. Fakat Meyveleri Kim Yemiş?'de ve Bu Kış Kimse Üşümeyecek'de metin kurgusunda okurların ilgisini çekebilecek bir unsur yer almamaktadır. Örneğin, Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga'da, Böğürtlen Cini ormanda yürürken duyduğu sesi merak etmesi ve sonra sesi bulmak için bilinmeyene yönelmesi, sarı gaganın sığındığı ağacı merak etmesi; Kırmızı Elma'da, tavşanın ağacın dalında bir elma görmesindeki heyecanı, yüksek bir ağaçtaki elmayı nasıl koparabileceklerini öğrenme çabaları; Kirpi ile Kestane'de ağaçtan kirpinin üstüne düşen kestanenin varlığını kirpinin merak etmesi, kestaneyi annesinin merakı, kestanenin kirpi ile arkadaş olmasının heyecanı; Baloncu Dede ve Üç Küçük Yaramaz'da üç yaramazın eğlenceleri ve baloncu dedenin gittiği yerlere olan merakları; Benekli Faremi Gördünüz mü?'de, Zeytin'in oyuncak faresinin nerede olduğunu öğrenme çabası; Pirinç Lapası ve Küçük Ejderha'da küçük ejderhanın doğum günü pastası için ne seçmesi gerektiğini öğrenme çabası; Küçük Fare Bidi'de, Bidi'nin kaplan terbiyecisi olma merakı, ormanda bulduğu kaplanı terbiye etme heyecanı, çiftlikteki hayvanlara bilmedikleri şeyleri öğretmesi, ineklerden süt şelalesi yapması, tavukları ipte yürütmesi; Kırmızı Kanatlı Baykuş'da, uçmayı öğrenmek isteyen küçük baykuşun arkadaşı farenin her bir önerisini büyük bir merakla ve heyecanla beklemesi ve de uygulaması; Babaannem Kime Benziyor?'da, Ali'nin meraklı soruları; Ay Ne Zaman Gelecek?'de karnı acıkan tavşanın çalılardan gelen sesi merak etmesi, tavşanın yıldızlarla tanışma heyecanı, tavşan, ay ve yıldızların eğlenmesi; Yağmurlu Bir Gün'de, Cem'in hayvanlarla birlikte eğlenmesi; Farklı Ama Aynı'da, çobanın sürüsünün kendi aralarında eğlenmesi, çobanın yaptığı bisiklete merakla bakan oğlak, ilk defa yürüyen oğlağın heyecanı; Guguklu Saatin Küçük Kuşu'nda kedinin saatin içindeki kuşu merak etmesi okurun ilgisini çekecek bir kurguya sahiptir.

Oral'ın 14 öykü kitabının metininde okuru hayal kurmaya teşvik edici

unsurlar bulunmaktadır. Fakat Meyveleri Kim Yemiş? öykü kitabında hayal kurmayı teşvik edici bir unsur yer almamaktadır. Örneğin, Kirpi ile Kestane'de, kirpinin üstüne düşen kestane ile dikenlerinin dolaşması ve dikenlerini ayırabilmek için yardım arayışı; Baloncu Dede ve Üç Küçük Yaramaz'da, baloncu dedenin bulutlardan pamuk helva yapması, balonla seyahat etmesi; Benekli Faremi Gördünüz mü? 'de, Zeytin'nin büyükanne ve büyükbabasını ziyarete gittiğinde oyuncak faresini kaybetmesi ile rüyasında gördüğü maceraları ve benekli faresini arayan Zeytin'e verilen cevaplar; Küçük Fare Bidi'de, hayvan terbiyecisi olan Fare Bidi'nin kaplan terbiyecisi olmak istemesi; Babaannem Kime Benziyor?'da, Ali babaannesinin masal anlatırken hayvan taklitlerini yapması sonucunda babaannesinin hangi hayvana benzediğini hayal etmesi; Ay Ne Zaman Gelecek?'de, gece karnı acıktığı için uykusundan uyanan tavşanla arkadaşlık kuran ayın gökyüzündeki yıldızlarla yaşadıkları maceralar; Yağmurlu Bir Gün'de, Cem'in kendisini arı, tavşan, tilki, timsah, leopar, ayı, penguen, kuzu, kedi, kurbağa ve kurt şeklinde hayal ederek, o hayvanların kendi ortamlarında davrandığı gibi oyunlar oynaması okurları hayal kurmaya ve hayal güçlerini kullanmaya teşvik etmektedir.

Feridun Oral'ın öykü kitaplarındaki metinlerin sanatsal açıdan Resim ve Metin Analiz Maddeleri ölçütlerine göre, resimli öykü kitapları niteliklerine uygun olduğu görölmektedir. Çalışmanın bulgularına göre, okumanın akıcılığı, anlaşılır bir üslubun kullanılması, ilgi çekiciliği, hayal kurmaya teşvik ediciliği ve Türkçe kullanımı gibi metinler sanatsal açıdan incelendiğinde kitapların %92'sinde beklenen niteliklerin gözlemlendiği tespit edilmiştir. Oral'ın 12 öykü kitabında söz tekrarları ve ikilemeler bulunmaktadır. Fakat Küçük Fare Bidi, Babaannem Kime Benziyor? ve Ay Ne Zaman Gelecek? öykü kitaplarında söz tekrarları bulunmamaktadır. 15 öykü kitabının tamamının metinleri anlaşılır ve açık bir üsluba sahiptir. Aynı zamanda şairane bir anlatımla yazılmış 15 öykünün anlatımı mensur şiiri de örnekler niteliktedir. Oral, anlatım tarzının yanı sıra anlatımı yaptığı dilde de büyük bir titizlikle güncel Türkçe kullanımına dikkat etmiştir. 13 öykü kitabının metinlerinin tamamı okurların ilgisini çekecek bir kurguya sahiptir. Fakat Meyveleri Kim Yemiş?'de ve Bu Kış Kimse Üşümeyecek'de metin kurgusunda okurların ilgisini çekebilecek bir unsur yer almamaktadır. 14 öykü kitabı okuru hayal kurmaya teşvik edici bir özelliğe sahipken, Meyveleri Kim Yemiş? öykü

kitabında hayal kurmayı teşvik edici bir unsur yer almamaktadır.

Bölüm 5

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu bölümde araştırmaya ilişkin sonuçlar paylaşmakta ve tartışılarak öneriler sunulmaktadır.

Sonuç ve Tartışma

1993-2017 yılları arasında Feridun Oral'ın kendisinin hem resimleyip hem de yazdığı 15 öykü kitabı çocuk edebiyatı kitaplığında yerini almıştır. Çocuk edebiyatının önemli bir aracı olan kitaplar, okurunun gerçekliğini önemseyerek ve yaşamdaki olayları okurun kendi perspektifinden göstererek, hayata hazırlanmasında yardımcı olmaktadır. Çocuk edebiyatında Oral ise, kitaplarını her yaşta çocuk için ve çocukluk ruhunu kaybetmemiş her yetişkin için üreten bir yazar olduğundan insanlar ile iletişim dili olarak resim ve metinleri tercih etmektedir. Ayrıca yurt içi ve yurt dışında birçok ödüle aday gösterilen ve birçok bienale katılmaya layık bulunan Oral'ın eserlerinin değerinin bir kez daha anlaşılması ve detaylıca tanınması önemlidir. Feridun Oral'ın, "Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga" isimli öykü kitabı 1992 yılında Japonya'da düzenlenen Unesco-Noma Concour yarışmasında üçüncülük ödülü almıştır. Böylece çocuk edebiyatı alanında yerini belirginleştiren Feridun Oral'ın kitaplarının her yönüyle araştırılması önemli bir gereksinimdir. Kitaplarının resim ve metin analizlerinin biçimsel, içeriksel ve sanatsal tema bakımından analizi daha öncesinde yapılmadığı için, bu kapsamda bir araştırmanın gerekli olduğu düşünülmüş ve gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada, çocuk edebiyatı temel ilkeleri doğrultusunda Feridun Oral'ın kendisinin hem resimleme hem de metin yazarlığını yapmış olduğu 15 öykü kitabının resim ve metinlerinin biçimsel, içeriksel ve sanatsal bakımdan oldukça nitelikli olduğu görülmüştür.

Feridun Oral'ın öykü kitapları resim ve metin analizi kapsamında resim ve metinleri biçimsel açıdan incelendiğinde resimli öykü kitapları niteliğine uygun olduğu görülmektedir. O'neill, Pearce ve Pick, (2004), Sever (2017), Şimşek (2016), Ural (2013)'a göre, resimli öykü kitaplarındaki resim oranı $\frac{3}{4}$ ve metin

orani $\frac{1}{4}$ 'dür. Oral'ın öykü kitaplarının çoğunluğunda bu orana uyulduğu görülmektedir. Bazı sayfalarda vinyet tarzı süsleme resimleri tercih edilmiştir. Bu sebeple sayfanın $\frac{3}{4}$ 'ü resimli olmadığı durumlar söz konusudur. Bu sayfalardaki metin bilgi yoğunluğu ve dikkat dağıtıcı uzunluğu vinyet tarzı resimleme ile giderilmeye çalışılmıştır. Oral öykü kitaplarında resimlerin ön plana çıkmasına özen göstermiş ve okumayla yeni yeni tanışan çocuklarda bıkkınlık oluşturmayacak uzunlukta metinlere yer vermiştir. Bununla amaçlanan Gianni Rodari'nin de ifadesiyle, çocuklar gerçekliğin kapıdan girmesinden çok pencereden girmesini tercih etmektedir. Metinle uzun uzun betimlemelerin ve bilgi verme amaçlı detayların yer aldığı bir kitap, çocuk için fazla sıkıcı ve eğlenceden yoksundur. Kimi zaman yetişkinler için bile sıkıcı olmaktan uzak değildir. Fakat resimlemelerin ön planda olmasıyla ve metinlerin kısa tutulmasıyla bir öykü kitabı okur için bir eğlence kaynağı olabilmektedir.

Resimli öykü kitaplarında, resim ve metinlerin sayfa üzerinde yerleştirilmesinde sayfa kenar boşlukları verilmek istenen iletiye göre tasarlanmaktadır (Nas, 2004). Oral'ın 15 öykü kitabında da resimlemelerin ve metinlerin sayfa tasarımında iletilmek istenen mesaja göre konumlandırıldığı görülmektedir. Çoğunlukla resimleme ve metinler sayfanın merkezinde yer almaktadır. Bununla birlikte sayfa kenarında resimlerin bitmiyor olması okurun algılamasında sürekliliği sağlamaktadır (Kıbrıs, 2010). Resimlerde sakinlik ve huzur gibi durumları temsil eden resimlemeler sayfanın alt kısmında ve özgürlük ve mutluluk durumlarını temsil eden resimlemeler merkezi kısımda yer almaktadır. İki sayfanın tamamına bir ortak resim ve ortak metin şeklinde tasarlandığı için genellikle metinler bazı sayfalarda resmin içerisine yerleştirilerek çocukların estetik algısını da göz önünde bulunduran Oral, çocukların estetik algısını sadece renk ya da sözcükle değil, bütüncül bir yaklaşımla ele almaktadır.

Stephens, (2009) ve Yalçın ve Aytaş, (2008)'a göre, okurun yararlanabileceği üstün nitelikli bir edebiyat olarak tanımladıkları çocuk edebiyatı, çocukların büyüme ve gelişim dönemlerinde olduklarını da göz ardı etmeyerek okudukları metinlerin okurların gözlerini yormayacak sayfa yapısına, yazı stiline ve puntosuna sahip olmasını önemsemektedir. Çünkü bir çocuğun gözleri bir yetişkinden daha hızlı yorulmaktadır. Çocuk kitapları okunaklı yazı stili ve yazı

puntosuyla birlikte fazla parlak olmayan kuşe kağıt ya da mat sayfalara sahip olmalıdır (Oğuzkan, 1994). Oral'ın 15 öykü kitabının her biri mat bir zemine sahiptir. Öykü kitaplarının yazı stili ve rengi farklı olduğu gibi yazı puntosu 15 ile 22 punto arasında değişmektedir. Okur resimlere bakarken ve metinleri okurken güçlük çekmeden ve usanmadan devam edebiliyorsa resmin büyüklüğü ve yazı puntosu büyüklüğü onun için uygundur (Çer, 2016). Ayrıca Oral'ın 15 öykü kitabının resim büyüklükleri ve yazı puntoları küçük yaş aralığındaki okurların gelişim dönemlerine uygun olarak seçilmiştir ve metinlerde satır aralarındaki boşluklar okumayı kolaylaştıracak bir biçimde düşünülmüştür. Örneğin, Ay Ne Zaman Gelecek? öykü kitabında zemin geceyi betimleyebilme adına ya da kurgu sebebiyle koyu bir zemine sahip olması bakımından yazı rengi beyaz olarak seçilmiştir. Bazı kitaplarda da kışın betimlenmesi sebebiyle ve kurgu sebebiyle açık bir zemine sahip olması bakımından yazı rengi siyah olarak seçilmiştir. Böylelikle Oral'ın 15 öykü kitabındaki metinlerin yazı puntosu, yazı stili ve yazı rengi bütün kitaplarda aynı olmadığı halde her okur için seçici ve okunaklıdır. Mat bir zemin üzerindeki yazı stili ve yazı puntosunun yanı sıra, 15 öykü kitabındaki metinlerdeki satır aralığı çoğunlukla bir satır aralığından fazla olmamasına rağmen okunaklıdır. Genel anlamda da mat bir zemine sahip kitap sayfaları, okurların hem göz sağlığını koruma hem de okumaya karşı ilgilerini pekiştirebilme adına önemlidir. Oral'ın tüm öykü kitapları mat bir zemin üzerinde okurlara sunulmaktadır. Oral'ın 15 öykü kitabındaki metinler genellikle çerçeve ile sunulmamıştır fakat birkaç sayfada vinyetlerle güçlendirilerek metin çerçeve ile sunulmuştur. Vinyet tarzı resimlemeler metinle birlikte verildiği sayfada okurun dikkatini toplama amaçlı verildiği gibi aynı zamanda sözcüklerin etkisini güçlendirmeyi de hedeflemektedir (Sever, 2017).

Dünyayı yeni tanımaya başlayan çocuklar bilişsel ve duyuşsal anlamda her türlü deneyime açık oldukları kadar da meraklıdır ve bir resimden öğrenebilecekleri çok şey vardır (Bee ve Boyd, 2009). Bu yüzden bir kitapta resimlenen bir varlığın gerçekte nasıl olduğu çocuğun merakına en doğru cevabı verebilecek niteliği taşımalıdır. Oral'ın 15 öykü kitabındaki varlıkların çoğunluğu doğal formları ile gerçekçi bir biçimde verilmiştir. Küçük yaş aralığındaki okurlara dış dünya ile tanıştırmak için yetişkin okurları da dış dünyanın güzelliği ile büyülemektedir. Ancak Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga'da Böğürtlen Cini, Benekli

Faremi Gördünüz mü?'de cadı, cüceler ve Pinokyo, Meyveleri Kim Yemiş?'deki yaşlı adam ve son olarak da Farklı Ama Aynı'da çoban ve engelli oğlak doğal formları dışında resmedilmiştir. Günlük hayatta çocuğun, cücelik sendromu olarak bilinen nanozomiye, devlik sendromu olarak bilinen akromegaliye ve kamburluk olarak bilinen kifoza sahip insanlarla karşılaşabilme durumu okuduğu kitaplardan edinmiş olduğu farklılıklara bir öngörü kazanımı niteliğindedir. Bu öngörü sayesinde her yaştan okuruna farklılık olarak nitelendirebileceğimiz bu durumlarda saygılı olmayı ve anlayışlı olmayı tutum ve davranışlarında da gösterebilmesinde yardımcı olabilecektir (Oral, 1994b). Ayrıca hayatta birçok farklılığın bir parçası olduğu kanısına da varmasına yardımcı olabilecektir. Genel olarak 15 öykü kitabındaki resimlemelerdeki varlıklar doğal formları ile resmedilmektedir ve gerçek dünyayı tanımaya hazırlanan çocuk için varlıklar gerçekçi nitelikleriyle sunulmuştur. Örneğin, Bu Kış Kimse Üşümeyecek ve Kırmızı Elma kitabındaki fare, tavşan, tilki ve ayı karakterlerini en küçük boyuttan büyüğe göre sıralanınca fare, tavşan, tilki ve ayı sıralamasında görülmektedir. Karakterlerin tasarımında fiziksel görünüşleri ve doku detaylarının verilmesi de gerçekçi anlayışı pekiştirmektedir (Oral, 1994b; Tuncer, 1994a). Böylelikle çocukların anlam karmaşası yaşamaları engellenmektedir ve edindiği bilgiler en doğru şekilde kodlanmaktadır. Bir yetişkinin de bu varlıklar hakkındaki bilgisini pekiştirmektedir. Okurun resimli öykü kitabındaki gerçeklik ile gerçek hayatı anlamlandırması ve öğrenmesi kolaylaşmaktadır.

Feridun Oral'ın öykü kitapları ön kapak resimlemesi 14 öykü kitabında içerik hakkında tüm bilgiyi verebilecek nitelikte resmedilmiştir ve resimli öykü kitaplarının ön-arka kapaklarındaki resimleme ve metin hakkında kısa bir bilgilendirme kitabın içeriğine dair merak uyandırması açısından önemlidir. Çünkü okur bilgi sahibi olmadığı durumlara karşı bazen ilgisiz kalabilmektedir (Süphandağı, 2017). Aynı şekilde bir okura sunulan bir kitabın niteliği okuru özgür kılacak şekilde aydınlatıcı ve özgürleştirici olmadığı takdirde de, kitap kendi niteliğini de düşürmektedir. Bu açıdan öncelikle bir kitabın kapak resimlemesi ile beraberinde kitabın kapağındaki bilgilendirmenin albeniye sahip olması gerekmektedir. Oral'ın 15 öykü kitabının ön kapak resimlemesi içerik hakkında bilgi vermesi bakımından incelendiğinde Kırmızı Elma öykü kitabının ön kapağı içerik hakkında bilgi vermemektedir. Karda yürüyen bir tavşan vardır ve elmaya

dair bir unsur görülememektedir. Karatay (2016) ve Sever (2017)'e göre, bir kitabın kapağı okura seslenmelidir. Okur kitabın kapağına baktığı an, okura kitabı eline almayı ve okumayı düşündürmelidir. Kırmızı Elma öykü kitabının kapağı ise, okurun kitap ile iletişim kurmasında bir engel olarak görülmektedir. Aynı şekilde Meyveleri Kim Yemiş? öykü kitabının iç kapak resimlemesi içerik hakkında bilgi vermemektedir ve Kirpi ile Kestane ve Farklı Ama Aynı öykü kitabının arka kapak resimlemesi bilgi verici olmadığı gibi Kirpi ile Kestane öykü kitabının iç kapak resimlemesi de bulunmamaktadır. Söz konusu kitap kapağının niteliği okurun kitap ile iletişimini hem yapılandırabileceği gibi hem de zedeleyebilecek bir duruma sahiptir. Diğer öykü kitapları iç ve dış kapakları bakımından resim ve metin anlamında bilgilendirici niteliğe sahiptir. Bunun yanı sıra kitapların kapak tasarımı metin içeriği ile birebir uyumlu olmuştur ve okurların ilgisini çekebilecek şekildedir. Kitapların okurların elinde hızlıca yıpranmaması ve dayanıklılığını artırabilme adına mukavvadan kapaklara sahip olması, iplik dikişle ciltlenmiş olması okurların gelişim özelliklerine dikkat edildiğini de göstermektedir (Çer, 2016). Oral'ın öykü kitaplarının çoğunluğunun kapak tasarımı birçok açıdan bir okurun sahip olmayı isteyebileceği niteliklere sahiptir.

Feridun Oral'ın öykü kitapları resim ve metin analizi, içeriksel açıdan incelendiğinde, resim ve metinlerin içeriğinin kolayca anlaşılabilir bir niteliğe sahip olduğunu göstermektedir. Çizim ve yazı üslubunun anlaşılır ve açık olması yazarın iyi bir aktarıcılığının olduğunu da göstermektedir. Oral'ın 15 öyküsünü betimleyen tüm resimlemeler metni yordamaktadır. Öykülerdeki bilinen veya gözlenen durumlardan yola çıkarak bilinmeyen veya gözlenmeyen durumlar hakkında tahminde bulunulabilmektedir (Çer, 2016). Oral, öykü kitaplarında resimlemelerini metnin habercisi şeklinde tasarlamıştır. Her resimlemede olayları ya da durumları adım adım resimlemiştir. Böylelikle okuma bilmeyen bir çocuk bile resimlemelere bakarak içerik hakkında bir tahminde bulunabilecektir. Okurları içinde metni yordayan resimlemeler, okurun kitaba olan merakını artıracığı gibi okumaya olan ilgisini daha da artırabilme fırsatı sunmaktadır (Fryer, 2103). Oral'ın 15 öykü kitabındaki resimler metni yordamasının yanında metnin dışavurumcülüğünü da artırmıştır. Fakat Babaannem Kime Benziyor? öykü kitabında ise, metin içeriğini dışavuracak bir resimleme görülmemektedir. Bunun sebebi, karakterlerin resimlenmesinde kullanılan resim tekniği duygularını

yansıtacak şekilde olmamasından kaynaklanmaktadır. Vesikalık bir fotoğraf şeklinde olan resimlemeler duyguları yansıtmamaktadır ve çocuk kitaplarında duyguları iletmede yetersiz kalmaktadır. Bu yüzden resimli öykü kitaplarında fotoğraf ya da fotoğraf tarzında gerçeği olduğu gibi aktaran resimlemeler genellikle tercih edilmemektedir (Sever, 2017).

Güzelyurt ve Saraç (2018) ve Şimşek ve Yakar (2016)'a göre, okurlar bir kitabın başlığına bakar ve sonra kitabın kendilerince okunmaya değer değmeyeceğine karar verirler. Oral'ın 14 öykü kitabının her birinin başlığı metin içeriği ile uyumludur. Bu durum resimli öykü kitaplarında aranan bir özelliktir. Fakat Ay Ne Zaman Gelecek? öykü kitabının başlığı ile içeriği arasında uyum bulunmamaktadır. Ayın gelmesini bekleyen birinden ya da bir randevulaşmadan içerikte söz edilmemiştir. Kitabı okumaya başlayan bir okur, başlığın soru şeklinde olmasından etkilenir ve kitabı merak edebilir fakat metin içeriği ile başlık arasında bir uyum da yakalamak isteyecektir. Ay Ne Zaman Gelecek? öykü kitabında çocuğun sorusu yanıtı kalmaktadır. Oral'ın Ay Ne Zaman Gelecek? öykü kitabının başlığı haricinde diğer 14 kitabının başlığı metin içeriği ile uygundur. Benekli Faremi Gördünüz mü? Babaannem Kime Benziyor? Ay Ne Zaman Gelecek? ve Meyveleri Kim Yemiş? öykü kitaplarının başlıkları soru cümlesi şeklinde olup dikkat çekici bir özelliğe sahiptir. Süphandağı (2017)'na göre, başlık bir resimli öykü kitabının reklamını en iyi yapan araçtır. Esasında sanat eserleri reklama ihtiyaç duymaz fakat okurun iyiyi öğrenebilmesi ve keşfedebilmesi için tanıtıma ihtiyacı vardır. Oral'ın kitaplarının başlıkları ilgi çekici ve vurucudur. Bu Kış Kimse Üşümeyecek öykü kitabında ise, bir cümle niteliğinde verilen başlık ilgi çekici, vurucu ve aynı zamanda sosyal bir ileti vererek duyarlılık kazandırması söz konusudur.

Okurların metinleri anlayabilmesi ve özümseyebilmesi için giriş, gelişme ve sonuç planlaması oldukça önemlidir (Lambert, 2015 ve Nodelman, 1988). Oral'ın 15 öyküsünün metin planlaması giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşmaktadır. Okurlara bir olay ya da durum anlatımında bir sıralamaya göre gidiliyor olması okurların algılarının doğru yönlendirilmesine yardımcı olmaktadır. Oral metin içeriklerini okurun anlayabileceği nitelikte sıralamış olduğu için metin içerikleri düzenli ve okurlar tarafından anlaşılır şekildedir.

Oğuzkan, (2006), Şimşek, (2016) ve Tüfekçi Can, (2014)'a göre, küçük yaş aralığındaki okurlar için yazılan metinlerdeki cümleler birkaç sözcükten ve paragraflar birkaç kısa cümleden meydana gelmektedir. Bunun yanı sıra kısa tutulan paragraflarda küçük yaş aralığındaki okura hitap etmenin ötesinde anlatılmak istenilenin ustalıklı bir söyleyişle kısa tutulup resimlemelerle de tasvir edilmek istenilmesi söz konusudur. Oral'ın 15 öykü kitabında ise, genel anlamda bu hususa dikkat ettiği görülmektedir. Fakat bazı sayfalarda uzun cümlelerden oluşan birkaç tane paragraf bulunmaktadır. Uzun cümlelerin açık ve anlaşılır olması, mensur şiir tarzında şairane bir anlatıma sahip olması okurların anlaması için kolaylık sağladığından uzun olması olumsuzluk olarak görülmemektedir. Buna rağmen yine de hem cümlelerin kısa hem de paragrafların kısa cümlelerden oluşması önemlidir (Rodari, 2018). Kısa cümle ve kısa paragrafların tercih edilmesinin bir diğer sebebi de okurların çoğunlukla okudukları bir sözcüğü ya da bir cümleyi anlama peşine düştükleri zaman güçlük yaşamadan bu durumu çözüme kavuşturmalarındandır. Metinlerin kısa cümle ve paragraflardan oluşmasının yanı sıra metnin sözcük ve cümle yapısı da okura göre olmalıdır. Sözcükler okurun anlayabileceği sözcüklerden seçildiği gibi, cümleler de tek özne ve tek eylemden oluşmalıdır (Şirin, 2016). Oral'ın 15 öykü kitabındaki tüm cümleler tek özne ve tek eylem yapısı ile okuruna göredir. Okurun günlük dilde kullandığı cümle niteliğine dikkat edilerek metin kurgularının gerçekleştirildiği de görülmektedir. Böylece okur okuduğunu ya da dinlediğini anlayabilir ve çözümseyebilir.

Okur bir kitabın resimlemelerine bakarak metinde neden bahsedildiğini anlamaya çalışır ve sonrasında kitabı okumaya başlar. Resimler, metnin ana fikrini, içeriğini yani iç yaşantının ve duyguların yansıtılmasını ne kadar çok desteklemekteyse okurun kitap ile kurduğu iletişimde o kadar güçlüdür (Çer, 2016; Sever, 2005 ve Sınar, 2006). Aynı zamanda okur için metnin okunması o kadar keyifli olmaktadır. Oral'ın 14 öykü kitabında resimler ana fikri desteklemesine rağmen Babaannem Kime Benziyor? öykü kitabında duygular resimlemeden daha çok kelimeler ile, metin kurgusu ile verilmektedir. Resimleme tekniğinden kaynaklanan resimlemelerin yüz ifadelerinin ve duygularının verilemeyeşi Oral'ın anlatımındaki ustalığı ile metin içerisinde duygularla anlatılmıştır. Böylece resimlerin olayları ya da durumları betimlemede yetersiz

kalışı, sözcüklerin gücüyle birlikte Oral'ın orijinal kurgusu tamamlamaktadır. Bunun yanı sıra Babaannem Kime Benziyor? öykü kitabı dışındaki 14 kitapta resimler metnin ana fikrini desteklediği gibi okurların metne olan ilgisini de artırmaktadır. Fakat 15 öyküdeki resimlemeler ana fikrin ötesinde verilen bir iletiye sahip değildir. Çer, (2016), Lesnik-Oberstein, (2009) ve Sever; (2017)'e göre resimlemeler okura metnin ötesinde iletiler kazandırabilmelidir. Böylece okurun hayal dünyası daha da zenginleşebilecektir. Oral'ın öykülerinde ise verilen ana fikir ve resimlemeler birebir örtüşmektedir. Okuru farklı bir düşünceye yönlendirmemektedir. Rodari, (2018), bir insanın dünyaya bir insanın boy yüksekliğinden de bulut yüksekliğinden de bakabileceğini söylerken, bir kitabın bir şey de birden çok şeyde verebileceğini ifade etmek istemiştir. Oral'ın öykü kitaplarında ise, bu hususta değerlendirildiğinde resimleme ve ana fikir uyumunun tam ve insan boyu yüksekliğinde olduğu görülmektedir.

Lukens, Smith ve Coffel, (2013), Rodari, (2018), Rudd, (2010) ve Russell, (2001)'a göre, resimli öykü kitaplarında ana fikir metnin tamamına hakim olmalıdır. Okurun okuduğu metne yoğunlaşabilmesi ve bir bütün olarak verileni anlayabilmesi için ana fikrin kitabın tamamına hakim olması önemlidir. Bu sebeple Oral'ın 15 öykü kitabının çoğunda ana fikir metnin bütününe hâkimdir. Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga, Kırmızı Elma, Kirpi ile Kestane, Benekli Fare mi Gördünüz mü? Küçük Fare Bidi, Kırmızı Kanatlı Baykuş, Ay Ne Zaman Gelecek? Farklı Ama Aynı ve Bu Kış Kimse Üşümeyecek öykü kitaplarının ana fikrinde, zor durumda kalan herkesin yardımına koşulması gerekmektedir, cümlesi hâkimdir. Genel anlamda ise, bu ana fikir metinlerin bir kısmında değil bütününe hâkimdir. Böylelikle okurun yardımsever biri olması, Oral'ın okurun eğitiminde özellikle üzerinde durduğu bir husus olduğunu göstermektedir. Ayrıca Benekli Faremi Gördünüz mü? öykü kitabında Pinokyo'nun söylemiş olduğu yalanlardan dolayı burnunun uzaması, yalan söylemenin kötü bir alışkanlık olduğu ana fikrini de hissettirmektedir. Bu yüzden okurların kazanması beklenen davranışlar belirtilmiştir. Birçok yazarın okurlara doğruları hissettirme metotlarından biridir (Süphandağı, 2017). Meyveleri Kim Yemiş? öykü kitabında ise, doğayı korumalı ve ona sahip çıkmalıyız, ana fikri metnin bütününe hâkimdir ve okurlarda oluşturulmak istenen doğa bilinci hissettirilmektedir. Baloncu Dede ve Üç Küçük Yaramaz öykü kitabının ana fikri ise, ailemizin, sevdiğimizimizin haberi olmadan

başka yere gitmemeliyiz, ana fikrini vermektedir ama bu ana fikir metnin bütününe hâkim değildir. Ancak Pirinç Lapası ve Küçük Ejderha, Babaannem Kime Benziyor?, Yağmurlu Bir Gün ve Guguklu Saatin Küçük Kuşu öykü kitaplarının net bir ana fikri bulunmamaktadır. Karakterlerin sürekli değişen durumlar içerisinde bulunmasından kaynaklanmaktadır. Şimşek, (2016)'e göre, bu durum yazarın metinde ana fikri nasıl vermek istediğine kalmış, bir yazar üslup tercihi olarak da görülmektedir.

Okurların okuma sevgisi kazanabilmesi ve kitaplarla bir bağ kurabilmesi için okura göre konu seçimi dikkat gerektiren hususlardandır (Temizyürek, Şahbaz ve Gürel, 2016). Okurlar için hazırlanan kitapların konuları, okurun her anlamda gelişim aşamalarına uygun olmasını gerektirdiği gibi evrensel nitelik taşımasının yanı sıra kendi kültürüne ait kodlarında bulunduğu, eğlendirici ve düşündürücü konuları barındırmalıdır. Fakat Rodari, (2018)'ye göre, okurla paylaşılabilen konu yoktur. Gerçek hayatın içinde yaşayan okur bu gerçekliklerden uzak kalmamalıdır. Oral'ın konu seçimine bakıldığında ise, küçük yaş aralığındaki çocuklara hitap ettiği gibi her yaş okura da seslenen eserlerinin evrensel değerler üzerine inşa edilmiş resimli öykü kitapları olduğu anlaşılmaktadır. Oral'ın 10 öykü kitabının konuları küçük yaş aralığındaki okurlar bir kılavuz olmadan okuyup anlamaları için uygundur. Fakat Küçük Fare Bidi, Kırmızı Kanatlı Baykuş, Meyveleri Kim Yemiş? Farklı Ama Aynı ve Guguklu Saatin Küçük Kuşu öykü kitapları küçük yaş aralığındaki okurların yaş dönemi için soyut bir içeriğe sahip olduğundan kılavuzluk edecek bir kişi ile okunması içeriği aydınlatmaya yardımcı olabilecektir. Küçük Fare Bidi öykü kitabında, Bidi büyükannesi-büyükbabası ile yaşamaktadır ve annesi-babası ile yaşamamaktadır. Küçük yaş aralığındaki bir çocuk için bu durum genellikle olası bir durum olmadığı için açıklığa kavuşturulmalıdır. Kırmızı Kanatlı Baykuş öykü kitabında, baykuşun olgunlaşmadığı için uçamıyor olması küçük yaş aralığındaki çocuklar için öngörülemez bir durumdur ve bu yaş aralığındaki çocukların bilgilendirilme ihtiyacı vardır. Meyveleri Kim Yemiş? ve Guguklu Saatin Küçük Kuşu öykü kitaplarında doğa sevgisi ve bilinci üzerinde durulmaktadır. Küçük yaş aralığındaki çocuklar için bukalemunun doğanın kirliliğinden dolayı utanıp renkten renge girmesi ve yaşlı bir insanın hayvanları koruma ve onlara olan sevgisi sebebiyle yiyecek veriyor olması küçük yaş aralığındaki çocuklar için

açıklık getirilmesi gereken hususlardandır. Farklı Ama Aynı öykü kitabında ise, oğlağın yürüyemiyor olması ve hem sürü tarafından hem de çoban tarafından bir olumsuzluk olarak görülmeyişi çocuklara ötekileştirmeme kavramını anlatmak için kurgulanmıştır ve küçük yaş aralığındaki çocuklar için bu konu bir kılavuz ile açıklığa kavuşturulmalıdır. Oral, Rodari gibi çocukla her konuyu paylaşma konusunda hem fikir değildir. Çocuğu gerçek hayatın olumsuz yanlarıyla çok fazla muhatap etmek istemeyerek idealist bir yazar kimliği sergilemektedir. Örneğin, Farklı Ama Aynı öykü kitabında, engelli bir oğlaktan bahseder fakat hırsızlık yapan bir karaktere konularında yer vermemektedir. Sever, (2017) ve Oğuzkan, (1994)'a göre de, iyinin hüküm sürdüğü, çocuk ile yetişkin yaşamının farklılıkları olduğunu ileri sürdükleri gibi Oral'da bu 15 öykü kitabında aynı düşünceyi paylaşmaktadır.

Oral, (1994c) ve Taşdelen, (2005)'e göre, bir resimli öykü kitabındaki karakterler okurun kendisine kimlik oluşturabilmesi için önemli birer modeldir. Okur hem kendisinden bir şeyler taşıyan hem de kendisinden üstün niteliklere sahip olan karakterleri benimsemektedir. Oral'ın 13 öykü kitabındaki tüm karakterler küçük yaş aralığındaki okurlar için bir kılavuz yardımı olmadan anlaşılması açısından uygundur. Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga öykü kitabındaki Böğürtlen Cini, küçük yaş aralığındaki okurlar tarafından bir cinin neye benzediği; Farklı Ama Aynı öykü kitabındaki engelli oğlağın yürüyememesi günlük hayatta karşılaşılma olasılığı değişkenlik gösterdiği için sorgulanabilir. Fakat bir çocuk tarafından kabul görebilecek niteliğe sahip karakterlerdir. Oral'ın karakterleri çoğunlukla doğadaki canlılardan oluşturulup ve ideal kişiliklere sahip olduğu için modern fabl karakteri özelliği taşımaktadır (Tanju, 2003). Modern fabl özelliği taşıdığı için karakterlerin her biri evrensel değerler çerçevesince düşünülmüştür. İyilik, yardımlaşma, arkadaşlık, dürüstlük gibi evrensel değerler karakterlerce iletilen değerlerdir. Okurlar için karakterlerin çoğunluğunun doğadaki canlılardan seçilmesi, okurların doğa ve doğadaki canlılara karşı sevgisini güçlendireceği gibi okurların merhamet duygusunu da artırmaktadır. Karakterler, hareketlilik bakımından genellikle durağan ve olaylar karşısında oldukça sakinlerdir. Ayrıca karakterlerin duygusal yönden de çok güçlü olmadıkları görülmektedir. Örneğin, Kirpi ile Kestane'de kirpi dikenlerinin dolaşmasına rağmen son derece sakin ve anlayışlıdır. Bir telaşı olduğu görülmemektedir.

Benekli Faremi Gördünüz mü? 'de Zeytin, oyuncak faresini kaybetmiş olmasına rağmen duygusal açıdan hiçbir şey olmamışçasına normal davranmaktadır. Yani karakterler içinde buldukları olayın ya da durumun duygusunu gerçekçi bir şekilde yaşamamaktadır. Fakat okurun olaylara ve durumlara yerinde duygusal bir tepki verebilmesi için karakterle özdeşleşebilmesi için karakterlerin içinde buldukları duruma göre inandırıcı olması gerekmektedir (Şimşek, 2016). Ayrıca Bu Kış Kimse Üşümeyecek ve Kırmızı Elma kitaplarında, benzer bir kurgu içerisinde aynı karakterler olduğu görülmektedir. Kurgunun ya da karakterlerin değiştirilerek verilmiş olması okurların ilgisini daha fazla çekebileceği gibi, aynı zamanda okuru farklı bir yapı ile tanıştıracak ve okura farklı bir kitap okumuş fikrini de düşündürebilecektir. Oral'ın 15 öykü kitabında karakterlerin cinsiyet dağılımını ana karaktere göre düşündüğümüzde erkek cinsiyetine ağırlık verildiği görülmektedir ama cinsiyet özelliğinin karakterlerde baskın olmaması bu durumu dikkat çekici bir biçimde vurgulamamaktadır. Şahin ve diğerleri, (2007) ve Wolfenbarger ve Sipe, (2007)'ye göre, metinlerin kurgusundaki karakterlerin, büyükanne, büyükbaba, babaanne ve dede gibi aile büyükleriyle renklendirilerek desteklenmesi toplumsal yapının dinamiğinin düşünüldüğünü ve aile sevgisinin ön plana çıkarıldığını da göstermektedir. Oral, karakter seçiminde bu hususa oldukça çok özen göstermiştir. Çocukların, hayvanların ve yaşlıların yaşam içerisinde bir paylaşım içinde olduğunu göstermeye de önem vermiştir. Ayrıca karakterlerin kişilik özellikleri ile resmedilmesi okurlar içerisinde en çok çocukları cezp edecek niteliğe sahiptir (Yalçın ve Aytaş, 2008). Çünkü çocuklar okudukları öyküde karakterlerin sahip olduğu kişilik özelliklerini hayvanların sıcaklığıyla daha çok cezp edici bulmaktadır. Oral, kitaplarındaki karakterlerinin üstün nitelikli olmasından dolayı vermek istediği iletileri karakterler ile ilişkilendirerek çok iyi bir şekilde vermektedir (Oral, 1994a; 1994b). Oral, (1994c)'a göre, toplum ve kültürel yapının güçlü olmasını sağlayan yardımsever olma, iyi olma, paylaşma, anlayışlı olma, güvenilir olma, meraklı olma, keşfedici olma, arkadaşlık, azimli olma, eğlenmeyi bilme, mutlu olma, sağlıklı olma, merhametli olma, doğayı sevme, cesur olma, bilinçli olma sadece toplum için değil kişilerin iyi insan olabilmesi için de önemlidir. Oral 15 öyküde birçok ileti vermek istese de, öykülerdeki tüm ana karakterler genel anlamda arkadaşlık, iyi olma ve cesur olma iletilerini

taşımaktadır. Bunun neticesinde Oral'ın modern fabl niteliğinde bir öykü yazarı olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü karakterleri ile daha başka iletiler vermesine rağmen arkadaşlık, iyi olma ve cesur olma üzerinde de ayrıca tekrar tekrar durarak okurun yaşamında her daim önemli olacak nitelikleri öğütlercesine vermektedir (Tanju, 2003). Bu 15 öykü kitabındaki karakterlerin yaşamsal, ekonomik ve sosyal olarak eşit durumlarda olduğu da gözlenmektedir. Böylelikle yaşamsal, ekonomik ve sosyal anlamda eşit durumda olan karakterlerin metin kurgusu daha çok kişilik çatışmaları ve duygusal olaylar üzerine tasarlanmıştır (Kul, 2014). Oral'ın anlatımından da anlaşılacağı gibi öykülerinde toplumsal düzeni ve eşitliği yansıttığı görülmektedir.

Resimli öykü kitaplarındaki resimlemelerin ve metinlerin, sanatsal bir kaygı ile olsa bile, pedagojik ilkeler çerçevesinin dışında hazırlanmış olması çocuk kitaplarının amacının dışındadır (Şirin, 2016 ve Tan, 2011). Resimli öykü kitaplarında her ne kadar kalıp yargılar ve klasik öğretiler olsa bile evrensel değerlerin dışında empoze edilen ideolojik ya da olumsuz bir içerik bulunmamalıdır (Nodelman, 1988). Oral 15 öykü kitabında hem görsel hem de metinsel anlamda evrensel değerlerin iççiliğini yaparken, ideolojik söylemleri empoze edebilecek bir unsura yer vermemiştir. Örneğin, Farklı Ama Aynı ve Meyveleri Kim Yemiş? öykü kitaplarında da, tüm canlıların farklı olmasının ve farklılıklara sahip olunmasının doğallığına değinilmiştir. Ayrıca resimlemelerde canlıların renk ve görünüşlerinin birbirinden farklı olması etnik anlamda da çeşitliliğin olağan bir durum olduğunu göstermektedir (Bradford, 2010). Böylece yazar tarafından, ideolojik bir kaygıdan uzak durulan bu kitaplarda okurun iyi örneklerle tanışma fırsatı yakalaması ve evrensel değerler üzerine bir anlayışla muhatap olması sağlanmıştır.

Aslan, (2013) ve Sever, (2017)'e göre, akılcı düşünme ile okurların günlük hayatta karşılaştıkları güçlüklerle baş edebilmeleri ve içinde buldukları duruma daha iyi bir alternatif sunabilme amaçlanmaktadır. Oral'ın 15 öykü kitabı içerisinde akılcı düşünmeyi teşvik eden, bir problemin ekseninde çözüm bulma aşamalarını Baloncu Dede ve Üç Küçük Yaramaz, Benekli Faremi Gördünüz mü?, Babaannem Kime Benziyor?, Pirinç Lapası ve Küçük Ejderha, Küçük Fare Bidi, Ay Ne Zaman Gelecek?, Meyveleri Kim Yemiş? ve Guguklu Saatin Küçük

Kuşu öykü kitapları dışında her biri sergilemektedir. Bu 8 kitapta ise bir durum açıklanmakta olduğu için bir probleme çözüm arama çabası bulunmamaktadır. Fakat Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga, Kırmızı Elma, Kirpi ile Kestane, Kırmızı Kanatlı Baykuş, Yağmurlu Bir Gün, Farklı Ama Aynı ve Bu Kış Kimse Üşümeyecek öykü kitaplarının içeriği akılcı düşünmeyi teşvik edicidir. Karakterlerin karşılaştıkları güç olaylar içerisinde en doğru olan yolu bulmaları mantıksal bir tutarlılık içerisinde verilirken böylelikle akılcı düşünebilmeyi hissettirmektedir. Ayrıca Oral'ın tüm metinlerinde olaylar mantıksal açıdan bir tutarlılık içerisinde.

Resimli öykü kitaplarında belirli ve belirsiz olmak üzere zaman ve kültür kavramı ikiye ayrılmaktadır. Zaman ve kültürün olaylar üzerindeki etkisi az olarsa genellikle belirsiz bir zaman kavramı tercih edilmektedir (Tüfekçi Can, 2014). Oral'da öykü kitaplarında çoğunlukla evrensel kültür anlayışını kullanmıştır. Zaman kavramı olarak da gece ve gündüz kavramı bulunmaktadır. Çünkü küçük yaş aralığındaki okura hitap eden öykü kitaplarında, zaman kavramı soyut bir kavram olduğu için genellikle zaman kavramı gece, gündüz ve yarın kavramları ile sınırlıdır (Çer, 2016). Diğer bir açıdan ise, zaman ve kültür kavramı ile sınırlandırılmamış olması her yaşta ve her kültürden okura her zamanda seslenebilme yetkisini bulunduracak nitelikte olduğunu kanıtlamaktadır. Küçük Fare Bidi öykü kitabında, İngilizlerin ilk olarak sirk yapılanmasını ve kelimesini tarih sahnesine çıkardıklarına değinilmiştir. Baloncu Dede ve Üç Küçük Yaramaz öykü kitabında, Nevşehir yöresinin fiziki coğrafyası resmedilmiştir. Doğal bir güzellik olan peribacaları hakkında okurların araştırma yapmasını ve yeni şeyler öğrenebilmesine imkân tanıyan resimlemeler bulunmaktadır. Bir Türk yazar ve çizer olan Oral'ın kitaplarını bu topraklarda yazıp-resimlediği ve bu coğrafyayla da süslemiş olduğu görülmektedir. Dahası evrensel bir bakışa sahip olan Oral'ın, Pirinç Lapası ve Küçük Ejderha öykü kitabında da, Çin kültürünün sembelleri olan seramik işçiliği ürünü kaseler, Çinlilerin yemek yerken kullandıkları waribashi adlı çubuklar, Çin'de hem üretiminin hem de tüketiminin çok olduğu pirinç, Çinlilerin kullandıkları takvim ve öykünün ana karakteri olan ejderha ile de farklı kültürleri okurlarla tanıştırmaya isteğini göstermektedir. Ay Ne Zaman Gelecek? öykü kitabında da, batı kültürünün mimari yapılarının olduğu resimlemelerle de okurların farklı bir kültürle tanışması amaçlanmıştır. Okurların farklılıkları görmesi

ve araştırması öğrenme alanlarının gelişimini olumlu yönde etkilemektedir. Okurlar sahip oldukları bilgilerle yeni öğrendikleri bilgileri kıyaslar ve zihinlerinde yeniden bir şema oluştururlar. Bu şekilde önceden öğrendikleri bilgiler yeniden anlam kazanır. Oral'ın Guguklu Saatin Küçük Kuşu öykü kitabında da, romen rakamları ile ifade edilen saat, farklı bir kültürün eseri olan rakam türünü okurlara tanıtmaktadır. Ayrıca 21. yüzyılın okurlarına kendilerinden çok daha önceki yüzyıllarda yaşamış insanların kültürünün tanıtımı tarih araştırmacılığını da teşvik edebilecek niteliktedir. Son olarak, Oral'ın bu 15 öykü kitabının içeriğinde farklı kültürlerin bulunması bu kitapların sadece bir tek coğrafyanın okuruna seslenmediğinin de göstergesi olarak kabul edilebilir.

Feridun Oral'ın öykü kitapları resim ve metin analizi kapsamında resim ve metinleri sanatsal açıdan incelendiğinde resimli öykü kitapları niteliğine uygun olduğu görülmektedir. Bassa, (2013) ve Tuncer, (1994b)'e göre, resimli öykü kitaplarında resim dilinin en önemli ögesi çizgilerdir ve çizgilerin kılavuzluğu ile şekiller ve sonrasında varlıklar meydana gelmektedir. Bir metindeki sözcükler gibi olayları, durumları, duyguları ve kişileri çizgiler ifade etmektedir. Genel anlamda resimli öykü kitaplarındaki çizgiler düz-yatay olmalı ve düz-yatay çizgilerden oluşan şekillerde kıvrımlı olmalıdır (Nas, 2004). Çünkü gerçek hayattaki varlıkların keskin hatları çoğunlukla yoktur ve resimlenen varlıkların gerçeğe yakın olması önemlidir. Nodelman, (1988)'a göre, kitaplardaki düz ve kırık çizgiler coşku, öfke, korku ve enerji gibi kuvvetli duyguları; kavisli çizgiler mutluluk ve neşeyi; yatay çizgiler sakin ortamları ve huzuru; dikey çizgiler istikrarı ve gücü; diagonal çizgiler ise, doğallığı anlatmak isterken eylemi de temsil etmektedir. Oral'ın 15 öyküsünün tamamındaki resimlemelerin düz ve yatay çizgilerle oluşturduğu görülmektedir. Aynı zamanda kullanılan düz ve yatay çizgi sebebiyle resimlemelerdeki şekiller kıvrımlı olması varlıkların gerçekçi bir anlayışla resmedildiğini göstermektedir.

Berger, (2013) ve Çer, (2016)' e göre, resimlemelerde kullanılan renkler, karakterlerin birbirleriyle ilişkilerini, duygusal durumlarını, hareketliliklerini, gerilimlerini, çatışmalarını yansıtmalıdır ve bu şekilde okurlar kitapta anlatılanları sezinleyebilirler. Bir resimde renkler birçok duyguyu hissettirebilecek kadar güçlüdür ve renkler, duygusal açıdan yetişkinleri nasıl etkiliyorsa çocukları da

aynı şekilde etkilemektedir. Oral'ın 15 öykü kitabındaki resimlerde heyecanlı, sevinçli ve mutlu durumları resmederken sıcak renklerin; korku, kaygı ve güç durumlarda ise siyah, kahverengi gibi soğuk renklerin tercih edilmiş olduğu görülmektedir. Oral'ın kış mevsiminin soğukluğunu anlatırken beyaz ve mavinin soğuk tonlarını tercih ederken, kışın sıcak bir ortamı resimlerken de sarının sıcak tonlarıyla soğuk kış gününde sıcak bir ortam betimlemesi görülmektedir. Resimli öykü kitaplarında renkler ile oluşturulmak istenen ortamlar ve verilmek istenilen iletiler okurun gerçekliğine zenginlik kazandıracak şekilde ifade edilmektedir (Aygün, 2014). Renklerin canlılığı ile neşeli, sevinçli, mutlu ve samimi durumlar ifade edilirken; soğuk renklerle de tedirginlik, kasvet, kış mevsimi ve gece ifade edilmektedir. Renklerin yanında gölgelendirmeler de resimlemelere boyut kazandırarak varlıklar daha da detaylandırılmaktadır (Çer, 2016). Böylelikle okurların bu varlıkları daha iyi tanımaları kolaylaştırılmıştır. Resimlemelerde renklerin duyguları yansıttığı kadar iklimsel koşulları yansıttığı da gözlenmektedir. Neşeli, mutlu ve sıcak zamanlarda sarı, turuncu ve kırmızı renk ve tonlarının; üzgün, telâşlı, gecenin ve kışın temsil edildiği zamanlarda mavi, yeşil, siyah ve beyaz renk ve tonları kullanılmaktadır. Örneğin, Meyveleri Kim Yemiş? kitabında sıcak bir günden ve ormanda mutlu bir halde yaşayan hayvanlardan bahsedildiği için yeşil ve kırmızı tonları ile temsil edilmiştir. Kırmızı Elma, Bu Kış Kimse Üşümeyecek ve Guguklu Saatin Küçük Kuşu kitaplarında kış mevsiminden bahsedildiği için beyaz renk ağırlıklı olarak tercih edilmiştir. Ay Ne Zaman Gelecek? ve Kırmızı Kanatlı Baykuş kitaplarında geceyi temsilen mavi ve siyah tonları ağırlıklı olarak tercih edilmiştir. Renklerin açık ya da koyu gölgelendirme olarak kullanılması resimlere üç boyutlu bir özellik kazandırarak gerçekliği artırdığı gibi neşe, sevinç, mutluluk ve zafer durumlarını belirtmede açık gölgeler; korku, tedirginlik ve kasvet durumlarını belirtmede koyu gölgeler tercih edilmektedir. Örneğin, Yağmurlu Bir Gün kitabında Cem' in neşesini belirtebilmek için açık renk gölgeler; Ay Ne Zaman Gelecek? kitabında geceyi ve tavşanın korkusunu, tedirginliğini belirtebilmek için koyu gölgeler tercih edilmektedir. Böylelikle renkler bir iletişim dili olarak doğada ve insanlar arasında kullanılmaktadır (Berger, 2013).

Varlıkların yüzey özelliğini, yapısını, nasıl olduğunu ifade eden dokular, okurların dokunma, işitme, tatma ve görme hissini ortaya çıkarmaktadır (Bassa,

2013). Dokular küçük yaş aralığındaki çocukların varlıkları tanırken onların yüzeyleri, renkleri ve daha birçok duyu hakkında da bilgi edinmesini sağlar. Pürüzlü, düz, yumuşak, sert, parlak, tüylü, zerrecikli gibi ifadelerle dokunma duyusu; sert bir şeyin yere düşmesi ile işitme duyusu; bir şeyin parlaklığı görme duyusu ile varlığın özelliği belirlenebilmektedir (Ural, 2013). Renklerin güçlendirdiği resimlemelere doku özelliği kazandırılarak hem detaylı bir resimleme hem de varlıkların gerçek bir form kazandıkları görülmektedir. Oral'ın 15 öykü kitabındaki hayvan karakterlerinin kürklerinin, tüyelerinin ve pullarının olduğu, varlıkların sert ya da yumuşak olduğu veyahut yapılan bir yemeğin lezzetli olduğu verilen doku detaylarıyla da ifade edilmiştir ve böylece çocuklar hayvanların hangilerinin kürke, hangilerinin tüye, hangilerinin pula sahip olduğunu ve varlıkların özelliklerinin ne olduğunu öğrenmektedir (Dilidüzgün, 2004; Erkmen,1996). Bunun yanı sıra resimlemelerdeki her bir figürün detaylıca çizilmiş olması gerçekçi formuna olan yakınlığını artırırken resmin de gerçekçi olarak ortaya çıkmasını sağlamaktadır ve resimler daha ön planda olarak okurun kitaplara olan yakınlığını da artırmaktadır. Örneğin, Meyveleri Kim Yemiş? öykü kitabında olduğu gibi, kitapların tasarımında ön kapakta ve iç kısımlarında kabartmaların kullanılıp dokunma duyusu kazandırılmış olması, okurların kitaba olan ilgisini de artırmaktadır. Açıkçası okur gördüğü şeylere dokunma arzusu taşır. Dokunarak öğrenmesini daha somut hale getirmek ister. Guguklu Saatin Küçük Kuşu öykü kitabında saatin yere düşüp parçalanması işitme duyusuna işaret etmektedir. Buradaki resimleme okurun yere düşen bir şeyin çıkardığı sesi hayal etmesini amaçlamaktadır. Oral'ın 15 öykü kitabında da, sayfa üzerinde kullandığı çizgi ve şekil türü, renk, gölge, doku, detaylı çizimleri ve resim kurgusu sebebiyle resimlemeleri ön plandadır. Okurların estetik kaygısını göz önünde bulunduran Oral'ın resimlerinde detaya oldukça özen gösterdiği görülmektedir. Ayrıca Oral, 15 öykü kitabının her birinde hem bir sayfa içinde hem de bir öykü kitabının bütününde resimlemelerini kompozisyon halinde sunmuştur. Okurun algı bütünlüğünü korumaya özen göstermektedir (Cüceloğlu, 2013). Bütüncül bir yaklaşıma sahip resimler okurların zihninde metinle birliktelik sağlayarak okurların hem metni daha iyi anlamlandırmalarını sağlar hem de sanatsal bir yaklaşımı öğrenmelerini sağlamaktadır.

Oktay, (1994) ve Şirin, (2010)'e göre, çocuk edebiyatının okuruna göre bir

dile ve anlatıma sahip olması resimli öykü kitaplarını farklı bir sanatsal yapı içerisine alır ve resimli öykü kitapları yalın bir anlatımla güncel anadilin tüm inceliklerini sergiler. Bunun yanında söz tekrarları ve ikilemelerde dilin pratikliğini ortaya koyan resimli öykü kitaplarının üslubu bambaşka bir sanat eseridir (Wolfenbarger ve Sipe, 2007). Oral'ın 12 öykü kitabında da söz tekrarları ve ikilemeler bulunmaktadır. Fakat Küçük Fare Bidi, Babaannem Kime Benziyor? ve Ay Ne Zaman Gelecek? öykü kitaplarında söz tekrarları bulunmamaktadır. Bu 3 öykü kitabının anlatımı esnasında söz tekrarları ve ikilemeler kullanılmamıştır. Buna rağmen anlatımda akıcılık sağlanmıştır. Oral'ın diğer 12 öykü kitabında ise, söz tekrarları ve ikilemelerin anlatımı canlandırıcı etkisi ve okumayı keyifli hale getiren etkisinden yararlanılmıştır (Falconer, 2010). Çünkü Oral'ın anlatım üslubu mensur şiir türünü kapsamaktadır. Oral öykü kitaplarında düz yazı ile şairane bir anlatıma başvurmaktadır. 15 öykü kitabında ikilemelerin, söz tekrarlarının ve uzun cümlelerin benzer seslerle bitiyor olması bunun göstergesidir. Mensur şiirin etkileyiciliği iç ahenge sahip kelimelerin bir araya gelmesindedir. Resimli öykü kitaplarını diğer kitaplar içerisinde bambaşka kılan özelliği okurunu ebeveyni kadar etkileyebiliyor olmasıdır (Stephens, 2009). Gerek metin dilinin zenginliği gerekse yazarın dili kullanma becerisi okunulan kitabı akıcı ve keyifli hale getirebilmektedir. Okuru etkileyen ve keyif almasını sağlayan bu tür kitaplar sayesinde, okur ebeveynlerinden öğrendiği gibi kitaplardan da birçok şey öğrenebilmektedir. Elbette okurun üslubunu anlayabildiği ve üslubunun açık olduğu metinler bu hususta söz sahibidir. Oral'ın 15 öykü kitabının her birinde kullandığı metin üslubu okur tarafından anlaşılır ve açık bir üsluba sahip olduğu için okurun bilgi sahibi olmasını da sağlamaktadır. Oral, anlatımdaki ustalığının yanında büyük bir titizlikle güncel Türkçe kullanımına dikkat etmiştir. Oral, resimli öykü kitaplarının dil ve anlatımında okurları için basit, açık ve yalın bir üslup tercih etse bile, her okur için olmasa da birçok okuru için karmaşık dilsel yapıları kavrayabilecek düzeyde oldukları düşüncesini Farklı Ama Aynı, Meyveleri Kim Yemiş? ve Guguklu Saatin Küçük Kuşu öykü kitaplarının içeriğinde hissettirmektedir (Falconer, 2010). Bu öykü kitaplarında soyut kavramların anlatımı olduğu görülmektedir. Sonuç itibarıyla Oral, okurların hayal dünyasını ve algılama yetilerini küçümsemeyen bir yazar olduğunu göstermektedir. Oral kurgularıyla, günlük basit olayları okurun penceresinden ifade etmesiyle hem okurların hayal dünyasına seslendiğini hem de orijinal bir metin yazarlığı da

sergilediğini kanıtlamaktadır. Aynı zamanda Oral, çocuğun bir yetişkin gibi hayal dünyasının sınırlı olmadığını düşünmektedir ve bu öykü kitaplarını çocuk ve yetişkin ayrımı gözetmeksizin sunmuştur. Çünkü çocuklar da yeniliklere, farklı düşünmeye ve değişikliklere her daim açıktır (Fang, 1996). Bu tür kitaplarla hayal dünyası gelişen okurlar günlük hayatlarına daha eleştirel bakarlar ve kendi yaşamlarının yeniliklerini oluştururlar. Çünkü okurlar meraklarının diri tutulduğu kitapları severler. Oral'ın 13 öykü kitabının metinlerinin tamamı okurların ilgisini çekecek bir kurguya sahiptir. Fakat Meyveleri Kim Yemiştir? de ve Bu Kış Kimse Üşümeyecek'de metin kurgusunda okurların ilgisini çekebilecek bir unsur yer almamaktadır. Bu kitaplarda doğa sevgisi ve doğayı koruma adına bilinçlendirme üzerinde durulduğu için okurlara ön bilgilendirilme yapılmadığı takdirde ilgi çekici gelmeyebilir. Diğer 13 öykü kitabında ise, bir maceranın olması ya da bir hareketliliğin olması özellikle küçük yaş aralığındaki okurlar için daha ilgi çekici gelmektedir.

Öneriler

Çocuk edebiyatı gibi Türkiye'de kendine yer edinmiş bu alanda diğer resimli öykü kitapları da çocuk edebiyatının temel değerleri çerçevesince değerlendirilebilir ve bu da kendi kimliğini oluşturmuş bir çocuk edebiyatına daha fazla katkı sağlayabilir. Yazarların kitaplarının çocuk edebiyatı temel değerleri çerçevesinde değerlendirilmesinin hem var olan kitapların niteliklerinin ortaya konulması hem de yeni kitapların resimlemesinde ve yazılmasında içeriklerinde daha özenli ve yenilikçi olunmasını sağlayabilir. Çocuk edebiyatı okurları için oluşturulan kitapların bu çalışmada biçimsel, içeriksel ve sanatsal tema açısından analizleri yapıldığı gibi daha farklı temalar içerisinde de kategorileştirilerek incelenmesi resimli kitapların daha iyi anlaşılmasına imkan sağlayabilir. Bu kapsamda bu ve benzeri çalışmaların alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda resimlerin çocuk edebiyatındaki bilişsel, psikolojik ve estetik açıdan önemi üzerine farklı çalışmalara da ışık tutabileceği düşünülmektedir. Resimli kitapların metinlerindeki edebi yapının incelenmesi bir resimli kitabın sanatsal bir değer taşımasına da açıklık getirebilir. Sonuç olarak resimli kitapların birçok anlamda değerlendirildiği bu tür çalışmaların, ebeveynlerin, eğitimcilerin ve öğretmenlerin çocuklarına kitap seçerken nelere dikkat etmesi gerektiği gibi

noktaların daha net ortaya konulabilmesini ve kitap seçimlerinde bu noktaların dikkate alınabilmesini destekleyebileceği düşünölmektedir.

Kaynaklar

- Arıcı, A. F., Ungan, S. & Şimşek, T. (2016). Çocuk edebiyatı türleri ve çocuk eğitimine katkıları. (Edt. Tacettin Şimşek). *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı*. Baskı: 4. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Aslan, C. (2013). Duyarlık ve düşünceyi geliştirmede çocuk/gençlik edebiyatı. *Çocuk Anne Baba Eğitimci Dergisi*, 102, 29 – 32.
- Ashford, N. (2012). *Özgür toplumun ilkeleri*. (Çev. Can Madenci) Baskı: 4. İstanbul: Liberte Yayınları.
- Aygün, A. (2014). 2004 – 2013 yılları arasında yayımlanan resimli öykü kitaplarında metin–resim ilişkisinin incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi) Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Ayverdi, İ. (2010). *Misalli büyük Türkçe sözlük*. İstanbul:Kubbealtı Yayınları.
- Baratz, L. & Hazeira, H. A. (2012). Children’s literature as an important tool for education of sustainability and the environment. *International Electronic Journal of Environmental Education*, Vol. 2, Issue 1, Jan 2012.
- Bassa, Z. (2013). Resimli çocuk kitaplarında resimleme. (Edt. Mübeccel Gönen). Ankara: Eğiten Kitap Yayınları.
- Bee, H. & Boyd, D. (2009). *Çocuk gelişim psikolojisi*. (Çev. Okhan Gündüz). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Berger, J. (2013). *Görme biçimleri*. Baskı: 29. İstanbul: Metis Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş.(2014). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Baskı:19. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Coşkun, R., Altunışık, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2015). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Baskı: 8. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Cüceloğlu, D. (2013). *İçimizdeki çocuk*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Çer, E. (2016). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Eğiten Kitap Yayınları.
- Deretarla Gül, E. (2013). Okul öncesi çocuklara okuma alışkanlığı kazandırma.(Edt. Mübeccel Gönen). Ankara: Eğiten Kitap Yayınları.
- Dervişcemaloğlu, B. (2016). *Anlatıbilime giriş*. Baskı: 2. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Dilidüzgün, S. (2004). *Çağdaş çocuk yazını*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Erdoğan, F. (1993). *Toplumsal tarihimizde çocuk edebiyatının yeri*. (Edt. Bekir Onur). *Toplumsal Tarihte Çocuk Sempozyumu*. Baskı: 2. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

- Erkmen, N. (1996). *Çocuk kitabı resimlemeleri*. İstanbul: Art Dekor Yayınları.
- Falconer, R. (2010). Young adult fiction and the crossover phenomenon. (Edt. David Rudd). *The Routledge Companion To Children' s Literature*. New York: Routledge.
- Fang, Z. (1996). Illustrations, text, and the child reader: what are pictures in children's storybooks for?. *Reading Horizons The Berkeley Electronic Press*. Volume 37, Issue 2/3.
- Flanagan, V. (2010). Gender studies. (Edt. David Rudd). *The Routledge Companion To Children' s Literature*. New York: Routledge.
- Fryer, D. L. (2013). Reading Visual Narratives: Image Analysis of Children's Picture Books. *Linguistics and the Human Sciences*. Equinox, 2013. Pp. xiii, 186.
- Golden, J. M.& Gerber, A. (1990). A semiotic perspective of text the picture story book event. *Journal of Reading Behavior* 1990, Volume XXII, No. 3.
- Gönen, M. (1994). Okul öncesi çocuk kitaplarının özellikleri nelerdir? (Edt. Mustafa Ruhi Şirin). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Gönen, M., Karakuş, H., Uysal, H., Kehci, A., Ulutaş, Z. & Kahve, Ö. (2015). Resimli çocuk kitaplarının içerik ve resimleme özelliklerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)* 31(4): 724-735 [2016] doi: 10.16986/HUJE.2015014224.
- Gönen, M. (2017). Çocuk edebiyatı yazarı ve çizeri olarak Feridun Oral'ın çocuk edebiyatımızdaki yeri ve eğitsel değerler (Yüksek Lisans Tezi) Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Afyonkarahisar.
- Gülpınar, F. (2010). Görsel kavramlar, resimleme ve çocuk kitapları (Yüksek Lisans Tezi) Haliç Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü. İstanbul.
- İnan Yıldız F. & Baş, B. (2015). İlkokul 2. sınıf Türkçe ders kitabının resim metin ilişkisi açısından değerlendirilmesi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (ERZSOSDE)* ÖS-II:251-268 [2015].
- İpek Yükselen, A. (2013). *Yaş gruplarına göre çocuk kitapları*. Edt. Mübeccel Gönen. Ankara: Eğiten Kitap Yayınları.
- İpşiroğlu, N. (1994). Duyu algılarının eğitimi – çağdaş eğitimde sanat. İstanbul: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayını, s. 13-20.

- İpşiroğlu, N. (2000). *Alımlama boyutları ve eşitlemeleri: resim*. İstanbul: Papirüs Yayınevi.
- Karabölük Eğribel, N. (2013). İlköğretim birinci kademe öğrencilerine yönelik çocuk öykü kitaplarında görsel düzen ve tipografi (Yüksek Lisans Tezi) On dokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Samsun.
- Karatay, H. (2016). Çocuk edebiyatı metinlerinde bulunması gereken özellikler. (Edt. Tacettin Şimşek). *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı*. Baskı: 4. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Kaya, İ. (2000). Çocuk kitabı resimlerinde klişe yaklaşımlar. 1. *Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu: Sorunlar ve Çözüm Yolları*. (Edt. Sedat Sever) Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi ve Tömer Dil Öğretim Merkezi Yayını. s. 178 – 186.
- Kaya, İ. (2013). Cumhuriyet dönemi resimli çocuk kitaplarında çocuk imajı. (Edt. Bekir Onur). *Toplumsal Tarihte Çocuk Sempozyumu*. Baskı: 2. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Kayabekir, T. (2010). İlköğretim 8. Sınıf Türkçe ders kitabı tasarımında yer alan illüstrasyonların (resimlemelerin) metne uygunluk açısından değerlendirilmesi (Doktora Tezi) Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Kıbrıs, İ. (2010). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Körükçü, Ö. (2012). Okul öncesi eğitime yönelik resimli çocuk kitaplarının bulunması gereken temel özellikler açısından incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Aralık 2012 Cilt 14 Sayı 2 (243-254).
- Kul, N. (2014). Evrensel bakış açısıyla ülkemizde 1930 – 2010 yılları arasında basılan resimli çocuk kitapları (Yüksek Lisans Tezi) Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Lambert, M. D. (2015). *Reading picture books to children*. China: Charlesbridge.
- Levina, L. E. & Munsch, J. (2016). *Child development from infancy to adolescence*. Canada: Sage Publication.
- Lukens, R. J. Smith, J. J. & Coffel, C. M. (2013). *A critical handbook of children's literature*. New York: Pearson Education.
- Mardin, Ş. (2010). *Din ve ideoloji*. Baskı: 19. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Marsh, E. E. & White, M. D. (2003). Taxonomy of relationships between images and text. *Journal Of Documentation*, Vol. 59, No. 6, Pp. 647-672.

- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma*. (Çev. Edt. Selahattin Turan) Ankara: Nobel.
- Muller, I. (2017). Children's literature and comdev. (Master Thesis) Malmö University, Faculty of Culture and Society. Sweden.
- Nas, R. (2004). *Örneklerle çocuk edebiyatı*. Bursa: Ezgi Kitapevi Yayınları.
- Nodelman, P. (1988), *Words about pictures: the narrative art of children's picture books*. ABD: University of Georgia Press.
- Nodelman, P. (2009). Decoding the images, how picture books work. (Edt. Peter Hunt). *Understanding Children Literature*. New York: Routledge.
- Oğuzkan, F. (1994). İyi bir çocuk kitabı biçimsel bakımdan ne gibi özellikler taşımaktadır? (Edt. Mustafa Ruhi Şirin). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Oğuzkan, F. (2006). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Oktay, A. (1994). Çocuğun dil gelişiminin evreleri ile çocuk edebiyatı ilişkisinden söz eder misiniz? (Edt. Mustafa Ruhi Şirin). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- O' Neill, D. K., Pearce, M. J. & Pick, J. L. (2004). Preschool children' s narratives and performance of the peabody individualized achievement test – revised: evidence of a relation between early narrative and later mathematical ability. *First Language*, Vol. 24, 149 – 183.
- Oral, F. (1994a). Okul öncesi çocuk kitabında nitelik anlayışı ne olmalıdır? (Edt. Mustafa Ruhi Şirin). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Oral, F. (1994b). Okul öncesi çocuk kitabı resimlemesinde edebiyat ve resimlemenin ilkelerinden söz eder misiniz? (Edt. Mustafa Ruhi Şirin). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Oral, F. (1994c). Yazar – çizer ilişkisi yanında, sağlıklı ve güzel çocuk kitabı oluşturmak neye bağlıdır? (Edt. Mustafa Ruhi Şirin). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Özkan, Z. S. (2017). Hayat bilgisi kitaplarındaki metin ve görsellerin değerler açısından incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi) Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ordu.
- Pearson, L. ve Reynolds, K. (2010). Realism. (Edt. David Rudd). *The Routledge Companion To Children' s Literature*. New York: Routledge.

- Rodari, G. (2018). *Düş kurma kuralları*. (Çev. Ayhan Akbaş) Baskı: 2. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Rudd, D. (2010). The development of children' s literature. (Edt. David Rudd). *The Routledge Companion To Children's Literature*. New York: Routledge.
- Russell, L., D. (2001). *Literature for children, a short introduction*. Baskı: 4. New York: Longman Incl.
- Sever, S. (2005). Çocuk edebiyatı ve eleştirisi. *CKE*, Sayı: 796, 16-17.
- Sever, S. (2017). *Çocuk ve edebiyat*. Baskı: 9. Ankara: Tudem Yayınları.
- Shavit, Z. (1986). *Poetics of children' s literature*. Athens and London: The University of Georgia Press.
- Sınar, A. (2006). Türkiye'de çocuk edebiyatı çalışmaları. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, Sayı: 7, 175-226.
- Stebler, M. Z. (2016). Yaş gruplarına göre çocuk kitapları. (Edt. Tacettin Şimşek). *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı*. Baskı: 4. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Stephens, J. (2009). Analysing Texts for Children: Linguistics and Stylistics. Edt. Peter Hunt. *Understanding Children Lliterature*. New York: Routledge.
- Süphandağı, İ. (2017). *Gelenek ve zihniyet tenkidine dayalı çocuk edebiyatı kuramı*. Ankara: Maarif Mektepleri Yayınları.
- Şahin, A. & diğerleri. (2007). *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Şahin, G. (2014). Okul öncesi dönem çocuk kitaplarında görsel bir uyaran olarak resim. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turki* Volume 9/3 Winter 2014, p. 1309-1324.
- Şimşek, T. & Yakar, Y. M. (2016). Çocuk ve edebiyat. (Edt. Tacettin Şimşek). *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı*. Baskı: 4. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Şirin, M. (1994). Çocuk edebiyatı nedir? (Edt. Mustafa Ruhi Şirin). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Şirin, M. (2010). *Çocuk hep çocuk*. Baskı: 2. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Şirin, M. (2016). *Çocuk, çocukluk ve çocuk edebiyatı*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Tan, M. (2013). Çocukluk, dün, bugün. (Edt. Bekir Onur). *Toplumsal Tarihte Çocuk Sempozyumu*. Baskı: 2. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

- Tanju, H. E. (2003). Edebi türler açısından çocuk edebiyatı. Edt. Mübeccel Gönen. Ankara: Eğiten Kitap Yayınları.
- Taşdelen, V. (2005). Çocuğu anlayan edebiyat. *Hece Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, Ağustos – Eylül 2005, Sayı: 104- 105.
- Temizyürek, F., Şahbaz, N. K. & Gürel, Z. (2016). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Tuncer, N. (1994a). Resimli kitaplarda ne gibi içerik özellikleri bulunur? (Edt. Mustafa Ruhi Şirin). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Tuncer, N. (1994b). Bir tür olarak resimli kitap nedir? Kaç türlü resimli kitap vardır? Hangi yaşa hangi tür resimli kitap uygundur? (Edt. Mustafa Ruhi Şirin). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Tüfekçi Can, D. (2014). *Çocuk edebiyatı – kuramsal yaklaşım*. Konya: Eğitim Yayınları.
- Türk Dil Kurumu (2011). *Türkçe sözlük*. Baskı: 11. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ural, S. (2013). Çocuk edebiyatı. (Edt. Mübeccel Gönen). Ankara: Eğiten Kitap Yayınları.
- Uzuner, S. (2016). Çocuk yayınları. (Edt. Tacettin Şimşek). *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı*. Baskı: 4. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Wolfenbarger, C. D. & Sipe, L. R. (2007). A unique visual and literary art form: recent research on picturebooks. *Language Arts*, Vol. 84, No. 3, January 2007.
- Wu, S. (2014). A multimodel analysis of image-text relations in picture boks. *Theory and Practice in Language Studies*, Vol. 4, No. 7, pp. 1415-1420, July 2014. doi:10.4304/tpls.4.7.1415-1420.
- Yalçın, A. & Aytaş, G. (2008). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yazıcıoğlu, Y. & Erdoğan, S. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Baskı: 4. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yıldız, C., Yazıcı, D. N. & Durmuşoğlu, M. C. (2015). 2010 – 2015 yılları arasında yayımlanmış resimli çocuk kitaplarının resimleme özelliklerinin incelenmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, Cilt:1, Sayı:1.
- Yılmaz, O. (2016). Çocuk edebiyatı ve eğitimi. (Edt. Tacettin Şimşek). *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı*. Baskı: 4. Ankara: Grafiker Yayınları.

Yolcu, E. (2004). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
<http://kitap.ykykultur.com.tr/yazarlar/feridun-Oral> 23.07.18 20:10.

EK-A: Etik Komisyonu Onay Bildirimi

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : 35853172-300
Konu : Şennur DEMİR Hk. (Etik Komisyonu İzni Hk)

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 11.06.2018 tarihli ve 51944218-300/00000095316 sayılı yazınız.

Enstitünüz Temel Eğitim Anabilim Dalı yüksek lisans programı öğrencilerinden Şennur DEMİR'in Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem İŞ GÜZEL danışmanlığında yürüttüğü "Feridün Oral'ın Öykü Kitaplarının Resim ve Metin Analizi" başlıklı tez çalışması Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun 18 Haziran 2018 tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini saygılarımla rica ederim.

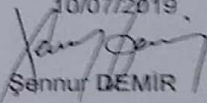
e-imzalıdır
Prof. Dr. Rahime Meral NOHUTCU
Rektör Yardımcısı

EK-B: Etik Beyanı

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

10/07/2019

Şennur DEMİR

EK-C: Yüksek Lisans Tez Çalışması Orijinallik Raporu

29/05/2019

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Başkanlığına,

Tez Başlığı : Feridun Oral'ın Resimli Öykü Kitapları Üzerine Bir Doküman İncelemesi

Yukarıda başlığı verilen tez çalışmamın tamamı (kapak sayfası, özetler, ana bölümler, kaynakça) aşağıdaki filtreler kullanılarak **Turnitin** adlı intihal programı aracılığı ile kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Rapor Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı	Gönderim Numarası
29/05/2019	69	137795	10/07/2019	%10	1137532707

Uygulanan filtreler:

1. Kaynaklar hariç
2. Alıntılar dâhil
3. 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan eder, gereğini saygılarımla arz ederim.

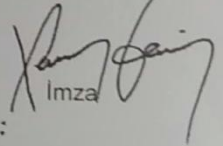
Ad Soyadı: Şennur Demir

Öğrenci No.: N17123556

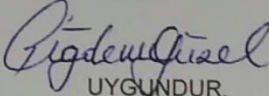
Ana Bilim Dalı: Temel Eğitim

Programı: İlköğretim

Statüsü: Y.Lisans

İmza

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem İş GÜZEL

EK-Ç: Thesis Originality Report

29/05/2019

HACETTEPE UNIVERSITY
Graduate School of Educational Sciences
To The Department of Elementary Education

Thesis Title: A Document Analysis on Feridun Oral's Picture Story Books

The whole thesis that includes the *title page, introduction, main chapters, conclusions and bibliography section* is checked by using **Turnitin** plagiarism detection software take into the consideration requested filtering options. According to the originality report obtained data are as below.

Time Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defense	Similarity Index	Submission ID
29/05/2019	69	137795	10/07/2019	%10	1137532707

Filtering options applied:

1. Bibliography excluded
2. Quotes included
3. Match size up to 5 words excluded

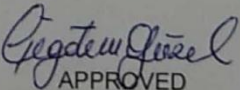
I declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Educational Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

Name Lastname: Şennur Demir
Student No.: N17123556
Department: Elementary Education
Program: Primary Education
Status: Masters

Signature

ADVISOR APPROVAL

APPROVED
Asist. Prof. Çiğdem İŞ GÜZEL

EK-D: Yayınlama ve Fikrî Mülkiyet Hakları Beyanı

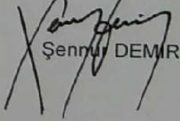
EK-D: Yayınlama ve Fikrî Mülkiyet Hakları Beyanı

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan "**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**" kapsamında tezim YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılabilir.

10/07/2019

Şennur DEMİR

